

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Τμήμα Οικονομικών Επιστημών-Τμήμα
Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής**

ΠΜΣ Ελεγκτική Λογιστική

**Θέμα: Ο Εσωτερικός Έλεγχος στις
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.**

Υπεύθυνος καθηγητής:

Ανδρέας Κουτούπης

Όνομα μεταπτυχιακής φοιτήτριας:

Γεωργία Καραγκόγκου

Μάιος 2020

Ευχαριστίες

Στο συγκεκριμένο σημείο ολοκληρώνοντας την διπλωματική μου εργασία θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ανδρέα Κουτούπη για την πολύ σημαντική ενθάρρυνση αλλά και την πολύτιμη συμπαράσταση και καθοδήγηση που μου απέδιδε καθ' όλη την διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος καθώς και για την σημαντική του βοήθεια όταν αντιμετώπισα δυσκολίες. Επίσης ήθελα να ευχαριστήσω και ολόκληρο το ΠΜΣ Ελεγκτική Λογιστική.

Τέλος, αλλά πολύ σημαντικό θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, οι οποίοι μου διέθεσαν την δυνατότητα να ακολουθήσω την πορεία που διάλεξα τόσο για την ιδιαίτερη παρότρυνση αλλά και ενθάρρυνση που μου έδιναν σε όλα αυτά τα χρόνια των σπουδών μου.

Περίληψη

Οι ασταμάτητες και επαναλαμβανόμενες αλλαγές που υλοποιούνται στο παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον καταλήγουν στην συχνότερη και εξαιρετικά δύσκολη θέση ελέγχου μιας οικονομικής οντότητας από την διοίκηση της. Οπότε, συχνά παρατηρείται μια επαναλαμβανόμενη μεταβολή του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος η οποία εγκυμονεί κινδύνους για πολλές επιχειρήσεις. Είναι δεδομένο ότι, οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις διαδραματίζουν το μέγιστο μέρος των οικονομικών δραστηριοτήτων παγκοσμίως. Οπότε, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργείται η ανάγκη διαχείρισης των κινδύνων που προκύπτουν στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Για το λόγο λοιπόν αυτό, ο εσωτερικός έλεγχος είναι αυτός που συνδέεται στενά με την άριστη διαχείριση από την πλευρά των διοικήσεων, διότι έχει συμβολή στην καλύτερη και αποτελεσματικότερη βελτίωση όλων των λειτουργιών της εκάστοτε επιχείρησης, επίσης, μπορεί να χαρακτηριστεί και ως ένα αναπόσπαστο κομμάτι αφού προστατεύει τα περιουσιακά στοιχεία της κάθε επιχείρησης αλλά και την βιωσιμότητα της και τέλος συμβάλει στο επίπεδο κινδύνου της κάθε επιχείρησης.

Όταν σε κάθε ΜΜΕ υπάρχει εσωτερικός έλεγχος η διοίκηση έχει την πλήρη επαφή με τις δυσκολίες, τα προβλήματα αλλά και τα λάθη που εγκυμονούν στην επιχείρηση, άρα οτιδήποτε μπορεί να συμβάλει ανασταλτικά προς την επιχείρηση μέσα από τον εσωτερικό έλεγχο μπορεί να αντιμετωπιστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Οπότε, ο σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη της εφαρμογής και της σημαντικότητας του εσωτερικού ελέγχου στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Η μελέτη εστιάζει κυρίως στις πέντε συνιστώσες του εσωτερικού ελέγχου και των επιπτώσεων τους στην επίτευξη των στόχων της εταιρίας. Στα πλαίσια της έρευνας αυτής, συντάχθηκαν ερωτηματολόγια τα οποία αποδόθηκαν στον εσωτερικό ελεγκτή της κάθε ΜΜΕ.

Εν τέλει, στις επόμενες σελίδες παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της μελέτης αυτής που αναφέρετε στον εσωτερικό έλεγχο των ΜΜΕ.

Λέξεις-Κλειδιά:

Εσωτερικός Έλεγχος, Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, Μικρομεσαίες επιχειρήσεις,

Abstract

The incessant and recurring changes that are taking place in the global economic environment are leading to the most frequent and extremely difficult position of an entity to control an entity. So, you often notice a recurring change in the socio-economic environment that poses risks to many businesses. It is common for small and medium-sized enterprises to account for most of the world's economic activity. So, this has the effect of creating the need to manage the risks that arise in the small and medium enterprises. For this reason, internal control is the one that is closely linked to excellent management by the administrations, because it contributes to the better and more efficient improvement of all the functions of each company, It can also be described as an integral part as it protects the assets of each company and its viability and ultimately contributes to the level of risk of each company.

When there is internal control in every small and medium enterprises, the management has full contact with the difficulties, problems and mistakes that pregnant women in the company, so anything that can contribute to the business through internal control can be addressed in the best possible way.

Therefore, the purpose of this dissertation is to highlight the implementation and importance of internal audit in small and medium enterprises. The study focuses mainly on the five components of internal control and their impact on achieving the company's goals. As part of this research, questionnaires were prepared and submitted to the internal auditor of each small and medium enterprises. Finally, the following pages show the results of this study that you report on the internal control of the small and medium enterprises.

Keywords:

Internal Audit, Internal Control System, Small and Medium Enterprises

Εισαγωγή

Οι επιχειρήσεις επεκτείνονται αλλά και είναι ενεργές σε ένα περιβάλλον το οποίο μεταβάλλεται και διαφοροποιείται συνεχώς με την εμφάνιση νέων δεδομένων, οικονομικών και κοινωνικών και αυτό οδηγεί στην αναγκαία, επαναλαμβανόμενη και καλύτερη οργάνωση της λειτουργίας τους. Ακόμη, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι από το εξωτερικό περιβάλλον όπου κυριαρχεί μία αβεβαιότητα οι διοικήσεις των επιχειρήσεων ασπάζονται πολιτικές για να εξαλείψουν και να καταργήσουν φαινόμενα ανεπιθύμητων ενεργειών στο εσωτερικό τους περιβάλλον.

Είναι ευρέως γνωστό ότι οι ΜΜΕ χαρακτηρίζονται ως οι πιο ευάλωτες σε εξαπατήσεις, απάτες υπεξαίρεση και διάφορα άλλα στο χώρο της εργασίας διότι δεν διαθέτουν αποτελεσματικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Έτσι για τον λόγο αυτό δημιουργείτε η ανάγκη να εξεταστεί ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου ώστε να περιοριστούν οι κίνδυνοι που έχουν προαναφερθεί. Προκειμένου λοιπόν, να περιοριστεί και να επαλειφθεί πλήρως ο κίνδυνος της απάτης, του σφάλματος και της απώλειας πρέπει όλες οι ΜΜΕ να έχουν το κατάλληλο σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Διαδεδομένο είναι ότι η ανάπτυξη εσωτερικού ελέγχου στις μέρες μας έχει ανοιχτεί σε μια ανάπτυξη του εποπτικού ρόλου για τις εταιρικές επιτροπές ελέγχου. Στον σύγχρονο επιχειρηματικό κόσμο ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου θεωρείται καταλυτικός διότι χαρακτηρίζεται ως μια πηγή στην οποία οι βασικές ικανότητες αποδίδονται ή στην συνέχεια μετατρέπονται σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Η παρούσα εργασία, υλοποιήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Λογιστική και Ελεγκτική του πανεπιστημίου Θεσσαλίας Τμήματος Οικονομικών Επιστημών-Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής. Αρχικά, δίνονται οι ορισμοί της ελεγκτικής, η ιστορική αναδρομή του ελέγχου αλλά και τα είδη ελέγχων. Σκοπός είναι η έννοια, η διερεύνηση αλλά και η ανάλυση του ρόλου του εσωτερικού ελέγχου όπως επίσης και ο σκοπός αλλά και τα ωφέλει του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις και συγκεκριμένα στις ΜΜΕ. Στην συνέχεια, αναλύεται ο ορισμός των Μικρομεσαίες επιχειρήσεων, τα χαρακτηριστικά αλλά και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που παρουσιάζουν. Έπειτα βάση αυτής την ανάλυσης που έχει προαναφερθεί επιχειρείται έρευνα ώστε να ερμηνευτεί το επίπεδο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	3
Abstract.....	4
Εισαγωγή.....	5
Κεφάλαιο 1^ο : Βιβλιογραφική επισκόπηση.....	8
Κεφάλαιο 2^ο: Ελεγκτική επιστήμη.....	12
2.1. Η έννοια της ελεγκτικής.....	12
2.2. Ιστορική αναδρομή του ελέγχου.....	13
2.3. Είδη και διακρίσεις ελέγχων.....	13
Κεφάλαιο 3ο: Θεσμικό Πλαίσιο.....	15
3.1. Ορισμός εσωτερικού ελέγχου.....	15
3.2. Δομή εσωτερικού ελέγχου.....	16
3.3. Σύσταση Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.....	16
3.4. Σκοπός εσωτερικού ελέγχου.....	17
3.5. Είδη Εσωτερικού Ελέγχου.....	17
3.6. Συστήματα εσωτερικού ελέγχου.....	19
3.7. Διεθνή Πρότυπα Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου.....	20
3.8. Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου.....	21
3.9. Αρμοδιότητες Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.....	22
3.10. Ωφέλει εσωτερικού ελέγχου.....	23
3.11. Η αναγκαιότητα της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου.....	24
3.12. Τα προγράμματα ERP ως Μέσα άσκησης Εσωτερικού Ελέγχου.....	25
3.13. Δικλείδες ασφάλειας εσωτερικού ελέγχου.....	26
3.14. Εσωτερικός έλεγχος και η διαχείριση των κινδύνων.....	28
Κεφάλαιο 4ο: Μικρομεσαίες επιχειρήσεις.....	29
4.1. Ορισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.....	29
4.2. Τα Χαρακτηριστικά των ΜΜΕ.....	31
4.3. Ερευνητικές εφαρμογές εσωτερικού ελέγχου σε ΜΜΕ.....	31
4.4. Πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα και δυσκολίες εφαρμογής εσωτερικού ελέγχου στις ΜΜΕ.....	34
4.5. Η σημαντικότητα του ρόλου των ΜΜΕ.....	36
4.6. Η συμβολή των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην επέκταση της αγοράς.....	36
Κεφάλαιο 5^ο : Ερευνητικό Μέρος-Μεθοδολογία έρευνας- Ερωτηματολόγιο.....	38

5.1. Εισαγωγή.....	38
5.2 Μεθοδολογία.....	38
5.3 Ερευνητικό ερώτημα.....	39
5.4 Πληθυσμός και δείγμα.....	39
5.5 Ερωτηματολόγιο έρευνας.....	40
5.5.1. Ανάλυση του συστήματος COSO.....	40
Κεφάλαιο 6^ο : Αποτελέσματα έρευνας.....	42
6.1. Περιγραφική ανάλυση.....	42
6.1.1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά.....	42
6.1.2. Απαντήσεις στις κύριες ερευνητικές ερωτήσεις.....	47
6.2. Στατιστικοί έλεγχοι.....	66
Κεφάλαιο 7^ο :	80
7.1. Συμπεράσματα.....	80
7.2 Βιβλιογραφία.....	84
7.3 Παράρτημα ερωτηματολόγιο.....	89

Κεφάλαιο 1^ο

1. Βιβλιογραφική επισκόπηση

Σύμφωνα με τους Collier, Berry και Burke (2006), στον ορισμό του εσωτερικού ελέγχου κατατάσσονται όλες οι διαδικασίες του στοχεύοντας στην ομαλή και πλήρως αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης μέσω του χρηματοοικονομικού ελέγχου αλλά και του ελέγχου ότι η επιχείρηση βαδίζει με το εκάστοτε νομικό πλαίσιο και τις υπάρχουσες μεταβολές του. Ωστόσο, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι οι Collier & Co., υποστηρίζουν ότι για να επιτευχθεί ο σκοπός και ο στόχος του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να περιοριστούν οι κίνδυνοι και όχι να εξουδετερωθούν.

Όμως για να πραγματοποιηθεί ο εσωτερικός έλεγχος και να είναι εφικτά τα ωφέλει του δεν αρκεί μόνο να εκτελείτε καθώς ο έλεγχος δεν είναι μια σύντομη και απλή διαδικασία και επομένως οι μεταβολές στην ποιότητα σίγουρα επηρεάζουν και το αποτέλεσμα. Έτσι, μετά από την σημαντική οικονομετρική έρευνα των Ashbaugh-Skaife et. Al. (2009),

κατέληξαν στο ότι οι διακυμάνσεις στην ποιότητα και στην ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να επηρεάσουν αισθητά τις επιχειρήσεις σε διάφορους τομείς. Αναλυτικότερα, πολλές επιχειρήσεις με υψηλή ποιότητα δικτύου εσωτερικού ελέγχου είχαν μικρότερο συστηματικό κίνδυνο καθώς και μικρότερο κόστος κεφαλαίου. Επιπρόσθετα, η επαρκής και αξιόπιστη πληροφόρηση που διέθεταν αυτές οι επιχειρήσεις περιορίζει το ρίσκο των εκτιμήσεων από επενδυτές. Οπότε, η πιθανότητα ενδιαφέροντος για τον ποιοτικό εσωτερικό έλεγχο αυξανόταν σημαντικά από μεγάλο πλήθος επενδυτών εφόσον μειώνονταν το ρίσκο εκτίμησης της εταιρίας.

Ακόμη, μετά από έρευνα οι Zhang, J.Zhou και N.Zhou (2007), απόδειξαν τη σχέση μεταξύ των αδυναμιών εσωτερικού ελέγχου και της ανεξαρτησίας της ελεγκτικής αρχής καθώς και της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου. Έτσι τα αποτελέσματα της έρευνας απέδειξαν ότι υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ των συγκεκριμένων μεταβλητών. Ειδικότερα εάν το προσωπικό δεν είναι της εκάστοτε εταιρίας και δεν είναι καλά εκπαιδευμένο όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά και λογιστικά θέματα, τότε η επιχείρηση είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπίζει αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη, εταιρίες που οι εσωτερικοί τους ελεγκτές είχαν μεγάλη ανεξαρτησία, ήταν πολύ πιθανό να εμφάνιζαν αδυναμίες στον εσωτερικό τους έλεγχο καθώς και η αλλαγή του εσωτερικού ελεγκτή είχε πολλές αδυναμίες για ένα διάστημα.

Επιπρόσθετα, σημαντική έρευνα ήταν αυτή από τους Cheng, Dhaliwal και Zhang (2013), οι οποίοι αποπειράθηκαν να ελέγξουν πιο εντατικά την σχέση μεταξύ της ποιότητας του εσωτερικού χρηματοοικονομικού ελέγχου και της επενδυτικής αποτελεσματικότητας της επιχείρησης μέσω οικονομετρικών διαδικασιών. Έτσι, βρέθηκε μια θετική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών τους σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας τους. Αναλυτικότερα, αποδείχτηκε υπερεπένδυση στις εταιρίες που ήταν οικονομικά περιορισμένες όταν παρατηρούνταν αδυναμίες εσωτερικού ελέγχου και το αντίστροφο, διότι οι εταιρίες που είχαν οικονομική δυνατότητα επένδυσης, δεν επένδυναν το ίδιο όταν παρατηρούνταν προβλήματα στον εσωτερικό έλεγχο.

Πέρα από αυτό, ο Krishnan (2005) δοκίμασε και έβγαλε το πόρισμα του σχετικά με την ποιότητα επιτροπής του εσωτερικού ελέγχου και της πιθανότητας να έχουν δημιουργηθεί λάθη από την τελευταία. Εν πρώτοις, η ποιότητα της επιτροπής εσωτερικού ελέγχου ορίζεται βάση του μεγέθους, της ανεξαρτησίας της καθώς και της επαγγελματικής κατάρτισης και ειδίκευσης των μελών της ενώ τα προβλήματα του εσωτερικού ελέγχου που ανέδειξε η συγκεκριμένη μελέτη θεωρήθηκαν οι αδυναμίες που αποκαλύπτει η συγκεκριμένη επιχείρηση μετά από τον έλεγχο καθώς και οι καταγγελίες. Έτσι, μέσα από την μελέτη του Krishnan διαπιστώθηκε πως οι επιτροπές εσωτερικού ελέγχου οι οποίες ήταν ανεξάρτητες και με εμπειρία και άξιοι επαγγελματίες στελέχη, είχαν πολύ μικρότερη πιθανότητα να συσχετιστούν με κάποιο πρόβλημα εσωτερικού ελέγχου.

Ωστόσο, βάση της έρευνας που υλοποιήθηκε από τον Zhang και Gao (2012) σχετικά με την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου που πραγματοποιείται στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, εξακριβώθηκε πως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην πλειοψηφία τους, δεν αποδεικνύονται ικανές ώστε να συνειδητοποιήσουν τα ωφέλη που απορρέουν από την ανεξαρτησία και την εμπειρογνωμοσύνη του εσωτερικού ελεγκτή.

Επίσης, σημαντική έρευνα ήταν αυτή των Doyle, Ge και McVay (2006), οι οποίοι ασχολήθηκαν και παρακολούθησαν δείγματα επιχειρήσεων με επαρκή και ποιοτικό εσωτερικό έλεγχο ώστε να διασφαλίσουν τα αίτια και τα αποτελέσματα της ποιότητας του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις. Αναλυτικότερα, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι πολλές επιχειρήσεις που διακρίνονταν με ελλιπή εσωτερικό έλεγχο ήταν συνήθως πιο νέες, μικρότερες σε μέγεθος, ιδιαίτερα πολύπλοκες από άποψη διαδικασιών, οικονομικά πιο ευάλωτες ή παρουσίαζαν ραγδαία ανάπτυξη. Ακόμη, ανακάλυψαν πως αυτές που παρουσίαζοντας ως οι πιο μικρές, νέες και οικονομικά πιο αδύναμες ήταν αυτές που ήταν πιο φυσικό να διακριθούν με σοβαρά προβλήματα αναφορικά με τον εσωτερικό τους έλεγχο.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Skaife, Collins και Kinney (2007), μετά από την έρευνα τους εξέτασαν τα αίτια ενός μη αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου πριν την καθιέρωση SOX, ενός νόμου που θεσπίστηκε στις Η.Π.Α, οποίος καθιέρωσε κάποιες

ελάχιστες απαιτήσεις αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο. Σύμφωνα λοιπόν με τα αποτελέσματα τους αναδείχθηκε πως οι επιχειρήσεις οι οποίες είχαν περισσότερα προβλήματα εσωτερικού ελέγχου, είχαν πιο περίπλοκες λειτουργικές διαδικασίες, με πρόσφατες αλλαγές στην δομή τους, μεγαλύτερο λογιστικό κίνδυνο με αρκετά μικρότερα διαθέσιμα κεφάλαια στον τομέα του εσωτερικού ελέγχου.

Επίσης, με βάση την έρευνα των Ταχυνάκη και Ζαφυράκου (2007), αναγνωρίστηκε πως η πλειοψηφία των επιχειρήσεων έχουν αξιολογήσει τον εσωτερικό έλεγχο ως μια κύρια λειτουργία με ζωτική σημασία για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, το συμβάν ότι οι περισσότερες εταιρίες υλοποιούν το δικό τους σύστημα εσωτερικού ελέγχου ώστε να φαίνεται η καλύτερη δυνατή ποιότητα ελέγχου αντί να το αναθέσουν σε εξωτερικές εταιρίες πράγμα που θα μείωνε σημαντικά τα λειτουργικά κόστη, και έτσι αντιλαμβανόμαστε το πόσο σημαντικός και απαραίτητος είναι ο εσωτερικός έλεγχος για αυτές. Ακόμη, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι όσον αφορά την συνεργασία των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών διαπιστώθηκε ότι ήταν ελλιπής σε αρκετές επιχειρήσεις, κάτι το οποίο δείχνει ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης στο συγκεκριμένο ζήτημα.

Σε αυτό το πλαίσιο πως το μεγαλύτερο κόστος για τον εσωτερικό έλεγχο κατευθύνεται προς μια σημαντική άνοδο που οδηγεί σε αύξηση στην ποιότητα του, ταιριάζει και με τα αποτελέσματα των Goodwin-Stewart και Kent (2006), όπου είχαν αρμοδιότητα να ασχοληθούν με την σχέση μεταξύ του κόστους του εσωτερικού ελέγχου και τα χαρακτηριστικά του και με αυτό τον τρόπο κατέληξαν στο συμπέρασμα πως όταν το κόστος είναι μεγαλύτερο ο εσωτερικός έλεγχος είναι πιο τακτικός και ποιοτικός καθώς και γίνεται από άτομα που έχουν μεγαλύτερη εμπειρία και επαγγελματική κατάρτιση.

Επιπρόσθετα, οι Sarens και De Beelde (2006), οι οποίοι ασχολήθηκαν με τις αναλύσεις στοιχείων αλλά και μέσα από πολλές και διαφορετικές συνεντεύξεις, μελέτησαν την σημασία του εσωτερικού ελέγχου για τις επιχειρήσεις και διαπίστωσαν πως ο εσωτερικός έλεγχος και η διαχείριση του ρίσκου είχαν μια θετική συσχέτιση. Αναλυτικότερα, μέσω του αξιόπιστου και ποιοτικού εσωτερικού ελέγχου παρατηρήθηκε μια αποτελεσματικότερη γνώση των πιθανών κινδύνων, κάτι το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα την δυνατότητα των επιχειρήσεων για μια πιο αποτελεσματικότερη και καλύτερη διαχείριση αυτών των κινδύνων.

Επιπλέον, οι VijayaKumar και Nagaraja (2012), οι οποίοι ασχολήθηκαν με την σημασία του εσωτερικού ελέγχου σε επιχειρήσεις του δημοσίου, έβγαλαν το συμπέρασμα πως ο τελευταίος είναι απαραίτητος για την διαχείριση των λειτουργιών και χρηματοοικονομικών κινδύνων που είναι σίγουρο πως θα υπάρξουν και ακόμη, έχει ως αποτέλεσμα την έρευνα και την λήψη αποτελεσματικότερων στρατηγικών επιλόγων για την επίτευξη των υπαρχόντων στόχων.

Ακόμη, οι Feng, Li και McVay (2009), εξέτασαν μέσω της οικονομετρικής μελέτης την σύνδεση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της καθοδήγησης της διοίκησης. Έτσι στα αποτελέσματα τους κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει μια πολύ σημαντική θετική και άμεση συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Συγκεκριμένα, ανέφεραν πως η διοίκηση είναι λιγότερο αποτελεσματική όταν ο εσωτερικός έλεγχος δεν αποδίδει καμιά απόδοση ενώ όταν τα προβλήματα του εσωτερικού ελέγχου επιλύονται τότε η διοίκηση γίνεται σημαντικά πιο αποτελεσματική και σωστή. Ωστόσο, ακόμα και αν τα προβλήματα του εσωτερικού ελέγχου που προέκυψαν με αυτή την λάθος μεταχείριση επιλυθούν, οι συνέπειες του ελλιπούς εσωτερικού ελέγχου θα παραμείνουν στο προσκήνιο για κάποια ακόμη χρόνια, όμως σημαντικό είναι ότι θα ελαττωθούν σε σχέση με την αρχική πορεία. Επίσης, ανακαλύφθηκε ότι τα χαρακτηριστικά της διοικητικής καθοδήγησης δεν ήταν τα ίδια όταν ο εσωτερικός έλεγχος ήταν ανύπαρκτος ή είχε σημαντικά προβλήματα.

Επιπρόσθετα, οι Cohen και Sayag (2010), μελέτησαν και έβγαλαν συμπεράσματα για την αντίστροφη σχέση από τους Feng & et., δηλαδή την σημασία της συνεργασίας της διοίκησης με τον εσωτερικό έλεγχο για την αποδοτικότητα του τελευταίου. Μετά από οικονομετρική ανάλυση δεδομένων, συμπέραναν ότι η υποστήριξη της διοίκησης στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες. Ακόμη, η έρευνα τους αποδεικνύεται συμβατή και με υπόλοιπες μελέτες στο πλαίσιο ότι η ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου είναι ένας αρκετά σημαντικός παράγοντας για την παρουσίαση εγγυημένων αποτελεσμάτων από τον τελευταίο. Και τέλος, αναφέρεται ότι τα αποτελέσματα τους αφορούν και τον ιδιωτικό αλλά και τον δημόσιο τομέα των επιχειρήσεων.

Επιπλέον, όσον αφορά την οικονομετρική μελέτη σε σχέση με την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και της αμοιβής που χορηγείται στους ελεγκτές για το έργο τους ασχολήθηκαν και εξέτασαν την υπόθεση αυτή οι Hogan και Wilkins (2008). Τα συμπεράσματα τους πάνω σε αυτή την έρευνα ήταν ότι οι επιχειρήσεις οι οποίες χαρακτηριζόταν ως μεγαλύτερες ή είχαν μεγαλύτερη κερδοφορία ή πιο πολλά προβλήματα εσωτερικού ελέγχου είχαν μεγαλύτερο ρίσκο κινδύνου και πληροφόρησης από ότι άλλες επιχειρήσεις οι οποίες χαρακτηριζόταν από άριστο εσωτερικό έλεγχο. Ακόμη, ανακαλύφθηκε πως η αμοιβή των εσωτερικών ελεγκτών των συγκεκριμένων επιχειρήσεων είχε άμεση συσχέτιση με την ποιότητα.

Επίσης, οι Brown, Pott και Womprener (2014), ανέλυσαν μέσω οικονομετρικής μελέτης την σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου και της πρόβλεψης των κερδών της επιχείρησης βάση των υπαρχόντων κερδών και του διοικητικού ρίσκου. Έτσι, κατέληξαν στο συμπέρασμα πως υπάρχει μια θετική συσχέτιση που ορίζει ότι ήταν πιο αποτελεσματικός ο εσωτερικός έλεγχος της επιχείρησης εάν η πρόβλεψη των κερδών των επόμενων χρόνων ήταν επίσης αποτελεσματική και συνεπείς κάτι το οποίο θα μείωνε το ρίσκο.

Ακόμη αξίζει να αναφερθεί και μια έρευνα από τους Brown και Fanning (2018) ότι σε άρθρο τους αναφέρουν πως οι εσωτερικοί ελεγκτές συχνά παρέχουν συμβουλές στους διευθυντές ως σημαντικό στοιχείο για την λήψη αποφάσεων στη λογιστική. Σημερινοί πρακτικοί επαγγελματικοί οδηγοί έχουν πλησιάσει τα πλεονεκτήματα μιας συμμετοχικής ή “προπονητικής” όπως αναφέρουν προσέγγισης σε σχέση με μια παραδοσιακή προσέγγιση του “αστυνομικού” στο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου. Υλοποίησαν λοιπόν, δύο πειράματα που ελέγχουν τον τρόπο με τον οποίο οι διαχειριστές ανταποκρίνονται στις συμβουλές ενός εσωτερικού ελεγκτή χρησιμοποιώντας αυτές τις δύο διαφορετικές προσεγγίσεις. Τα αποτελέσματα λοιπόν, αποδεικνύουν ότι όταν ένας εσωτερικός ελεγκτής δίνει επαγγελματική προτίμηση, τα διευθυντικά στελέχη συμφωνούν περισσότερο με τις συμβουλές του εσωτερικού ελεγκτή μόνο όταν υιοθετεί μια συμμετοχική προσέγγιση.

Τέλος, ένα πολύ άξιο και σύγχρονο έργο των Νεγκάκη και Ταχυνάκη (2017) προσφέρει στη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία ένα πλήρες πλάνο της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου δεν επιφέρει κανένα πρόβλημα στις σύγχρονες θέσεις του εσωτερικού ελέγχου καθώς εξηγεί την εφαρμογή ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, παρουσιάζοντας την σημαντική σημασία για την σωστή αντιμετώπιση προβλημάτων και λαθών σε μια σύγχρονη επιχειρηματική μονάδα.

Κεφάλαιο 2^ο -Ελεγκτική Επιστήμη

2.1 Η έννοια της ελεγκτικής

Στις μέρες μας παρατηρείται η ολοένα ιλιγγιώδη εξάπλωση τους επιχειρηματικού κόσμου και κατά συνέπεια και η μεγέθυνση των εταιριών σε συνδυασμό με το διεθνές νομικό πλαίσιο που καθιστά εφικτή την απουσία ενεργούς συμμετοχής στην διοίκηση από τους μετόχους μιας επιχείρησης, είναι λοιπόν γνωστό πως ο έλεγχος της τελευταίας είναι μια απαραίτητη αλλά καθίσταται και αναγκαία για την προστασία των μετοχών όσο και για την αποτελεσματική λειτουργία μιας επιχείρησης.

Έτσι εύλογα είναι κατανοητό ότι, η ελεγκτική έχει σαν σκοπό να δώσει κάλυψη στις ανάγκες αυτές, δίνοντας επαρκείς και πλήρεις οικονομικές πληροφορίες στους μετόχους καθώς και να ελέγχει τις τελευταίες για την αξιοπιστία τους σύμφωνα πάντα με τις ισχύουσες λογιστικές αρχές ενώ συνάμα ελέγχεται και η αξιοπιστία των μεθόδων παραγωγής αυτών των στοιχείων, τέτοιος έλεγχος ο οποίος οφείλεται να γίνεται από ένα ανεξάρτητο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ώστε να εξασφαλίζεται η εγκυρότητα.

Αναλυτικότερα, ο στόχος του ελέγχου είναι η αναζήτηση και η αντιμετώπιση όλων των πιθανών σφαλμάτων εσκεμμένων ή μη, η σύνταξη των πιθανών προβλημάτων στις ακολουθούμενες διοικητικές διαδικασίες, αφού συμπεριλαμβάνονται και προτάσεις διόρθωσης των τελευταίων. Ακόμη, ο έλεγχος συμβάλλει και στην αξιολόγηση της επάρκειας των χρησιμοποιούμενων από την επιχείρηση αριθμοδεικτών σε σχέση με το ελεγχόμενο από

τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη αντικείμενο. Τέλος, θα πρέπει να προσμετρηθεί και ο κίνδυνος αθέτησης απαιτήσεων ώστε να υλοποιηθούν σωστά οι προβλέψεις και επίσης να αξιολογηθεί και η πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης.

2.3 Ιστορική αναδρομή του ελέγχου

Είναι ευρέως γνωστό και διαδεδομένο ότι η επιθυμία και η ανάγκη για την εφαρμογή των πρώτων, πρώιμων συστημάτων ελέγχου έχουν ήδη κάνει την εμφάνισή τους από τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες. Έτσι, η ανάγκη για την εφαρμογή ενός συστήματος ελέγχου κατά τις συναλλαγές έγινε ιδιαίτερα αισθητή αρκετά νωρίς, όταν έγινε και η αναγνώριση του χρήματος ως μονάδα μέτρησης αξιών, ως μέσο διεξαγωγής οικονομικών συναλλαγών και ως απόθεμα πλούτου.

Σύμφωνα λοιπόν, με τον Καρατζή (2006), τα πρώτα στάδια γραπτών μαρτυριών για την ύπαρξη λογιστικών εκθέσεων με στοιχεία ελεγκτικών μαρτυριών εντοπίζονται στην αρχαία Βαβυλώνα το 3000 π.Χ., αντίθετα στην αρχαία Αίγυπτο εμφανίζονται πιο συντεταγμένα συστήματα ελέγχου μέσω της θέσπισης του αξιώματος των «επιστατών», για τον βασικό έλεγχο των σιτηρών και της απόδοσης φόρων.

Στοιχεία εμφάνισης έδωσε ο θεσμός του ελεγκτή στην Αρχαία Ελλάδα την περίοδο 500-300 π.Χ, για την εξέταση της διαχείρισης των οικονομικών του κράτους. Αναλυτικότερα, στην Αθήνα υλοποιήθηκε ο θεσμός των «Λογιστών» και των «Ευθυνών» οι οποίοι με προκαθορισμένη οργανωτική ιεραρχία και συγκρότηση, είχαν ως κύριο έργο, τον έλεγχο της χρηστής διαχείρισης του πλούτου των πολέμων, των ναών και των λογαριασμών διαχείρισης των αξιωματούχων που αποχωρούσαν από τα δημόσια αξιώματα.

Επιπλέον σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι στο Βυζάντιο, εξαιτίας της αξιοσημείωτης παρέμβασης του κρατικού μηχανισμού στην οικονομική ζωή, ο θεσμός των λογιστών ελεγκτών ισχυροποιείται με κύρια υπευθυνότητα την διαπίστωση της ακρίβειας των λογαριασμών του Δημοσίου και την άριστη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών.

Τέλος αλλά αξίζει να αναγραφεί ότι κατά τα πρώτα χρόνια του Μεσαίωνα, στη Δυτική Ευρώπη δεν υπήρχαν, ούτε παρατηρούνταν αξιοσημείωτες εξελίξεις στο χώρο της ελεγκτικής. Ωστόσο, στην περίοδο της Αναγέννησης τότε που υπήρχε ισχυροποίηση του εμπορίου, καλλιεργείται νέα ώθηση στο θεσμό του ελέγχου. Έτσι, οι μεγαλύτεροι εμπορικοί σταθμοί της εποχής αναγνωρίστηκαν ως κέντρα άνθισης της επιστήμης.

2.4 Είδη και διακρίσεις ελέγχων

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι έλεγχοι διαφοροποιούνται ανάλογα με τις περιστάσεις για τις οποίες υλοποιούνται όπως επίσης, και ποιος είναι ο ειδήμονας το να τους φέρει εις πέρας. Οι κατηγορίες ελέγχου λοιπόν είναι οι εξής: (Καζαντζής, 2006)

A.) Αναλόγως τον φορέα που πραγματοποιεί τον έλεγχο:

- **Εσωτερικό έλεγχο:** Είναι ο έλεγχος που πραγματοποιείται από έναν έμμισθο υπάλληλο που έχει εξαρτημένη εργασία, παράλληλα όμως διακατέχετε από τα κατάλληλα προσόντα τόσο επαγγελματικά όσο και επιστημονικά ώστε να αποδώσει στο έργο του ελέγχου. Στόχος του εσωτερικού ελέγχου και κατά συνέπεια και του

εσωτερικού ελεγκτή είναι η μείωση του επιχειρηματικού κινδύνου και λαθών αλλά και η εξασφάλιση της αξιοπιστίας, των βιβλίων και στοιχείων, η διαπίστωση οικονομικών γεγονότων απάτης και η διαφύλαξη της περιουσίας της επιχείρησης.

- **Εξωτερικό έλεγχο:** Σε αυτή την περίπτωση μιλάμε για ένα έλεγχο που διενεργείται από ένα φυσικό και νομικό πρόσωπο που δεν έχει εξαρτημένη σχέση εργασίας με την ελεγχόμενη επιχείρηση, διαθέτει άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, είναι πλήρως εφοδιασμένος με τα απαιτούμενα επιστημονικά και επαγγελματικά προσόντα βάσει των διεθνών ελεγκτικών προτύπων και σκοπός αλλά και στόχος είναι ο πλήρης έλεγχος της διαφάνειας του συνόλου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων προκειμένου να εκφράσει άποψη σχετικά με αυτές.
- **Κριτικό έλεγχο:** Είναι ο έλεγχος που υλοποιείται από ελεγκτικούς φορείς του κράτους, όπως διάφορες ομάδες ελεγκτικών εφοριακών υπαλλήλων, του ελεγκτικού συνεδρίου κτλ. Και σε αυτή την περίπτωση σκοπός αλλά και στόχος είναι εξακρίβωση της ορθής σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η υλοποίηση της εύρυθμης λειτουργίας των δημοσίων οικονομικών.

B.) αναλόγως την έκταση τους σε:

- **Γενικούς:** Διευρύνονται σε όλη τη διαχείριση μιας δεδομένης χρονικής περιόδου όπως για παράδειγμα ο ετήσιος έλεγχος Ισολογισμός, τα Αποτελέσματα Χρήσης αλλά και άλλα.
- **Ειδικούς:** Έχουν σαν αντικείμενο ένα συγκεκριμένο τομέα ή θέμα όπως για παράδειγμα ελέγχους αποθεμάτων αλλά και ελέγχους προμηθευτών.

Γ.) Αναλόγως του σκοπού για τον οποίο διενεργούνται σε:

- **Προληπτικούς:** Υλοποιούνται κατά την εκτέλεση της οικονομικής συναλλαγής και δίνουν βάση στην περίπτωση των ενδεχόμενων πιθανών σφαλμάτων. Ο συγκεκριμένος έλεγχος ενδείκνυται να υλοποιείται και πριν την έναρξη της υλοποίησης μιας οικονομικής πράξης αλλά και κατά το στάδιο της προετοιμασίας και του σχεδιασμού της, όπου ελέγχεται η ικανότητα της επιχείρησης να υλοποιήσει την πράξη. Ελέγχεται επίσης, η ικανότητα της να διασφαλίσει την τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας, διότι επιθυμεί να εμποδίσει τις ανεπιθύμητες μελλοντικές καταστάσεις ώστε να εξασφαλιστούν οι σωστές δικλίδες ασφάλειας στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου.
- **Κατασταλτικούς:** Υλοποιούνται αρκετές φορές εκ των υστέρων και προσπαθούν να αντιμετωπίσουν και να αποκαλύψουν εκούσια ή ακούσια λάθη, απάτες, κλοπές, κακή ποιότητα υπηρεσιών κτλ.

Δ.) Αναλόγως της διάρκειας τους σε:

- **Μόνιμους ή διαρκείς:** Υλοποιούνται πάντα σε συνεχή βάση και όλης της διάρκειας της οικονομικής χρήσης
- **Τακτικούς ή περιοδικούς:** Δεν θεωρούνται σαν συνεχείς έλεγχοι αλλά διενεργούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.
- **Έκτακτους ή περιστασιακούς:** Πραγματοποιούνται σε έκτακτες περιπτώσεις και για ειδικούς λόγους όπως για παράδειγμα λόγοι υπονοιών για φορολογική απάτη.

Ε.) Αναλόγως του νομοθετικού πλαισίου που τους επιβάλλει:

- **Υποχρεωτικούς:** Η υλοποίηση τους γίνεται από φορολογικές διατάξεις ή δικαστικές εντολές.

- **Προαιρετικούς:** Υλοποιούνται από την ίδια την επιχείρηση και βοηθάνε στους σκοπούς εσωτερικής χρήσης.

Κεφάλαιο 3^ο -Θεσμικό Πλαίσιο

3.1 Ορισμός εσωτερικού ελέγχου

Όπως υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (institute of internal Auditors- ΠΑ) ο εσωτερικός έλεγχος ορίζεται ως όλες οι αναγκαίες διαδικασίες που υλοποιούνται μετά από διαταγή και εκτίμηση της διοίκησης της επιχείρησης, οι οποίες αναγνωρίζονται προς το καλύτερο διότι δίνουν βοήθεια σε κάθε οργανισμό ώστε να υπάρξει δυνατότητα να επιτευχθούν οι σκοποί αλλά και οι στόχοι του. Έτσι, σε όλες τις περιπτώσεις ο εσωτερικός έλεγχος ενεργεί ανεξάρτητα και χωρίς κανένα επηρεασμό από κάθε άλλο παράγοντα, είναι δίκαιος και καθόλου υποκειμενικός με διαβεβαιωτική δραστηριότητα και πολλές φορές χαρακτηρίζεται και με συμβουλευτική δραστηριότητα ώστε να σχεδιαστεί και να δίνει αξία αλλά και να εμφανίζει βελτίωση σε μεγάλο βαθμό τις αποφάσεις και τις ενέργειες που λαμβάνει κάθε οργανισμός. Χαρακτηρίζεται ως πολύ αποτελεσματικός διότι υλοποιείται συστηματικά από αξιόπιστους επαγγελματίες τους είδους, παρακολουθώντας από ένα πλάνο από άρτιες διαδικασίες ελέγχου τόσο σε θεσμικό όσο και σε νομικό πλαίσιο των κάθε οικονομιών, όπως ακόμη και των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και εταιρικής διακυβέρνησης. Μέσα από ένα καλά οργανωμένο και λογικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, η διοίκηση καθίσταται σε βάθος γνωστής των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η επιχείρηση καθώς και των τυχών λαθών που εμφανίζονται, οπότε γίνεται λήπτης ενός οργανωμένου με ειδικό σκοπό την εύρυθμη αλλά και αποδοτική λειτουργία της κάθε επιχείρησης . επίσης, σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι σύμφωνα με τον Renard, η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου έχει την δυνατότητα να εξασφαλίσει ότι όλες οι ικανότητες λειτουργούν και οι αποφάσεις εντοπίζονται με πλήρη έλεγχο και στοχεύουν στην επίτευξη του οργανισμού (Renard, 2010). Τέλος, αλλά εξαιρετικά σημαντικό είναι ότι, η οργάνωση της Λογιστικής, η κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών στο προσωπικό, η υλοποίηση κανόνων και διαδικασιών χαρακτηρίζονται ως τα κύρια συστατικά του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μιας οικονομικής μονάδας. Αντίστοιχα, το μέγεθος μιας οικονομικής μονάδας, η περιπλοκότητα των δραστηριοτήτων της, η φύση του κλάδου της οντότητας καθώς και το ιδιοκτησιακό καθεστώς της, όπως και το εκτελέσιμο νομοθετικό πλαίσιο είναι οι κύριοι παράγοντες που διαμορφώνουν την πλήρη ανάπτυξη ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου.(Λουμιώτης,2015) Έτσι, σημαντικό είναι ότι, ο ρόλος της ελεγκτικής επιστήμης είναι

αυτός που θα πιστοποιήσει την αξιοπιστία των πληροφοριών που αποδίδει κάθε οντότητα στους χρήστες. (Ρεβένογλου & Γεωργόπουλος, 2014).

3.2 Δομή εσωτερικού ελέγχου

Είναι ευρέως διαδεδομένο ότι, Εσωτερικό Έλεγχο διορίζει κάθε μορφή οργάνωσης και σχεδιασμού λειτουργιών που σκοπό έχουν την αποτελεσματική και αναπτυσσόμενη πορεία ενός οργανισμού, χωρίς κινδύνους διαδικασιών με σταθερό πλάνο που διαταράσσει την περιουσία της οντότητας στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι αναγκαίο να είναι αντικειμενικό και ανεξάρτητο, να έχει ενημερωθεί για κάθε λειτουργία της εκάστοτε επιχείρησης ώστε να είναι σε θέση να αναληφθεί πιθανών προβλήματα και να είναι σε θέση να δώσει και να προωθήσει λύσεις στην διοίκηση. Οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου αναφέρονται σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης καθώς πέρα από το νομικό πλαίσιο που ακολουθούν και είναι σε θέση να ακολουθήσουν, είναι υπεύθυνες για την αξιολόγηση μεθόδων που υλοποιούνται καθώς επίσης και για όλες της δραστηριότητες που ελέγχονται και γίνονται από μεριάς της επιχείρησης. Μέσα λοιπόν, από την κατάρτιση της εργασίας όπως επίσης και από την έκθεση ελέγχου, ο ελεγκτής είναι σε θέση να παρουσιάσει στην διοίκηση μια πλήρης εικόνα για την δομή της επιχείρησης.

3.3 Σύσταση Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου

Με τον όρο υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, εννοούμε την υπηρεσία η οποία είναι υπόχρεη να έχει συνεχή έλεγχο και εκτίμηση όλων των συστημάτων οργάνωσης και λειτουργίας μιας οικονομικής μονάδας και συντάσσεται στο ευρύτερο Σύστημα Πληροφόρησης της Διοίκησης. Έτσι, με τον έλεγχο αυτό σχηματίζεται αντικειμενική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη άποψη για την πλήρη επάρκεια και αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. (Λουμιώτης, 2015, σελ37).

Εδώ λοιπόν, στο σημείο αυτό θα αναφερθεί ο διαχωρισμός μεταξύ της έννοιας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και του Εσωτερικού Ελέγχου. Από την μία το σύστημα εσωτερικού ελέγχου προσμετράτε σε ένα πλέγμα με οργάνωση λειτουργιών και διαδικασιών, σε ένα πλήρες σύστημα ελέγχων που καθορίζει η διοίκηση και στόχο έχει την αποδοτική λειτουργία για την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων που δημιουργούνται στην οντότητα. Από την άλλη, ο εσωτερικός έλεγχος αποσκοπεί στην Υπηρεσία Ελέγχου και αναφέρετε στην

αξιολόγηση της επάρκειας της λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και επιπρόσθετα συνεισφέρει στις καλύτερες που είναι να πραγματοποιηθούν οπουδήποτε δηλαδή, δημιουργούνται αδυναμίες, για να υλοποιηθεί ο στόχος της επιχείρησης. (Cheung & Qiang, 1997)

3.4 Σκοπός εσωτερικού ελέγχου

Στα σημερινά χρόνια είναι ευρέως γνωστό ότι, οι διοικήσεις αδυνατούν κάθε φορά και περισσότερο να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των σύγχρονων επιχειρήσεων. Έτσι, το συγκεκριμένο θέμα έχει σαν αποτέλεσμα πολλές φορές να προσφεύγουν σε λανθασμένες λήψεις αποφάσεων οι οποίες παίζουν πολύ μεγάλο και σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα πορεία μιας επιχείρησης. Ο στόχος λοιπόν, του εσωτερικού ελέγχου είναι ο περιορισμός τέτοιου είδους αποφάσεων και σημαντικός και κύριος σκοπός η εμφάνιση ορθολογικών προτάσεων που συντρέχουν στην όσο το δυνατόν καλύτερη πορεία της κάθε επιχείρησης στο μέλλον. Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, που έχουν προαναφερθεί μας δίνετε το συμπέρασμα ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου δίνει ιδιαίτερο ρόλο στην λειτουργία της επιχείρησης και για το λόγο αυτό οι διοικήσεις θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα σε αυτό. Στόχος λοιπόν, του εσωτερικού ελέγχου είναι να έχει την δυνατότητα να ελέγχει και να δημιουργεί ελέγχοντας ένα πιο εμπειριστατωμένο και παράλληλα επιστημονικά ορθό πλάνο προς τις αποφάσεις της εκάστοτε επιχείρησης, ένα πλάνο δηλαδή το οποίο θα συνυπάρξει για την όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική πορεία των σκοπών και των στόχων μιας επιχείρησης. (Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών 2012, Σελ.79)

3.5 Είδη Εσωτερικού Ελέγχου

Μπορούμε εύλογα να αντιληφθούμε την αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου όπως παρατηρείτε από τα παραπάνω, έτσι παρακάτω θα αναφερθούν μερικά από τα κυριότερα είδη του εσωτερικού ελέγχου.

Αρχικά, ένα πολύ σημαντικό είδος εσωτερικού ελέγχου είναι οι *έλεγχοι παραγωγής*, οι οποίοι υλοποιούνται ώστε να διευκρινιστεί εάν η παραγωγική διαδικασία πραγματοποιείται σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά που ορίζει η διοίκηση, αν τα παραγόμενα προϊόντα ταυτίζονται με τις προδιαγραφές του ποιοτικού ελέγχου, επίσης αν είναι διαθέσιμο εκπαιδευόμενο προσωπικό σχετικά με την παραγωγική διαδικασία

και ακόμη αν πραγματοποιείτε σωστή χρήση του μηχανολογικού εξοπλισμού (Παπάς, 2003). Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθούν και οι **Οικονομικοί έλεγχοι** οι οποίοι υλοποιούνται ιδιαίτερα στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Οι οποίοι έχουν ως κύριο σκοπό την αξιόπιστη και σωστή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων όσο και την ορθή εφαρμογή των λογιστικών αρχών ώστε μέσα από αυτές να διακρίνεται η ακριβής θέση της επιχείρησης. (Παπαστάθης, 2014)

Ακόμη, υπάρχουν οι **Διοικητικοί Έλεγχοι** που αναφέρονται κυρίως στον τρόπο με τον οποίο διαπιστώνεται η στρατηγική πορεία της διοίκησης μέσα στην επιχείρηση. κατέχουν ως κύριο σκοπό τόσο την αξιόπιστη και ορθή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων όσο και την ορθή εφαρμογή των λογιστικών αρχών ώστε μέσα από αυτές να διακρίνονται η ακριβής θέση της επιχείρησης. (Παπαστάθης, 2014)

Επίσης, σημαντικό αντίκτυπο έχουν και οι **Λειτουργικοί έλεγχοι** οι οποίοι επιδιώκουν την εύρυθμη εφαρμογή και διαπραγμάτευση των σκοπών και στόχων που έχει θέσει η διοίκηση για την τήρηση των κανόνων που έχουν θεσπίσει καθώς επίσης, και στην ομαλή συνεργασία του δυναμικού της επιχείρησης (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017)

Ακόμη, σημαντικοί είναι και οι **έλεγχοι συμμόρφωσης** οι οποίοι πραγματοποιούνται προς (Καζαντζής, 2006) εξασφάλιση σχετικά με την εφαρμογή όρων λειτουργίας και γενικά κανόνων που συμφωνηθεί και υλοποιηθεί από την διοίκηση. Ακόμη, σε αυτούς τους έλεγχους συμμόρφωσης συμπεριλαμβάνονται έλεγχοι σχετικά με συμβάσεις δανείων, υγειονομικής συμμόρφωσης, αγορανομίας, επιτροπής κεφαλαιαγοράς και γενικά κανόνες και όρων συμφωνιών (Βασολεία I & II).

Επιπρόσθετα, υπάρχουν οι **έλεγχοι αποδοτικότητας** που στοχεύουν στην απόδοση της επιχείρησης μέσα από διάφορες πολιτικές και στρατηγικές που ακολουθεί. Επίσης, ο συγκεκριμένος έλεγχος υλοποιείται μέσα από μια σειρά που αξιολογεί δείκτες απόδοσης που αφορούν τις πωλήσεις, τις δαπάνες και γενικά την υλοποίηση των στόχων της οντότητας.

Επίσης, οι **έλεγχοι εταιρικής κοινωνικής ευθύνης** οι οποίοι δίνουν έμφαση σε εξωγενείς παράγοντες της επιχείρησης που παίζουν κυρίαρχο ρόλο στη σωστή λειτουργία της. Επίσης γίνονται έλεγχοι για δωρεές και δράσεις της επιχείρησης για το φυσικό περιβάλλον, ακόμη μέτρα υγιεινής και ασφάλειας του προσωπικού για την αποφυγή ατυχημάτων, η ποιότητα των προϊόντων πολύ σημαντική αλλά και τα πιθανά παράπονα πελατών και τελευταίο αλλά πολύ σημαντικό οι υποχρεώσεις απέναντι σε προμηθευτές, κοινωνικούς φορείς και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Τέλος, αλλά με πολύ σημαντική αξία είναι οι *έλεγχοι απάτης* που έχουν ως σκοπό την εξουδετέρωση του οικονομικού εγκλήματος και αναφέρονται κυρίως σε καταχρήσεις, παραποιήσεις οικονομικών καταστάσεων, υπεξαίρέσεων, νόθευση τιμολογίων και γενικά οικονομικές ατασθαλίες που αναφέρονται σε συγκεκριμένα αποτελέσματα. (Παπαστάθης, 2014)

3.6 Συστήματα εσωτερικού ελέγχου

Είναι ευρέως γνωστό ότι οι οικονομικές εξελίξεις στις μέρες μας είναι σε υψηλά επίπεδα ανάπτυξης, κάτι το οποίο καθιστά αδύνατο τον έλεγχο όλων των τομέων του πλήθους των επιχειρήσεων από τις διοικήσεις. Έτσι, με αυτό τον τρόπο πραγματοποιείται η δημιουργία του εσωτερικού ελέγχου ή αλλιώς του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017). Είναι εξίσου σημαντικό να αναφερθεί ότι, απεικονίζει ένα σύνολο ενεργειών που τις υλοποιεί μια οικονομική μονάδα έτσι ώστε να περιορίσει τους κινδύνους που χρήζονται προς αντιμετώπιση σε μια επιχείρηση. Οι κίνδυνοι αυτοί λοιπόν, μπορεί να είναι οι εξής:

- Κίνδυνοι που αναφέρονται σε χρηματοοικονομικά προβλήματα
- Κίνδυνοι που σχετίζονται με την ποιότητα των προϊόντων και των εμπορευμάτων
- Κίνδυνου που έχουν σχέση με τον ανταγωνισμό
- Κίνδυνοι πιστωτικής πολιτικής
- Κίνδυνοι διαχείρισης και διακίνησης αποθεμάτων
- Κίνδυνοι εσφαλμένης επιλογής προμηθευτών
- Κίνδυνος πρόβλεψης για ακατάλληλη διαχείριση των παγίων
- Κίνδυνος έλλειψης χρηματικών διαθεσίμων
- Κίνδυνος εξυπηρέτησης των πελατών
- Κίνδυνος κακής διαχείρισης των παγίων
- Κίνδυνος ανεπάρκειας ελέγχου των ζητημάτων για επιχειρηματικές μονάδες
- Σοβαρός κίνδυνος σχετικά με ζητήματα μισθοδοσίας και προσωπικού

Έτσι, όλες λοιπόν, οι ενέργειες που υλοποιούνται με σκοπό τον περιορισμό των παραπάνω κινδύνων βοηθούν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Το οποίο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι είναι υπεύθυνο για την αναγνώριση των κινδύνων αυτών ώστε να πραγματοποιηθούν κατάλληλες ενέργειες για την επίλυση τους.

Επιπρόσθετα, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου δίνει σημαντική ενίσχυση στην επιχείρηση, μέσα από ένα εύρος μεθόδων και διαδικασιών ώστε, να εξασφαλιστεί όσον το δυνατόν περισσότερη απόδοση όπως επίσης, και έγκαιρη εισβολή

του συστήματος ώστε να αντιλαμβάνεται τυχόν σφάλματα και να τα επιλύει. Ένα τέτοιο σύστημα λοιπόν, εσωτερικού ελέγχου για να είναι αποδοτικό και αποτελεσματικό με τις κατάλληλες και άριστες προδιαγραφές θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι είναι σημαντικά δομημένο σύμφωνα με τις κύριες αρχές που πρέπει να ρυθμίζουν ένα σύστημα. Επίσης, πρέπει να χαρακτηρίζεται πλήρης τεκμηριωμένο και με πολύ λεπτομέρεια καταγεγραμμένο. Ακόμη, πρέπει να αναλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες και τις συναλλαγές της οικονομικής μονάδας. Επίσης, καλό είναι να αναφερθεί ότι πρέπει να υπάρχει μηχανισμός ελέγχου της εφαρμογής καθώς και ολοκληρωμένο σύστημα διοικητικών πληροφοριών και επικοινωνίας με εξίσου ιεραρχημένες γραμμές αναφοράς που προσφέρουν την αξιόπιστη αιτούμενη πληροφόρηση. Ο πλήρης καταξιωμένος ελεγκτής λοιπόν, θα πρέπει να είναι αυτός όπου θα ελέγχει, θα μελετά και θα αξιολογεί το εκάστοτε σύστημα και στην συνέχεια ανάλογα με την σωστή και αποτελεσματική κρίση του να υλοποιεί συγκεκριμένες αλλαγές και ο ίδιος κρίνει ότι χρειάζονται και είναι άμεσα υλοποιήσιμες (Λουμιώτης,2015).

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους Badara και Saidin (2013) μετά από την επισκόπηση βιβλιογραφίας καταλήγουν στο ότι η αποτελεσματικότητα ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου μπορεί να φανεί στα οικονομικά της κάθε επιχείρησης και εξαρτάται από την καλή επικοινωνία και την καλή ποιότητα πληροφόρησης των εσωτερικών ελεγκτών με το ελεγκτικό περιβάλλον. Επίσης, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου μελετάται από τον (Pilcher ,2014), ο οποίος συμπεραίνει ότι ο εσωτερικός αλλά και ο οποιοσδήποτε έλεγχος αντικατοπτρίζει σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας . Όμως, ο ερευνητής καλείται να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την πρακτική τις διακυβέρνησης καθώς και διάφορες απάτες και διαφθοράς που θα παρουσιαστούν. Τέλος, σε αρκετά πρόσφατη έρευνα ο Onumah και Krah (2016) όσον αφορά τον εσωτερικό έλεγχο στη διοίκηση και διακυβέρνηση του δημοσίου τομέα και στις επιχειρήσεις διαπίστωσαν ότι, αν το πεδίο υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου δεν έχει όριο και επιδρά σημαντικά στη διακυβέρνηση ο έλεγχος και η αξιολόγηση του κινδύνου δεν φανερώνει αυτό που συμβαίνει στην πράξη στον δημόσιο τομέα. Ακόμη, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, ο εσωτερικός έλεγχος έχει πολύ περιορισμένο πεδίο εφαρμογής των ελεγκτικών υπηρεσιών. Τα ευρήματα επίσης παρουσίασαν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν είναι αρκετές φορές ορθά διασκορπισμένοι και δεν είναι σίγουροι για τον ρόλο που διαδραματίζουν διότι ο εσωτερικός έλεγχος χρειάζεται αρκετή βελτίωση στους τομείς επαγγελματικής επάρκειας.

3.7 Διεθνή Πρότυπα Εφαρμογής Εσωτερικού Ελέγχου

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών υπάρχουν τμήματα εσωτερικού ελέγχου ρυθμίζονται και εκτιμούνται με τα παγκόσμια πρότυπα εσωτερικού ελέγχου με στόχο την

αναπαράσταση των κύριων αρχών και πρακτικών εφαρμογών του εσωτερικού ελέγχου. Επίσης ένας από τους στόχους που αξίζει να σημειωθεί είναι να απαρτίσουν το πλαίσιο παροχής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας της μονάδας ελέγχου. Ακόμη, να συγκροτήσουν την βάση αξιολόγησης της αποδοτικότητας του εσωτερικού ελέγχου, και τέλος, να προσφέρουν στην πιο βελτιωμένη οργάνωση των διαδικασιών των μονάδων εσωτερικού ελέγχου. Έτσι, τα διεθνή πρότυπα εσωτερικού ελέγχου είναι Πρότυπα Χαρακτηριστικών Ιδιοτήτων που έχουν σχέση με χαρακτηριστικά των όσων ασκούν τον εσωτερικό έλεγχο. Επίσης σημαντικά είναι να αναφερθούν τα Πρότυπα Απόδοσης που διηγούνται τις δραστηριότητες του εσωτερικού ελέγχου προσθέτοντας κριτήρια αξιολόγησης της απόδοσης του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, Πρότυπα εφαρμογής που έχουν εξειδίκευση τα δύο πρότυπα ανά τομέα δραστηριότητας.

3.8 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου

Αδιάρρηκτο στοιχείο της ελεγκτικής και ολόκληρου του ελεγκτικού έργου αποτελεί ο Κώδικας δεοντολογίας. Αναλυτικότερα, τα μέλη του εσωτερικού ελέγχου είναι αρμόδια να χρησιμοποιούν και να πραγματώνουν στο ακέραιο τον κώδικα δεοντολογίας όπως αυτός έχει παραδοθεί από το ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών. Οπότε, είναι σαφές ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι υποχρεωτικό να χαρακτηρίζονται από την (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017):

- **Αντικειμενικότητα:** Είναι διαδεδομένο ότι κάθε εσωτερικός ελεγκτής μπαίνει στην διαδικασία να εκτελέσει τις υπηρεσίες του τυπικά και αντικειμενικά έως εκεί που είναι αρμόδιος. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση ο ελεγκτής πρέπει να έρθει αντιμέτωπος με ενέργειες που θα διαμορφώσουν την κρίση του αλλά και τα συμφέροντα της επιχείρησης.
- **Ακεραιότητα:** ο εκάστοτε εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να διακατέχετε από την φερεγγυότητα του, την αφοσίωση του, την υπευθυνότητα του καθώς και να είναι γνώστης του αντικειμένου κατά την υλοποίηση των καθηκόντων του. Επίσης σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ο ελεγκτής δεν θα πρέπει να παίρνει μέρος σε παράνομες, παράτυπες και αντικανονικές δραστηριότητες που μπορούν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα του εσωτερικού ελέγχου.
- **Εχεμύθεια:** Σημαντικό είναι κάθε εσωτερικός ελεγκτής να χαρακτηρίζεται από εχεμύθεια, διότι θα πρέπει να αποδέχεται τις πληροφορίες που χρησιμοποιεί στο

ελεγκτικό του έργου με ένα μοναδικό σκοπό που αφορά τη διεκπεραίωση του ίδιου του έργου και όχι για τυχόν προσωπικό όφελος του ίδιου.

- **Επάρκεια:** Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υπόχρεο να είναι ορθά εκπαιδευμένος σύμφωνα με τις αρχές εσωτερικού ελέγχου, την νομοθεσία αλλά και στα όσα πραγματοποιούνται στα πρότυπα εσωτερικού ελέγχου. Να είναι σε θέση δηλαδή να αντιλαμβάνεται και να χειρίζεται τις όποιες λάθος συμπεριφορές και παράνομες η παράτυπες δραστηριότητες που προκύπτουν και δεν βοηθούν στην επαγγελματική δραστηριότητα. Ακόμη, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ο κάθε ελεγκτής πρέπει να είναι έτοιμος στο να ελέγχει ολόκληρο το σύστημα εσωτερικού ελέγχου ώστε να εντοπίζονται τυχόν αδυναμίες και να διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης. Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην διοίκηση όποια λάθος ενέργεια παρατηρείται πρέπει ο ίδιος να είναι σε θέση να την αντιμετωπίσει και διάφορους τρόπους αντιμετώπισης από κάθε οικονομικό πρόβλημα που δημιουργείται.

3.9 Αρμοδιότητες Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου

Οι κύριες αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου είναι οι παρακάτω:

(Νεγκάκης –ταχυνάκης, 2013)

- Πρόβλεψη της αποδοτικότητας των διαδικασιών και της αξιοπιστίας των πληροφοριών που δημιουργούνται.
- Πραγματοποίηση του ελέγχου για σχέσεις και συναλλαγές της εταιρίας με τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις ή με τα μέλη του διοικητικού συμβολαίου.
- Γίνεται ανάληψη της άμεσης πραγματοποίησης ελέγχων ειδικού σκοπού.
- Διεξαγωγή ελέγχου νομιμότητας των αμοιβαίων και διάφορων αμοιβών που αναφέρονται στα μέλη της διοίκησης.
- Πραγματοποίηση της συνεργασίας με τη διοίκηση της εταιρίας και τους εξωτερικούς ελεγκτές σε ότι έχει σχέση με το σχεδιασμό και τη διενέργεια των τακτικών και έκτακτων εξωτερικών ελέγχων.
- Πληροφόρηση της διοίκησης για τα αποτελέσματα του ελέγχου.
- Πραγματοποίηση ελέγχου της πληρότητας, ακρίβειας και αξιοπιστίας των στοιχείων, των εγγράφων που αφορούν τα λογιστικά θέματα αλλά και των βιβλίων της επιχείρησης αλλά και των οικονομικών καταστάσεων.
- Εκτέλεση της ανάληψης της εκτέλεσης ελέγχων ειδικού σκοπού
- Διαπίστωση και πρόβλεψη του κόστους κάθε τμήματος της εταιρίας

- Πρόβλεψη ελέγχου της πολιτικής των προσλήψεων καθώς και διαπίστωση των σχέσεων συνεργασίας και επικοινωνίας των εργαζομένων, τόσο εντός των τμημάτων, όσο και μεταξύ διάφορων τμημάτων.
- Υλοποίηση της εξέτασης με επαναλαμβανόμενο τρόπο της διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου και έρευνα των αιτιών που το δημιουργούν, καθώς και προτάσεις για την αντιμετώπιση διαφόρων μέτρων που θα ληφθούν.
- Έρευνα που αφορά την αξιολόγηση της απόδοσης των επενδύσεων βάσει των αρχικών προϋπολογισμών και σχεδιασμών.

3.10 Οφέλη εσωτερικού ελέγχου

Είναι ευρέως γνωστό ότι η κατάλληλη εφαρμογή των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου επιδιώκει ωφέλει που αφορούν μια επιχείρηση. Έτσι με την άριστη διαχείριση και εφαρμογή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου η κάθε οντότητα που τον εφαρμόζει προσπαθεί μέσα από την διαδικασία αυτή να πραγματοποιηθούν διορθώσεις σε αδικίες και προβληματισμούς που αναφέρονται σε σχέσεις μεταξύ μελών του ανθρώπινου δυναμικού αλλά και σε διοικήσεις του ανθρώπινου δυναμικού με κύριο αποτέλεσμα να το δημιουργήσουν να έχει απόδοση και προσήλωση. Επίσης, να ελαττωθούν αναποτελεσματικές δαπάνες για την αποτελεσματικότερη κατανομή των οικονομικών πόρων.

Επιπρόσθετα καλό είναι να επιβληθούν ορθά οι διοικητικές εντολές χωρίς εκτροπές, επίσης να περιορίζεται το λειτουργικό κόστος μέσα από έναν νέο σχεδιασμό διαδικασιών. Επιπρόσθετα, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι πρέπει να διαφυλάσσετε η περιουσία και τα συμφέροντα των ιδιοκτητών της επιχείρησης. Ακόμη, να πρέπει να εισέρχονται καινούργιες τεχνολογίες οι οποίες αυτοματοποιούν διαδικασίες και δημιουργούν όφελος στην επιχείρηση σε μεγάλο βαθμό. Επίσης, διακρίνονται απόψεις και ιδέες για την αύξηση της επιχείρησης με τον αποτελεσματικότερο δυνατό τρόπο μέσα από το τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη, ελέγχονται επενδύσεις σχετικά με την απόδοση τους και με τις εισροές που θα αποδοθεί στην οντότητα. Επιπλέον πρέπει να ανατίθενται συγκεκριμένες αρμοδιότητες σε κατάλληλα άτομα που είναι εφικτό να τους αποδοθούν ώστε να πραγματοποιούνται πιο παραγωγικά οι αρμοδιότητες σε αντίθεση με τους τομείς που ήδη τους έχουν ανατεθεί. Όλα λοιπόν, τα παραπάνω απαρτίζουν τον κυρίαρχο κορμό του τμήματος εσωτερικού ελέγχου. Βεβαίως, με βάση τους στόχους και τα κεκτημένα των εκάστοτε επιχειρήσεων οι προαναφερθέντες στόχοι μπορούν να αυξηθούν και από άλλους αλλά και να μειωθούν αφού κάθε οντότητα είναι διαφορετική ανάλογα με τις διάφορες μορφές της και δραστηριότητες της. (Νεγκάκης και Ταχυνάκης, 2017).

Ακόμη, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ο στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι να αντλαμβάνεται τα στοιχεία εκείνα τα οποία δηλώνουν την απάτη και δείχνουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης. Έτσι, ο ελεγκτής για να αξιολογήσει τον κίνδυνο έχει στα υπόψη του τον εγγενή κίνδυνο, αυτόν δηλαδή που παρατηρείται από την φύση της δράσης της επιχείρησης καθώς, και τον κίνδυνο που παρατηρείται από την λειτουργία της. Από τους κανόνες δεοντολογίας, τη φορολογική νομοθεσία και τα διεθνή πρότυπα ελέγχου πρέπει να υλοποιείται η δουλειά του ελεγκτή. (Δατσέρης, 2014)

Επιπρόσθετα, είναι υποχρέωση των δημοσίων υπαλλήλων να δημιουργούν μια αποτελεσματική υπηρεσιακή δράση στους ισχύοντες κανόνες δικαίου. Η διοίκηση λοιπόν με βάση την νομική μορφή πρέπει να υλοποιεί μόνο ότι εκτιμάτε από το δίκαιο και κατ αυτή την έννοια η διοικητική δράση πραγματοποιείται κατά αρμοδιότητα(Τζέμος, 2013) , διότι είναι σύμφωνα με τον νόμο επιτρεπτή , νομικά προβλεπόμενη και έχει αντίκτυπο στο δίκαιο.

Προφανώς, η διαφθορά και η κακή διοίκηση δημιουργούν συνθήκες αστάθειας στην δημοκρατία, τους κρατικούς θεσμούς αλλά και την εμπιστοσύνη των πολιτών στην αποτελεσματικότητα του κράτους. Η εξουδετέρωση τους συνδέεται πολύ στενά με νομοθετικούς τρόπους και διαδικασίες αντιμετώπισης και ελέγχου διότι συνδέεται και με θεμελιώδης αρχές και αξίες της δημοκρατίας.

Είναι σαφές ότι, ένα αποδοτικό σύστημα ελέγχου στη διαχείριση των κοινών μπορεί να μειώσει σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, τέτοιου είδους πράξεις. (Χαριτοπούλου, 2015). Επίσης, σε ερευνητική μελέτη που υλοποιούσε η Stanciu (2016) πιστοποίησε την σημασία του εσωτερικού ελέγχου ως βασικό πυλώνα για την εταιρική διακυβέρνηση. Όμως, το καθεστώς αυτό πραγματοποιείτε με την συνεχή προσπάθεια όλων των εσωτερικών ελεγκτών και με ένα σαφές και σταθερό όραμα για την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

3.11 Η αναγκαιότητα της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου

Προκειμένου, να βεβαιωθεί η αναγκαιότητα της διατήρησης του εσωτερικού ελέγχου ενός οργανισμού έχει αναπτυχθεί μια επιχειρηματολογία η οποία είναι η εξής:

- Εντός της δομής του οργανισμού η λειτουργία του ελέγχου θεωρείται ιδανικότερη και αποδοτικότερη.
- Σε θέματα εμπιστευτικότητας μπορούν να είναι πιο αποτελεσματικοί οι εσωτερικοί ελεγκτές διότι ακολουθούν τον κώδικα ηθικής της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου.
- Δεν υπάρχουν έγκαιρα τεκμήρια ότι η εξωτερική ανάθεση του εσωτερικού ελέγχου συμμετέχει στον περιορισμό των λειτουργικών δαπανών του οργανισμού. (Renard, 2010).

- Η εξωτερική ανάθεση θα μπορούσε να ελαττώσει το εύρος και την ποσότητα των πληροφοριών που ο έλεγχος δίνει στην διοίκηση του οργανισμού. (Selim and Yiannakaw, 2000).
- Η εξωτερική ανάθεση του εσωτερικού ελέγχου διαφέρει από την ανάθεση άλλων λειτουργιών, λόγω του ρόλου του ως μέρος του περιβάλλοντος ελέγχου ενός οργανισμού (Selim and Yiannakas, 2000)

Γνωστοποιείται ότι έρευνες έχουν δείξει ότι αποτελεσματικές υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου είναι αυτές που περιλαμβάνουν την δομή των οργανισμών καθώς και το έργο τους το οποίο είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της δομής της διοίκησης (Pickett, 2005). Μια υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου με επιθυμία συνδεδεμένη με την συνολική επιθυμία του οργανισμού, η οποία υλοποιείται μέσα από ένα στρατηγικό σχέδιο το οποίο μπορεί να είναι:

- **Προδραστική**, ενεργώντας ως παράγοντας αλλαγής, δημιουργώντας νέες πρωτοβουλίες που θα αυξήσουν την αξία στον οργανισμό ισορροπώντας συνάμα την εστίαση στις παραδοσιακές περιοχές ελέγχου.
- **Καινοτόμα**, ερευνώντας μια πιο αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων της, αμφισβητώντας την αξία των ελέγχων της καθημερινότητας και υλοποιώντας ευκαιρίες μεγιστοποίησης της αξίας της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.
- **Εστιασμένη**, στις προτεραιότητες και τις βασικές ανάγκες του οργανισμού που εξυπηρετούν και τις προτεραιότητες της διοίκησης και της επιτροπής ελέγχου.
- **Με αποτελεσματικά κίνητρα**, ώστε το προσωπικό της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου να διαθέτει την αίσθηση της αποστολής, της ομαδικής εργασίας, της οργανωσιακής περηφάνιας, να αισθάνεται γενικότερα ικανοποίηση και να εναντιώνεται λιγότερο στις αλλαγές.
- **Ολοκληρωμένη**, με την αποτελεσματικότερη πληροφοριακή τεχνολογία που θα επιδιώξει στην ενίσχυση της παραγωγικότητας.

Όλα αυτά που προαναφέρθηκαν είναι χαρακτηριστικά τα οποία μπορούν να πραγματοποιηθούν από ένα τμήμα εσωτερικού ελέγχου εντός του οργανισμού αλλά και να υπάρχουν από εξωτερικούς παράγοντες. Υποχρεούται λοιπόν, η διοίκηση του κάθε οργανισμού να δώσει αξία και εκτίμηση σε διάφορους παράγοντες και να διαλέξει την στρατηγική της στον εσωτερικό έλεγχο-εξωτερική ανάθεση, εξωτερικοί σύμβουλοι ή υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου. (Pickett, 2005). Μια υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου με τελεσφόρα διοίκηση μπορεί να αποτελέσει μέρος της δομής της εταιρικής διακυβέρνησης, υποστηρίζοντας ότι ο οργανισμός πραγματοποιεί τους στόχους του με ηθικό και νόμιμο τρόπο και δίνοντας βοήθεια στην διοίκηση να καλυτερέψει τις διαδικασίες ελέγχου, τις λειτουργίες του οργανισμού και τη διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου. Ακόμη, σημαντικό είναι ότι μπορεί να βοηθήσει στην καταπολέμηση της απάτης (Pforsich et al,

2008). Οι διαδικασίες λοιπόν, του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να προσθέσουν αξία στον οργανισμό, να προστατέψουν τις δραστηριότητες του , να εξασφαλίσουν τα περιουσιακά στοιχεία , να προλαμβάνουν την απάτη, διαπιστώνοντας τα σφάλματα που παρατηρούνται και τέλος, να εξασφαλίζουν την ακρίβεια οικονομικών καταστάσεων (Drogalas et al, 2014)

3.12 Τα προγράμματα ERP ως Μέσα άσκησης Εσωτερικού Ελέγχου

Είναι ευρέως γνωστό ότι τα συστήματα ERP, πέρα από το πλήθος των πλεονεκτημάτων που διακρίνονται εμφανίζουν ένα ακόμη κύριο προσόν. Αυτό είναι ότι λειτουργούν σαν εργαλεία για την άσκηση του εσωτερικού ελέγχου. Υπάρχει λοιπόν, βοήθεια σύμφωνα με τους Annamalai C,-Ramayah T (2001) στη διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου. Όπως είναι φυσικό λοιπόν, το παραδοσιακό μοντέλο ελέγχου έχει μεταβιβαστεί αρκετά λόγω της ένταξης των πληροφοριακών συστημάτων, και συγκεκριμένα των ERP, μέσα στις επιχειρηματικές οντότητες. Πιο αναλυτικά έχουν διαμόρφωσαν το *Περιβάλλον Ελέγχου* διότι η δομή των διαδικασιών που είναι εφικτό να ακολουθήσουν πρέπει να είναι συσσωματωμένη στο πρόγραμμα του ERP, οπότε δεν γίνεται να μπορέσει να απομακρυνθεί από αυτό το πλαίσιο και να αθετήσει τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί.

Επίσης, *η αξιολόγηση κινδύνων* είναι τα ERP που συμβάλλουν στο να διακριθούν άμεσα οι διάφοροι κίνδυνοι που εντοπίζονται, και στο να εντοπιστούν και να διακριθούν στο κατά πόσο οι επιπτώσεις τους είναι σοβαρές ή όχι για την επιχείρηση. Επιπρόσθετα, *οι δραστηριότητες ελέγχου* στις οποίες τα ERP εξυπηρετούν τους διάφορους ελέγχους που πραγματοποιούνται. Έχοντας λοιπόν, στην κατοχή τους διάφορα εργαλεία πρόσθετα, παρέχουν διασταυρώσεις στοιχείων και έκτακτες αναφορές, δίνοντας συνάμα τη δυνατότητα οι εγκρίσεις να υλοποιούνται αν και εφόσον αποδοθεί ηλεκτρονική υπογραφή. Τέλος σημαντικό προσόν είναι ότι μόνο άτομα εξουσιοδοτημένα έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που είναι ενσωματωμένες στα ERP.

Ακόμη, η *παρακολούθηση* είναι αυτή που σου πιστοποιεί το σωστό σύστημα παρακολούθησης από την διοίκηση. Τέλος, *η Πληροφόρηση και η επικοινωνία* είναι αυτές όπου τα ERP παραδίδουν στην επιχείρηση πληροφόρηση για τα οικονομικά της στοιχεία με βάση την νομοθεσία που ισχύει.(Elbardan, Hany-Ali, Brunel & Πασχαλάκης 2011)

3.13 Δικλείδες ασφάλειας εσωτερικού ελέγχου

Είναι ευρέως γνωστό ότι, για να πραγματοποιηθεί η εύρυθμη λειτουργία της εταιρίας πρέπει να υπάρχει ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου που θα αποτελείται από ελεγκτικούς

μηχανισμούς και δικλίδες ελέγχου. Αναλυτικότερα, οι δικλίδες ασφάλειας εφαρμόζονται σε κάθε επιχείρηση που είναι πιθανόν να αντιμετωπίζει κάποιους κινδύνους και σκοπό έχουν την επισήμανση των κινδύνων που μπορεί να προκύψουν, οπότε η εταιρία δρα με τρεις τρόπους: οργανωτικά, προληπτικά και κατασταλτικά.

Πιο συγκεκριμένα,

- Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν οργανωτικές δικλίδες εσωτερικού ελέγχου οι οποίες θα αναφέρονται στις δραστηριότητες της εκάστοτε εταιρίας, πληροφορώντας για τις εσωτερικές διαδικασίες λειτουργίας αναφορικά με τους στόχους, τους κανονισμούς προσωπικού, αλλά και τα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας.
- Επίσης, όσον αφορά τις προληπτικές δικλίδες οι οποίες αναφέρονται σε τυχόν ανάδειξη λαθών όσον αφορά την αποτελεσματική λειτουργία διαδικασιών της εταιρίας.
- Ακόμη οι κατασταλτικές δικλίδες εσωτερικού ελέγχου αναφέρονται σε επεμβάσεις του εσωτερικού ελέγχου σε περιπτώσεις που θα εντοπιστούν αποκλείσεις από την ορθή λειτουργία της εταιρίας, όπως επίσης και σε μέτρα που μπορούν να υπάρξουν για την αντιμετώπιση τους.

Πρέπει λοιπόν, το προσωπικό της κάθε εταιρίας να έχει αναληφθεί τις δικλίδες εσωτερικού ελέγχου, δηλαδή είναι σημαντικό να έχουν κατανοηθεί και να είναι αποδεκτές από το προσωπικό διότι πρέπει να αποφέρουν σαφήνεια, πληρότητα, αντικειμενικότητα αλλά και εγκυρότητα. Έτσι, ανάλογα με το εύρος και την εφαρμογή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, υπάρχει κατάταξη των δικλίδων σε γενικές και εξειδικευμένες.

Οι γενικές δικλίδες ασφάλειας συνδέονται Α.) με την γενική οργανωτική δομή της εταιρίας η οποία περιλαμβάνει θέματα συμμόρφωσης και καθιέρωσης πολιτικών και διαδικασιών που διασφαλίζουν ότι οι αποφάσεις συλλέγονται στο ενδεδειγμένο επίπεδο ευθύνης και δημιουργούνται με σκοπό να εφαρμοστούν από όλη την επιχείρηση, καθώς επίσης και από θέματα στελέχωσης της εταιρίας αλλά και ανάθεση ευθυνών. Αναλυτικότερα, θα πρέπει η οργανωτική διάθρωση να είναι κόσμια αφού θα ληφθεί υπόψη το μέγεθος και η φύση της επιχείρησης, ακόμη όλοι οι εργαζόμενοι της εταιρίας θα πρέπει να είναι υπόλογοι για τις πράξεις τους, θα πρέπει ακόμη, όλες οι υποχρεώσεις κάθε στελέχους να είναι σύμφωνο και με συνάφεια ως προς τις απαιτήσεις. Επιπρόσθετα, τα καθήκοντα προσδίνονται σε κάθε άτομο με τέτοιο τρόπο ώστε να μην υπάρχει αποκλειστικός χειρισμός ενός θέματος ή μιας συναλλαγής από μόνο ένα άτομο. Ακόμη, η επικοινωνία πρέπει να είναι ειλικρινής και έγκαιρη για πληροφορίες που παράγονται. Τέλος αλλά πολύ σημαντικό οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν αρκετά προσόντα και γνώσεις για τις θέσεις που έχουν αναλάβει και να

εκπαιδεύονται με πλήρη μάθηση για τα νέα τους καθήκοντα. Β.) την οργανωτική δομή των υπηρεσιών που υπάρχουν και αναφέρονται σε υπηρεσίες οικονομικής φύσεως. Θα πρέπει δηλαδή να στελεχώνονται οι οικονομικές υπηρεσίες με κατάλληλα άτομα που θα είναι αρμόδια για αυτή την δουλειά, επίσης θα πρέπει να δημιουργούνται οικονομικές εκθέσεις κατά τομέα ευθύνης, και τέλος ορθό θα ήταν να υιοθετούνται και να καθιερώνονται κατάλληλες λογιστικές αρχές και διαδικασίες οι οποίες να είναι εγγεγραμμένες σε εγχειρίδια. Γ.) πραγματοποίηση προστασίας και εξασφάλιση προστασίας σε περιουσιακά στοιχεία της εταιρίας και των πελατών ή των τρίτων. Αναλυτικότερα θα πρέπει να θεσπίζεται το πλαίσιο που αναφέρεται στις διασφαλίσεις σχετικά με την περιουσία της εταιρίας. Και ακόμη ένα αλλά εξίσου σημαντικό είναι ότι θα πρέπει να υπάρχει η αξιοπιστία της υπηρεσίας που δίνεται.

Όσον αφορά όμως τις ειδικευμένες δικλίδες ασφάλειας ο στόχος είναι η αδιαμφισβήτητη εξασφάλιση της αναγκαίας εξουσιοδότησης για την πρόσβαση, επίσης, η σωστή και έγκαιρη λογιστική απεικόνιση καθώς και η πλήρης προστασία των περιουσιακών στοιχείων.

Η επιλογή λοιπόν, τον κάθε εσωτερικών δικλίδων είναι σχέση διαφόρων παραγόντων όπως του κόστους λειτουργίας τους, τυχών παρενέργειες της εφαρμογής τους καθώς επίσης και του επιτρεπόμενου βαθμού ασφάλειας. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το ενδεχόμενο της κάλυψης του κινδύνου από άλλες παρόμοιες διαδικασίες. Έτσι, είναι πλήρως κατανοητό ότι η επιλογή των δικλίδων αποτελεί ένα εξίσου δύσκολο έργο πρέπει να υπάρξει ισορροπία μεταξύ του « του κόστους του ελέγχου» και της «ζημίας». (Νεγκάκης & Ταχυνάκης, 2013)

3.14 Εσωτερικός έλεγχος και η διαχείριση των κινδύνων

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, ο εσωτερικός έλεγχος όπως ήδη έχει αναφερθεί χαρακτηρίζεται ως μια ανεξάρτητη και αντικειμενική υπηρεσία παροχής που εξασφαλίζει τις δομές και τις διαδικασίες του κάθε οργανισμού. Ο βασικός στόχος λοιπόν, αυτής της υπηρεσίας όσον αφορά τη διαχείριση του κινδύνου των επιχειρήσεων είναι η διασφάλιση της αντικειμενικής διαβεβαίωσης στους διοικούντες σχετικά με την καλύτερη αποτελεσματικότερης διαχείριση κινδύνων. Με μια σημαντική εισβολή στο να υπάρξει και να περιγραφεί η έννοια της εμπλοκής του εσωτερικού ελέγχου στην διαχείριση των κινδύνων, η επιτροπή Treadway δημοσίευσε το 2004, ένα πλαίσιο όπου περιγράφονται όλες οι

διαδικασίες που στόχο έχουν την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων. Έτσι, σύμφωνα με αυτό υπάρχουν οκτώ συναφή στοιχεία όπου αναφέρονται στην διαχείριση κινδύνων:

1. **Εσωτερικό περιβάλλον:** το οποίο διακατέχει τον χαρακτήρα ενός οργανισμού και αποδίδει την βάση για τον τρόπο όπου αντιμετωπίζεται ο κίνδυνος από τους ανθρώπους της οντότητας , της ακεραιότητας και των δεοντολογικών αξιών στο οποίο ανήκουν.
2. **Ορισμός στόχων:** οι στόχοι πρέπει να προϋπάρχουν πριν η διοίκηση ανακαλύψει τυχών κινδύνους.
3. **Αναγνώριση συμβάντων:** είναι ορθό να ανακαλύπτονται εσωτερικά η εξωτερικά γεγονότα που επηρεάζουν την υλοποίηση των στόχων μιας οντότητας , με την διάκριση των ευκαιριών και των κινδύνων.
4. **Αξιολόγηση κινδύνων:** οι κίνδυνοι ως βάση για τον καθορισμό του τρόπου διαχείρισης τους, εξετάζονται έχοντας υπόψη την πιθανότητα και το αντίκτυπο.
5. **Ανταπόκριση σε κινδύνους:** η διοίκηση είναι αυτή που πρέπει να δημιουργήσει τις αντιδράσεις της οντότητας έναντι του κινδύνου δηλαδή την ελάττωση ,και την αποφυγή των κινδύνων και να υλοποιήσει ένα σύνολο ενεργειών χωρίς κινδύνους.
6. **Δραστηριότητες ελέγχου:** οι πολιτικές οι διαδικασίες υλοποιούνται για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων.
7. **Πληροφόρηση και επικοινωνία:** οι πληροφορίες εντοπίζονται και δημιουργούνται σε μια μορφή και ένα τέτοιο χρονοδιάγραμμα που θα εξυπηρετεί τους ανθρώπους να φέρνουν εις πέρας τις ευθύνες τους.
8. **Παρακολούθηση:** παρακολουθείται όλο το σύνολο της διαχείρισης των κινδύνων για τις επιχειρήσεις και υλοποιούνται οι απαραίτητες τροποποιήσεις.

Υπογραμμίζεται λοιπόν, ότι η διαχείριση κινδύνων δεν αποτελεί μια μεμονωμένη διαδικασία αλλά αποτελεί μια πολυδιάστατη, επαναλαμβανόμενη διαδικασία όπου ένα στοιχείο έχει αντίκτυπο στο επόμενο.

Κεφάλαιο 4^ο - Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

4.1 Ορισμός Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Σύμφωνα με τον πρόεδρο Jean-Claude Juncker της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η απασχόληση, η ανάπτυξη, και οι επενδύσεις θα επανατοποθετηθούν ξανά στην Ευρώπη μόνο εάν δημιουργηθεί ένα κατάλληλο κανονιστικό περιβάλλον και υπάρξει ένα φρέσκο και ανάλαφρο κλίμα επιχειρηματικότητας και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Σημαντικό είναι επίσης να αναφερθεί ότι η καινοτομία αλλά και η ανταγωνιστικότητα δεν θα είναι ορθό να βυθίζεται από πολύ μεγάλους περιοριστικούς και υπερβολικά εκτενείς περιορισμούς με σημαντική λεπτομέρεια, ιδικά αν αναφέρονται σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ΜΜΕ είναι η βάση της οικονομίας μας.

Έτσι λόγω της παραπάνω δήλωσης ο ρόλος και η σημασία των ΜΜΕ επιχειρήσεων για την παγκόσμια οικονομία είναι περισσότερο κατανοητός. Έτσι, η Ευρωπαϊκή επιτροπή επεκάθηκε στην δημοσίευση ενός ξεκάθਾਰου ορισμού για τις ΜΜΕ, με σκοπό τον διαχωρισμό τους και τον προσδιορισμό της ιδιότητάς τους. Ο ορισμός λοιπόν, των ΜΜΕ σύμφωνα με το ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ) και την σύσταση 2003/361/ΕΚ της 6^{ης} Μαΐου 2003, καθορίζεται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων, τον κύκλο εργασιών τους ή και τον ετήσιο ισολογισμό τους ως εξής:

- Ως *πολύ μικρή* επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζομένους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της δεν υπερβαίνει τα 2 εκατομ. Ευρώ.
- Ως *Μικρή* επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση όπου απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της δεν υπερβαίνει τα 10 εκατομ. Ευρώ.
- Ως *μεσαία* επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών της δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομ. Ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της δεν υπερβαίνει τα 43 εκατομ. Ευρώ.

Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι ο ορισμός αυτός τέθηκε σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2005 και η ευρωπαϊκή ένωση συνιστά την εφαρμογή του από τα κράτη-μέλη στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Η έννοια λοιπόν, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κρίθηκε απαραίτητο να διευκρινιστεί, για να μπορέσουν να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές εξελίξεις και αλλαγές που συνέβησαν μετά το 1996, όπως ο πληθωρισμός και η αύξηση της παραγωγικότητας, και η εμπειρία που αποκτήθηκε. Συνάμα, με βάση αυτούς τους ορισμούς, ενισχύεται και βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα όλων των προγραμμάτων και πολιτικών που αφορούν τις ΜΜΕ (όπως οι κρατικές ενισχύσεις, οι χρηματοδοτήσεις και τα κοινοτικά προγράμματα) και αποφεύγεται η ενδεχόμενη εκμετάλλευσή τους από επιχειρήσεις μεγαλύτερης οικονομικής ισχύος.

Ο ορισμός αυτός προσδιορίζει και διαχωρίζει επίσης και τους τύπους των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ανάλογα με τις σχέσεις που διατηρούν αυτές με άλλες επιχειρήσεις, συναρτήσει της συμμετοχής τους στο κεφάλαιο, το δικαίωμα ψήφου και το δικαίωμα άσκησης κυρίαρχης επιρροής.

Με βάση αυτά, οι ΜΜΕ διακρίνονται σε:

- *Ανεξάρτητες* επιχειρήσεις, που συναντώνται και πιο συχνά
- *Συνεργαζόμενες* επιχειρήσεις και
- *Συνδεδεμένες* επιχειρήσεις

4.2 Τα Χαρακτηριστικά των ΜΜΕ

Είναι γνωστό ότι, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται κυρίως ιδιωτικές διότι έχουν στην απασχόληση τους ελάχιστους εργαζόμενους και η διαχείριση τους υλοποιείται από τον επιχειρηματία ή ιδρυτή τους. (Zacharakis, 1997). Γενικά, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι αυτές που αποδίδουν τις τεχνολογικές τους καινοτομίες, επίσης, έχουν την δυνατότητα προσαρμογής στις περιβαλλοντολογικές συνθήκες με μεγαλύτερες επιχειρήσεις και εκμεταλλεύονται τις αγορές “niche” με πιο αποδοτικό τρόπο. (Haahti et al., 2005). Επιπρόσθετα, αξιοσημείωτο είναι ότι οι Katsikeas et al. (1997) κάνουν λόγο για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες αποδίδουν τις πιο αποτελεσματικές προοπτικές απότομης αύξησης των εξαγωγών σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Ακόμη, βασικό είναι ότι σε σύγκριση με τις αρκετά μεγάλες επιχειρήσεις, οι πιο μικρές είναι αντιμέτωπες με περιορισμένους πόρους και αρκετά πιο αυξημένο κίνδυνο λόγω της μη βεβαιότητας του περιβάλλοντος (Erramilli and D’ Souza, 1993). Έτσι λοιπόν, οι μικρές επιχειρήσεις ερευνούν πιο ασφαλής στρατηγικές ανάπτυξης. (Freeman, Edwards and Schroder, 2006 and Van Hoorn, 1997).

Οι Αμερικάνικες μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρατηρούνται συχνά να έχουν έλλειψη από εσωτερικούς πόρους που είναι σημαντικοί στην εκάστοτε επιχείρηση, τέτοιοι είναι η τεχνογνωσία και οι πληροφορίες για τις παγκόσμιες αγορές με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζονται οι εξαγωγές ένα εγχείρημα υψηλού κινδύνου και να έχουν την προσοχή τους στις εγχώριες πωλήσεις για να διαφύγουν αυτή την αβεβαιότητα. (Wilkinson and Brouthers, 2006). Επίσης, πάρα πολύ σημαντικό να αναφερθεί είναι ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν πολλά πλεονεκτήματα, τέτοια είναι η ευελιξία και η εγγύτητα στους πελάτες, εντούτοις, όταν παίρνουν μέρος σε εξαγωγικές δραστηριότητες πολλά από αυτά τα πλεονεκτήματα δεν είναι υπαρκτά ή είναι άνευ σημασίας, ωστόσο τα μειονεκτήματα όπως η περιορισμένη παραγωγικότητα ή το υψηλό κόστος κεφαλαίου κατέχουν περισσότερο κρίσιμη σημασία για την επιχείρηση. (Maldifassi and Chacon Caorsi, 2014).

4.3 Ερευνητικές εφαρμογές εσωτερικού ελέγχου σε MME

Σύμφωνα με μελέτες των Subramaniam et al (2004) υποστηρίζουν πως οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (MME) αποτελούν ζωτική σημασία για την οικονομική ανάπτυξη στη Μαλαισία και σε πολλές αναδυόμενες οικονομίες, διότι προσφέρουν σημαντική συνεισφορά στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Οπότε είναι σημαντική η ανάγκη οι MME να ενδυναμώσουν το σύστημα διακυβέρνησης, κινδύνου και ελέγχου (GRC) που ενδείκνυται από το κώδικα εταιρικής διακυβέρνησης (CG) για την υποστήριξη ισχυρών επιχειρηματικών επιδόσεων. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο εσωτερικός ελεγκτής αποδίδει συμβουλές και συμβουλές σχετικά με το GRC για να συνεχίσει να είναι μια επιχείρηση ανταγωνιστική. Είναι γνωστό ότι υπάρχει έλλειψη ενημέρωσης των επιχειρήσεων αυτών σχετικά με την έννοια του εσωτερικού ελέγχου και αν υπάρχει ευαισθητοποίηση υπάρχει γενικά αποστροφή στην ταύτιση αυτών των πρακτικών εξαιτίας του κόστους εφαρμογής.

Εξακριβώθηκε από διάφορες εκθέσεις και προηγούμενες μελέτες ότι οι αποτυχίες των MME επιτυγχάνονται λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως χαμηλή παραγωγικότητα, μη υπαρκτή χρηματοδότηση καθώς και έλλειψη δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Η εταιρική διακυβέρνηση ορίζει ότι οι εταιρίες προσπαθούν να επιταχύνουν στρατηγική, τακτική και επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα ενστερνίζοντας καλές αρχές CG που περιλαμβάνουν μηχανισμό διαχείρισης κινδύνου και ελέγχου. Επιπρόσθετα, ο εσωτερικός έλεγχος ενδυναμώνει την CG μέσω εργασιών διασφάλισης και παροχής συμβουλών στο GRC. Έτσι, λοιπόν σύμφωνα με τα ευρήματα της ανασκόπησης των υφιστάμενων λογοτεχνιών, εξακριβώθηκε ότι η τρέχουσα κατάσταση στις MME δεν είναι εντυπωσιακή λόγω έλλειψης συνειδητοποίησης όσο και υψηλού κόστους υλοποίησης. Ωστόσο, η διακυβέρνηση θεωρείται ακόμα σημαντική και αποτελεσματική. Έτσι, εύλογα μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι ένα ξεχωριστό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά για τις MME, καθώς επίσης και στην θέσπιση ξεχωριστού συνόλου ΔΠΧΠ για τις MME.

Επίσης, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι σύμφωνα με την εμπειρική έρευνα του Karagiorgos et al (2011) ο οποίος προβάλλει στοιχεία για την αλληλεπίδραση μεταξύ των συνιστωσών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και την αποτελεσματικότητα αλλά και την ορθή απόδοση του εσωτερικού ελέγχου στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Ελλάδας. Για την επιτυχία των επιχειρήσεων λοιπόν, αλλά και επιβίωση αυτής, σύμφωνα με θεωρητική και εμπειρική βιβλιογραφία, τα αποτελέσματα καταλήγουν ότι όλα τα στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου είναι ζωτικής σημασίας για την σωστή λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου.

Αναφέρετε ότι, μέσα από τη μελέτη των Shanmugam et al. (2012) η οποία δίνει έμφαση σε θέματα εσωτερικού ελέγχου, διαχείρισης κινδύνων και πρόληψης της απάτης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Διαπιστώθηκε ότι, με ένα σημαντικό δείγμα ιδιοκτητών επιχειρήσεων της Ανατολικής Ακτής της Μαλαισίας, η συχνότητα της απάτης από πλευράς των ιδιοκτητών είναι χαμηλά επίπεδα όπως και το συνολικό κόστος που παραμένει αναμενόμενο. Παρόλα αυτά όμως, προκύπτει μια βασική απορία της έρευνας η οποία είναι αν τα αποτελέσματα της έρευνας εξελίσσονται διότι οι ιδιοκτήτες ακολουθούν επαρκείς ενέργειες αντιμετώπισης του θέματος ή ότι οι ιδιοκτήτες δεν έχουν την θέληση να δείξουν την πραγματικότητα για να μπορούν να παρουσιάζονται ορθά στην λειτουργία των επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα πολύ σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ο εσωτερικός έλεγχος, η διαχείριση κινδύνου και η καταστολή της απάτης συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στη γενική βελτίωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Ακόμη, μέσα από το άρθρο των Shuying και Mei (2014) εξετάζονται λεπτομερώς τα χαρακτηριστικά των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την σημασία τους. Αναλύουν σε βάθος την χρηματοοικονομική κατάσταση των τοπικών επιχειρήσεων επιβλέποντας τις αιτίες των κινδύνων που διατρέχουν και εντοπίζουν μέτρα πρόληψης και ελέγχου του επιχειρηματικού κινδύνου.

Οι Nyakundi et al. (2014) κατέληξαν στο συμπέρασμα, μέσα από δειγματοληπτική επιλογή και έρευνα που αφορούμε μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Πόλη Κισούμο στην Κένυα, η οποία είχε σχέση με την επίδραση συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στις οικονομικές αποδόσεις των επιχειρήσεων αυτών, ότι μια μεταβολή αρκετά σημαντική στις οικονομικές αποδόσεις οφείλεται στενά συνδεδεμένη σχέση με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Το αποτέλεσμα λοιπόν, της έρευνας παρουσιάζει ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου έχουν σημαντική επίδραση στην οικονομική απόδοση των επιχειρήσεων και αποδίδεται κατάρτιση μεταξύ εσωτερικών ελέγχων και ιδιοκτητών επιχειρήσεων των MME.

Ακόμη, στην έρευνα των Vanstraelen και Schelleman (2017) που αφορά τον έλεγχο των ιδιωτικών επιχειρήσεων καταλήγουμε ότι:

- Παρατηρείται μια διαφορά των παραγόντων που καταλήγουν στην αναζήτηση εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων όπως και των κερδών που προκύπτουν από αυτόν,
- Επίσης, η έρευνα δίνει συμπεράσματα με ποιότητα τα οποία αναφέρονται στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση μέσα από τους ελέγχους των ιδιωτικών εταιριών
- Ακόμη σημαντικό είναι ότι η συνάρτηση κόστους και οφέλους σχετικά με ελέγχους ιδιωτικών εταιριών δεν παρατηρείται σε πολλές περιπτώσεις οικονομικά αποδοτική άρα και εξαιρετική για κάθε επιχείρηση.

Τέλος, έρευνα των Magaisa και Matipiria (2017) αντικατοπτρίζει μέσα από μια μελέτη, τη δύναμη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην αγορά εργασίας η οποία είναι εξαιρετικά μεγάλη και οι εκάστοτε σημαντικές επιχειρήσεις δίνουν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη τους. Έτσι, σύμφωνα με αυτή την έρευνα και η κυβέρνηση της Ζιμπάμπουε κηρύσσεται και αυτή υπέρ της ενίσχυσης των επιχειρήσεων αυτών. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με έρευνες οι Zhang και Gao (2012) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι ΜΜΕ χαρακτηρίζονται ως απόμακρες στο να πραγματώσουν ένα αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου που θα δίνει στην επιχείρηση οργάνωση και βεβαιότητα για το μέλλον διότι μεγάλο πλήθος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων πιστεύουν ότι το κόστος ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου θα ξεπερνά τα οφέλη του.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Shanmugam, Haat και Ali (2012), οι ΜΜΕ χάνουν ένα σημαντικό μερίδιο από τα κέρδη τους, από απάτες που υλοποιούνται από τους υπαλλήλους οι οποίοι είτε πιστεύουν ότι δεν αμείβονται ορθά, είτε αναπτύσσονται σημαντικά οικονομικά προβλήματα. Αυτό συνήθως συμβαίνει είτε μέσω της υπερεκτίμησης του κόστους των εξόδων από τους υπαλλήλους είτε υποτιμώντας των αριθμό των εσόδων.

4.4 Πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα και δυσκολίες εφαρμογής εσωτερικού ελέγχου στις ΜΜΕ

Καθίσταται σαφές ότι, όλες οι επιχειρήσεις σε κάθε κλάδο παρουσιάζουν τόσο τα μειονεκτήματα τους όσο και τα πλεονεκτήματα τους. Έτσι λοιπόν, και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις καταλαμβάνονται από αυτά. Τα πλεονεκτήματα τους είναι τα εξής:

- Έλλειψη γραφειοκρατίας. Σε μια μικρομεσαία επιχείρηση είναι ευρέως γνωστό ότι οι ενέργειες είναι πολύ απλούστερες σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις, επίσης, υπάρχει άμεση επικοινωνία, πιο εύκολες και απλές αλλά και πιο γρήγορες αποφάσεις από τη διοίκηση και οργάνωση. Διότι, μια οργάνωση η οποία είναι άτυπη αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για μια επιχείρηση, ωστόσο αποτελεί αύξηση των υποχρεώσεις της και έτσι η τακτική αυτή παρουσιάζει δυσκολίες στον έλεγχο και στον συντονισμό της.
- Καινοτομία. Η πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχει δημιουργηθεί με στόχο να υλοποιηθεί η καινοτομική σκέψη και την ιδέα του οραματιστή τους. Τέτοια παραδείγματα τέτοιων επιχειρήσεων που αναδείχθηκαν και αναπτύχθηκαν με μεγάλη επιτυχία είναι αυτά της apple και του Facebook
- Ευκολοδιάβατες ενέργειες για την δημιουργία τους αλλά και για την λήξη τους.

- Αρκετά μειωμένη φορολόγηση από το κράτος, ιδίως εάν ανήκει σε συγκεκριμένο τομέα, εάν πρόκειται για καινούργιο επιχειρηματία ή για κάποια τοπική επιχείρηση.

Τα μειονεκτήματα των ΜΜΕ είναι τα εξής:

- Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι επιχειρήσεις τέτοιου κλάδου έχουν σημαντική δυσκολία στο να χρηματοδοτήσουν τα κεφάλαια τους, επειδή χαρακτηρίζονται μη αξιόπιστες ως προς την κερδοφορία τους από το τραπεζικό σύστημα.
- Η αδυναμία χρηματοδότησης καταλήγει στην έλλειψη του απαραίτητου τεχνολογικού εξοπλισμού ή την ανανέωση του, έτσι με αυτόν τον τρόπο καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι έχουμε μια μειονεκτική θέση έναντι του ανταγωνισμού.
- Ανεπάρκεια εξειδίκευσης. Στο εργατικό δυναμικό όπως είναι λογικό σε μικρομεσαία επιχείρηση ανατίθεται συνήθως για όλα τα πόστο, ενώ σε μεγάλες επιχειρήσεις τα μέλη διαθέτουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία.
- Το σύστημα πληρωμών δεν λειτουργεί με πλήρη ακρίβεια διότι υπάρχει επίδραση από τα κέρδη που θα έχει και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υλοποιείται ένα κλίμα αβεβαιότητας προς τον εργαζόμενο.
- Για μια μικρή επιχείρηση ο κύκλος προμηθειών και πωλήσεων της είναι πολύ σημαντικά μικρός. Εφόσον, οι προμηθευτές παρέχουν έμφαση στις μεγάλες επιχειρήσεις το οποίο έχει σαν επίπτωση τα προϊόντα να διανέμονται με αργό ρυθμό, επηρεάζοντας την παραγωγή.
- Οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν άμεση σχέση με κυβερνήσεις, όπου ζητάνε συμβουλές από αυτές για ισχυρά ζητήματα, αποδίδοντας το δικαίωμα στις επιχειρήσεις αυτές με τη σειρά τους να αναζητήσουν ισχυρή θέση σε θεσμικά πλαίσια και διατάξεις ως προς το συμφέρον τους. Ενώ οι μικρομεσαίες δεν κατέχουν αυτές τις εύνοιες.
- Ακόμη, το ποσοστό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που κηρύσσουν πτώχευση παρατηρείται να είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό των μεγάλων επιχειρήσεων, ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης όπου και διανύουμε.
- Ακόμη, αλλά πολύ σημαντικό είναι ότι πολλοί επιχειρηματίες μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν αποδίδουν έμφαση στην ποιότητα διότι κρίνουν πως τους χρειάζεται περισσότερος χρόνος τον οποίο δεν διαθέτουν. Δεν αντιλαμβάνονται όμως το γεγονός ότι αυτό που θα τους επιφέρει κέρδη και επιτυχία είναι ακριβώς αυτό. Είναι γεγονός ότι δεν μπορούν να παράγουν μεγάλη ποσότητα οπότε πρέπει να εστιάσουν στην ποιότητα κάτι το οποίο με τις ανάλογες διαδικασίες προώθησης θα αύξηση την ζήτηση τους.

Τέλος, στα μειονεκτήματα των ΜΜΕ μπορούν να ενταχθούν και οι δυσκολίες της εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΜΕ (jiang, 2010) , διότι τόσο το μέγεθος όσο

και οι περιορισμένοι πόροι που υπάρχουν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις δείχνουν την δυσκολία της εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου. Αρχικά λοιπόν, η διαχείριση αγνοεί τον εσωτερικό έλεγχο με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η επίγνωση των κινδύνων. Ακόμη, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι ευδιάκριτα είναι και τα προβλήματα στο περιβάλλον της επιχείρησης, το οποίο στις περισσότερες φορές μπορεί να χαρακτηριστεί ατελές διότι στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις τις πιο πολλές φορές η διαχείριση αφορά τα μέλη της οικογένειας και μόνο και δεν θεσπίζονται προδιαγραφές και αποτελεσματική διακυβέρνηση. Η πλειοψηφία από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν έχουν προσιτή πολιτική προσωπικού, διότι παρατηρείται το προσωπικό τις περισσότερες φορές να μην έχει τις κατάλληλες ικανότητες για την θέση απασχόλησης του. Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι υπάρχει έλλειψη ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού. Επιπρόσθετα, παρατηρείται αλλαγή των λογιστικών πληροφοριών και κακή επικοινωνία της διαχείρισης. Όπως επίσης, και απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου.

4.5 Η σημαντικότητα του ρόλου των MME

Μετά από έρευνα έχει διαπιστωθεί ότι την δεκαετία του 1970 και ειδικότερα τη δεκαετία του 1980 η πορεία των μεγάλων επιχειρήσεων χαρακτηρίστηκε ως σημαντικά πτωτική. Σημαντικό λοιπόν, είναι να αναφερθεί ότι σε παρελθοντικές οικονομίες, κυρίως της Ευρώπης, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, σε συνδυασμό με τη σημαντική αύξηση της ανταγωνιστικότητας, αποδόθηκε μεγάλη έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. (Worthington & Britton, 2007).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι μικρές επιχειρήσεις αποτελούν το «θεμέλιο λίθο» για την οικονομία, κάνοντας διαθέσιμο σημαντικό αριθμό νέων θέσεων εργασίας, διότι είναι αυτές που παρέχουν σημαντική ώθηση στον τομέα της καινοτομίας. (Storrey, 1994). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι πλειοψηφία των Βρετανικών επιχειρήσεων, δηλαδή το 99%, είχε σε απασχόληση λιγότερους από 50 εργαζόμενους, ενώ το 98% εξ' αυτών το πολύ μέχρι 20 εργαζόμενους, γεγονός που σημαίνει ότι ο αριθμός των πολύ μικρών επιχειρήσεων είχε αυξηθεί σημαντικά. (Deakins & Freel, 2009).

Είναι γεγονός λοιπόν, ότι οι MME εξακολουθούν ακόμα και τώρα να φανερώνουν ένα μεγάλο ποσοστό της προστιθέμενης αξίας και της απασχόλησης σε όλες τις παγκόσμιες οικονομίες. Στην ευρωπαϊκή Ένωση, οι MME κατέβαλαν κατά 58% στην ολική προστιθέμενη αξία του 2009, ενώ αυξήθηκε το μερίδιό τους στο 81,3% του συνολικού εργατικού δυναμικού στην Ευρωζώνη.

4.6 Η συμβολή των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην επέκταση της αγοράς.

Είναι ευρέως γνωστό ότι η ελληνική οικονομία στηρίζεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και στην επιτυχία τους συμπεριφορά μπορεί να προέλθει η ανάπτυξη. Ακόμη, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι επιχειρηματίες αποτελούν τον μοχλό ανάπτυξης της οικονομίας και τα επιτεύγματα αποδίδουν στην κοινωνία πλούτο, πολλές θέσεις εργασίας και στους καταναλωτές μεγάλο πλήθος από ποικιλία επιλογών. Συμφωνημένες στις αυξανόμενες προσδοκίες της κοινής γνώμης που έχουν σχέση με τον αντίκτυπο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην κοινωνία και στο περιβάλλον, έτσι μεγάλο πλήθος μεγάλων επιχειρήσεων υιοθέτησαν στρατηγικές για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, που έχει ως επακόλουθο την προαιρετική ενσωμάτωση κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων στην επιχειρηματική πρακτική και συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη, επειδή οι επιχειρήσεις αντιλαμβάνονται πλέον ότι η υπεύθυνη επιχειρηματική στάση συμβάλει στην επιχειρηματική επιτυχία. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποδίδουν ένα έντονο και υπεύθυνο επιχειρηματικό χαρακτήρα με ένα πιο άτυπο τρόπο, ωστόσο χαρακτηρίζονται ως ο βασικός ιστός για πολλές κοινωνίες.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνεισφέρουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ελλάδας, ειδικά στην υλοποίηση και την δημιουργία απασχόλησης και στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, διότι έχουν την πλήρη ικανότητα να προσαρμόζονται εύκολα στις συνθήκες της αγοράς. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από ένα εθνικό κεφάλαιο και μπορούν να ενδυναμώσουν τους αναπτυξιακούς ρυθμούς και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

(Iiargovas P., 2010). Κομβικό σημείο αποτελεί το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία αποτελείται από μικρές αλλά και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες αποτελούν την αφετηρία της. Είναι ευρέως γνωστό ότι το σημερινό ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον διακρίνεται από επιθετικές πολιτικές από τα κράτη αλλά και από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Βασικοί παράγοντες στην κατεύθυνση αυτή είναι η δημιουργία, οι συνεργίες και οι οικονομίες κλίμακας, το μέγεθος της επιχείρησης αλλά και η διοίκηση, η ταχύτητα αντίδρασης και προσαρμογής στις απαιτήσεις των αγορών, το επιτυχημένο marketing, η ύπαρξη αποτελεσματικού συστήματος συλλογής και επεξεργασίας πληροφοριών. Έτσι λοιπόν, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν πολλά πλεονεκτήματα σε σχέση με την εκάστοτε μεγάλη επιχείρηση, και αν αυτό το εκμεταλλευτούν οι μικρομεσαίες πλήρως θα χαρακτηρίζονται από θεαματικά αποτελέσματα. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορούν πιο εύκολα να επιδιώξουν target groups, δηλαδή σε μια ομάδα πελατών τους, και να αποδώσουν εξειδικευμένες υπηρεσίες στον πελάτη.

Είναι αλήθεια ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε όλες τις χώρες του κόσμο αποδίδουν συστατικό στοιχείο της δομής των εθνικών οικονομιών και κοινωνιών. Συνεισφέρουν αποφασιστικά στην οικονομική ανάπτυξη, την παραγωγή, την απασχόληση, καθώς επίσης στην αποκέντρωση και την κοινωνική συνοχή. Επιπρόσθετα, λειτουργούν ως πρότυπα νέων επιχειρήσεων, καινοτόμων ιδεών και εφαρμογών, ευέλικτων επιχειρηματικών σχημάτων, εξυπηρέτησης τοπικών αναγκών, χωροταξικής κατανομής θέσεων απασχόλησης και εισοδήματος.

Κεφάλαιο 5ο-Ερευνητικό Μέρος- Μεθοδολογία Έρευνας-Ερωτηματολόγιο

5.1 Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο αυτό κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της στατιστικής ανάλυσης και η προσέγγιση του ερωτηματολογίου που θα χρησιμοποιηθεί στην διεξαγωγή της έρευνας, ώστε να πραγματοποιηθεί και να τελειοποιηθεί το ερευνητικό κομμάτι της παρούσας διπλωματικής. Αρχικά, παρουσιάζονται κάποιες γενικές πληροφορίες αναφορικά με το δείγμα και τον πληθυσμό, όπως τις νομικές μορφές των ΜΜΕ, έπειτα πραγματοποιείται μια ανάλυση του ερωτηματολογίου σχετικά με την οργάνωση αυτού καθώς και το είδος και την μορφή των ερωτήσεων.

5.2 Μεθοδολογία

Εφόσον πρόκειται να μελετήσω τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις και την διεύρυνση του επιπέδου της εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου σε αυτές και αφού εξαρχής αυτός ήταν ο θεμελιώδης στόχος της παρούσας έρευνας, θα διενεργηθεί έλεγχος με κεντρικό τίτλο: Ο Εσωτερικός Έλεγχος στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις, που στην προκειμένη περίπτωση επιλέχθηκε ο Νομός Λάρισας. Καταλήγοντας λοιπόν, στην βέλτιστη λύση ως βασική μέθοδος έρευνας επιλέχθηκε η χρήση του ερωτηματολογίου.

Για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού ως εργαλείο στην έρευνα σχεδιάστηκαν τα ερωτηματολόγια, τα οποία στάλθηκαν, είτε σε ηλεκτρονική μορφή είτε σε έντυπη μορφή σε διάφορες Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις διαφορετικών νομικών μορφών. Αναλυτικότερα, το δείγμα που επιλέχθηκε είχε εταιρίες όλων των νομικών μορφών, δηλαδή Ανώνυμες εταιρίες(Α.Ε), Εταιρίες περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε), Ομόρρυθμες Εταιρίες (Ο.Ε) και Ετερόρρυθμες Εταιρίες (Ε.Ε). Επιπλέον, δεν δόθηκε βάση σε ένα μόνο συγκεκριμένο κλάδο

δραστηριότητας ώστε να αντιπροσωπευθεί το δυνατό σύνολο της κάθε οικονομικής δραστηριότητας.

Για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων προσεγγίστηκαν εσωτερικοί ελεγκτές τις κάθε Μικρομεσαίας Επιχείρησης διαφορετικών ηλικιών και εργασιακής εμπειρίας με πρωταρχικό στόχο να συμπληρωθεί από τον εκάστοτε εσωτερικό ελεγκτή της κάθε επιχείρησης διότι θεωρήθηκε ορθό ότι κυρίως αυτό το άτομο έχει την πλήρη γνώση του αντικειμένου ώστε να τα αποτελέσματα της έρευνας να αναδειχθούν όσο το δυνατόν πιο ορθά.

Να σημειωθεί επίσης, ότι λόγω της ιδιαιτερότητας του θέματος το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί εμπιστευτικό, αναφέρθηκα μονάχα σε αναφορά νομικής μορφής του κλάδου της δραστηριότητας των ΜΜΕ και δεν καθορίστηκε ως υποχρεωτική η αναφορά της επωνυμίας τους όσο και των ονομάτων αυτών που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια.

5.3 Ερευνητικό Ερώτημα

Είναι ευρέως γνωστό ότι η κάθε εταιρία διατηρεί ένα τμήμα εσωτερικού ελέγχου όπως αυτό ανακοινώνεται από την σχετική νομοθεσία, εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την βελτίωση της λειτουργία της εκάστοτε εταιρίας, συμβάλλοντας στην διεξαγωγή φερέγγυων οικονομικών καταστάσεων. Έτσι, αυτό το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου διαθέτει τον εσωτερικό ελεγκτή, ο οποίος διεξάγει τις ελεγκτικές διαδικασίες. Η επίβλεψη των διαδικασιών και του συστήματος διενεργούνται από των εσωτερικό ελεγκτή, ο οποίος δίνει διαδικασίες που αφορούν τον έλεγχο με βάση την εμπειρία του ελέγχου. Έτσι, ο έλεγχος που πραγματοποιείται λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από τη διοίκηση και γενικά όλα τα τμήματα της επιχείρησης ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της εκάστοτε επιχείρησης. Οπότε, με βάση αυτά που έχουν προαναφερθεί αλλά και ολόκληρης της έρευνας το ερευνητικό ερώτημα της συγκεκριμένης μελέτης είναι το κατά πόσο εφαρμόζεται ο εσωτερικός έλεγχος στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.

5.4 Πληθυσμό και Δείγμα

Αρχικά προσδιορίστηκε το δείγμα της έρευνας από τον πληθυσμό στον οποίο επικεντρώνεται η έρευνα. Δείγμα θεωρείται ένα υποσύνολο του πληθυσμού που διαλέγεται από ερευνητικούς σκοπούς και εξάγονται συμπεράσματα από το σύνολο του πληθυσμού. Στην συγκεκριμένη έρευνα λοιπόν, έλαβαν συμμετοχή Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις του Νομού Λάρισας. Η επιλογή λοιπόν, των ΜΜΕ έγινε από το επιμελητήριο Λάρισας οι οποίοι μετά από το αίτημα, ανταποκρίθηκαν και δέχτηκαν να βοηθήσουν και έτσι αποδόθηκαν τα στοιχεία επικοινωνίας από κάθε εταιρία ξεχωριστά. Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων στις οποίες πραγματοποιήθηκε η συνεργασία έχουν έδρα στην Λάρισα ωστόσο, συμμετοχή έλαβαν και οι γύρω περιοχές αυτής όπως ΜΜΕ(Ελασσόνας, Αμπελώνας, Φαλάνης, Φαρσάλων, Τυρνάβου κτλπ.). Έτσι σύμφωνα με το επιμελητήριο, ο συνολικός αριθμός των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι 100. Παρόλα αυτά, έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία αλλά και από επιτόπια έρευνα σε κάθε εταιρία ξεχωριστά εξήχθη το συμπέρασμα ότι επιχειρήσεις οι οποίες αφορούν την έρευνα, δηλαδή είναι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έχουν εσωτερικό έλεγχο και κατά

συνέπεια αυτού έχουν εσωτερικό ελεγκτή είναι 39 επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς κλάδους. Να σημειωθεί ότι επιλέχθηκαν διαφορετικοί κλάδοι για να υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα, συγκριτικά με αυτή που θα υπήρχε στην περίπτωση μελέτης ενός μεμονωμένου κλάδου.

5.5 Ερωτηματολόγιο έρευνας

Στόχος της έρευνας που θα διεξαχθεί με την χρήση τους ερωτηματολογίου είναι να αναδειχθεί η σημασία του εσωτερικού ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Επιλέχθηκε ποσοτική έρευνα, δηλαδή έρευνα με ερωτηματολόγια επειδή είχαμε την ανάγκη να συλλεχθούν αρκετές απαντήσεις. Τα πλεονεκτήματα των ερωτηματολογίων είναι γρήγορα αποτελέσματα με αρκετά χαμηλό κόστος, εύκολη μέθοδος για την όλων σχεδόν των προβλημάτων, δεν χαρακτηρίζεται ως χρονοβόρα, εξάλειψη σφαλμάτων κατά την εισαγωγή δεδομένων, επιλογή τόπου αλλά και χρόνου συμπλήρωσης ερωτηματολογίων από τους ερωτώμενους τέλος, αλλά πολύ σημαντικό, παρατηρείτε ελκυστικότητα ερωτηματολογίων λόγω ανωνυμίας

Για το ερωτηματολόγιο λοιπόν, δημιουργήθηκαν ερωτήσεις κλειστού τύπου, δηλαδή κάποιες ερωτήσεις με προκαθορισμένες απαντήσεις όπου κάθε ερωτώμενος έπρεπε να απαντήσει και μία από τις επιλογές απάντησης. Αρχικά, ερωτήθηκαν κάποιες δημογραφικές ερωτήσεις και στην συνέχεια, σχεδιάστηκαν κάποιες ερωτήσεις, στις οποίες χρησιμοποιήθηκε η βαθμιαία κλίμακα του Likert, δηλαδή πενταβάθμια κλίμακα. Έτσι λοιπόν στις συγκεκριμένες ερωτήσεις του παρόντος ερωτηματολογίου ο κάθε ερωτώμενος κλήθηκε να επιλέξει βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας από το «καθόλου» έως «πάρα πολύ».

Ακόμη αξίζει να σημειωθεί ότι το ερωτηματολόγιο για να σχεδιαστεί και να ολοκληρωθεί επιτυχώς έγινε με βάση διάφορα άρθρα που αναφερόταν σε εσωτερικό έλεγχο στις επιχειρήσεις και έτσι χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο COSO το οποίο αποτελείται από πέντε αλληλοσχετιζόμενα αλλά και αλληλένδετα συστατικά μέρη, τα οποία είναι το Περιβάλλον Ελέγχου, η Αξιολόγηση Κινδύνων, οι Δραστηριότητες Ελέγχου, η Πληροφορία και Επικοινωνία και τέλος η Παρακολούθηση.

Για την αποτελεσματικότερη συνεργασία, ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετεί τον ερωτώμενο και να το διευκολύνει στην συμπλήρωση του, ενώ παράλληλα υπήρχε δυνατότητα να μην απαντηθούν ερωτήσεις που τις θεωρούσαν εμπιστευτικές ή δεν γνώριζαν την απάντηση. Όπως υπογραμμίζεται και στο εισαγωγικό σημείωμα του ερωτηματολογίου όλες οι πληροφορίες είναι εμπιστευτικές και τηρούνταν η ανωνυμία.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 23 ερωτήσεις εκ των οποίων οι 6 είναι δημογραφικές ερωτήσεις οι οποίες αφορούν τα στοιχεία του δείγματος ή τα στοιχεία της ΜΜΕ και οι

υπόλοιπες 17 αναφέρονται στο κύριο κομμάτι της έρευνας δηλαδή ερωτήσεις που αναφέρονται στον εσωτερικό έλεγχο.

5.5.1 Ανάλυση συστήματος COSO

- 1. Περιβάλλον έλεγχου:** Βάση δεδομένων, το περιβάλλον ελέγχου στηρίζεται σε μια ορθή διάκριση των επιπέδων εξουσίας και ευθύνης, τη διάθεση τυποποιημένων κωδίκων συμπεριφοράς που εξασφαλίζουν την ακεραιότητα τις ηθικές αξίες μεταξύ της διοίκησης και των εργαζομένων και ελάττωση των κινδύνων που μπορούν να καταπολεμηθούν. Οπότε η διασφάλιση ενός κατάλληλου και ολοκληρωμένου περιβάλλον παρακολούθησης προσδιορίζεται από το ολοκληρωμένο Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου της COSO ως ένα βασικό χαρακτηριστικό του αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου.
- 2. Δραστηριότητες ελέγχου:** Στις Δραστηριότητες Ελέγχου για να υπάρξει συνέπεια και αποτελεσματικότητα πρέπει οι συναλλαγές των ΜΜΕ να εξυπηρετούνται από ένα σύστημα του υπολογιστή. Το συγκεκριμένο σύστημα δίνει τη δυνατότητα στο να εφαρμόζεται παρακολούθηση για την καταγραφή του αποθέματος, επεξεργασία των ημερήσιων συναλλαγών και σαφή αναφορά των οικονομικών δραστηριοτήτων. Η αφομοίωση με την εκτίμηση κινδύνου, η δημιουργία πολιτικών και διαδικασιών ανακαλύφθηκε να είναι σπουδαία των συνολικών δραστηριοτήτων ελέγχου που βασίζονται στα δεδομένα που συλλέγονται. Οι δραστηριότητες αυτές ακόμη, υποστηρίζονται από το πλαίσιο COSO ως βασικά χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου.
- 3. Διαχείριση του κινδύνου:** Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους παρατηρείται η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού έλεγχου στις ΜΜΕ είναι η διαχείριση κινδύνου. Διότι οι ΜΜΕ παρατηρείτε ότι αναλύει και εντοπίζει τους κινδύνους που μπορεί να υπάρξουν από τις εσωτερικές και εξωτερικές πηγές. Επιπρόσθετα, οι ΜΜΕ μειώνουν τους κινδύνους από την θέσπιση σαφούς προϋπολογισμού και δημοσιονομικών στόχων. Έτσι για το λόγο αυτό, οι ΜΜΕ ελαχιστοποιούν το πιθανό ενδεχόμενο για την ουσιώδη ανακρίβεια που έχει σχέση με την απάτη.
- 4. Πληροφορίες και επικοινωνία:** Τόσο η καλή και ορθή ροή των πληροφοριών όσο και η εξωτερική και εσωτερική επικοινωνία διαφαίνεται στα αποτελέσματα να είναι ένας μηχανισμός για την διασφάλιση της αποτελεσματικής εσωτερικής παρακολούθησης στην περίπτωση των ΜΜΕ.
- 5. Πληροφορίες και επικοινωνία:** Οι δραστηριότητες και οι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου καταβάλλονται σε συνεχή αξιολόγηση. Ακόμη, εξίσου σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι οι εσωτερικές ανεπάρκειες φαίνονται και κοινοποιούνται κατά έγκαιρο τρόπο στα μέρη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων. Αυτό το επιχείρημα ακόμη διαπιστώνεται και από το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Ελέγχου. Οπότε, ομαδοποιώντας τα ευρήματα της μελέτης με τον συγκεκριμένο τρόπο μπορούμε να αντιληφθούμε ότι τα κύρια χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής εσωτερικής παρακολούθησης βασίζονται και ανακαλύπτονται από τα δεδομένα που συλλέγονται. Αυτά τα χαρακτηριστικά λοιπόν είναι το περιβάλλον ελέγχου, οι

δραστηριότητες παρακολούθησης, η διαχείριση κινδύνων, οι πληροφορίες και επικοινωνίες και τέλος η παρακολούθηση και οι αξιολογήσεις.

Κεφάλαιο 6 - Αποτελέσματα Στατιστικής Ανάλυσης

Στο παρόν κεφάλαιο, θα πραγματοποιηθεί η ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια. Ειδικότερα, διανεμήθηκαν 39 ανώνυμα ερωτηματολόγια στην πόλη της Λάρισας σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπου είχαν εσωτερικό ελεγκτή, και επεστράφησαν συμπληρωμένα και τα 39 ερωτηματολόγια. Το ποσοστό συμμετοχής στη μελέτη ήταν 100%.

6.1 Περιγραφική ανάλυση

6.1.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Προκειμένου να υλοποιηθεί ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων του δείγματος, πραγματοποιήθηκε κωδικοποίηση των ερωτήσεων από το ένα έως το πλήθος των υποκατηγοριών που είχε η μεταβλητή. Για παράδειγμα, το μορφωτικό επίπεδο, δεδομένου ότι είχε πέντε πιθανές απαντήσεις, έγινε κωδικοποίηση των δεδομένων του από το 1-5. Στις ερωτήσεις που η απάντηση ήταν «Ναι» ή «Όχι», έγινε κωδικοποίηση, δίνοντας στο «Όχι» την τιμή 1 και στο «Ναι» την τιμή 2.

Στο δείγμα της μελέτης, όπως προαναφέρθηκε, συμμετείχαν 39 άτομα. Από τους συμμετέχοντες, το 74,4% αυτών(N=29) ήταν άντρες, ενώ το 25,6%(N=10) ήταν γυναίκες. Επιπλέον, η πλειοψηφία των ατόμων 74,4%(N=29), άνηκαν στην ηλικιακή ομάδα 40-50 έτη, το 15,4%(N=6) στην κατηγορία 30-40 και το 10,3% ήταν άνω των 50 ετών. Όσον αφορά το επίπεδο μόρφωσης, το 92,3%(N=36) κατείχε Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, το 5,1%(N=2) κατείχε Διδακτορικό, ενώ το 2,6%(N=1) είχε Πτυχίο ΑΕΙ. Επιπροσθέτως, το 51,3%(N=20) δήλωσε ότι είχε εργασιακή εμπειρία 10-20 έτη, το 28,2%(N=11) 5-10 έτη και το 20,5%(N=8) είχε εργασιακή εμπειρία άνω των 20 ετών. Από τους συμμετέχοντες, το 64,1%(N=25)

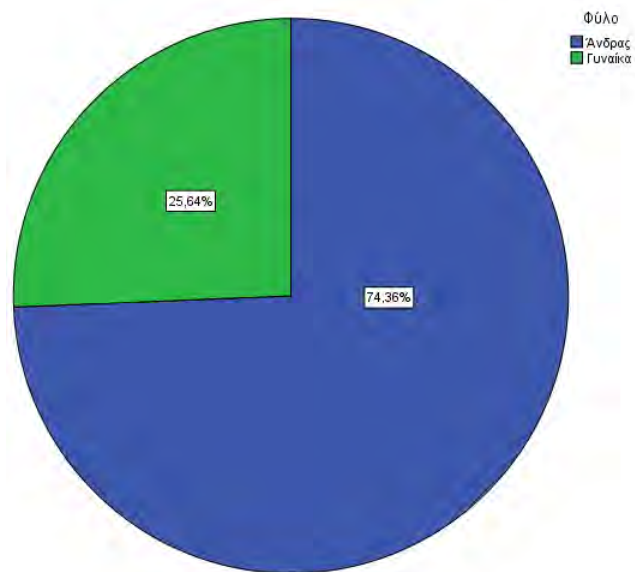
εργαζόταν σε Ανώνυμη εταιρία, το 20,5%(N=8) εργαζόταν σε Ομόρρυθμη εταιρία, το 12,8%(N=5) σε Ετερόρρυθμη εταιρία, ενώ το 2,6%(N=1) σε Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης. Τέλος, το 53,8%(N=21) του δείγματος εργαζόταν σε επιχείρηση εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, ενώ το 41%(N=16) εργαζόταν σε επιχείρηση που δεν ήταν εισηγμένη.

Στη συνέχεια, ακολουθεί ο πίνακας 1 που περιλαμβάνει τα δημογραφικά στοιχεία και τα κατάλληλα γραφήματα αυτών.

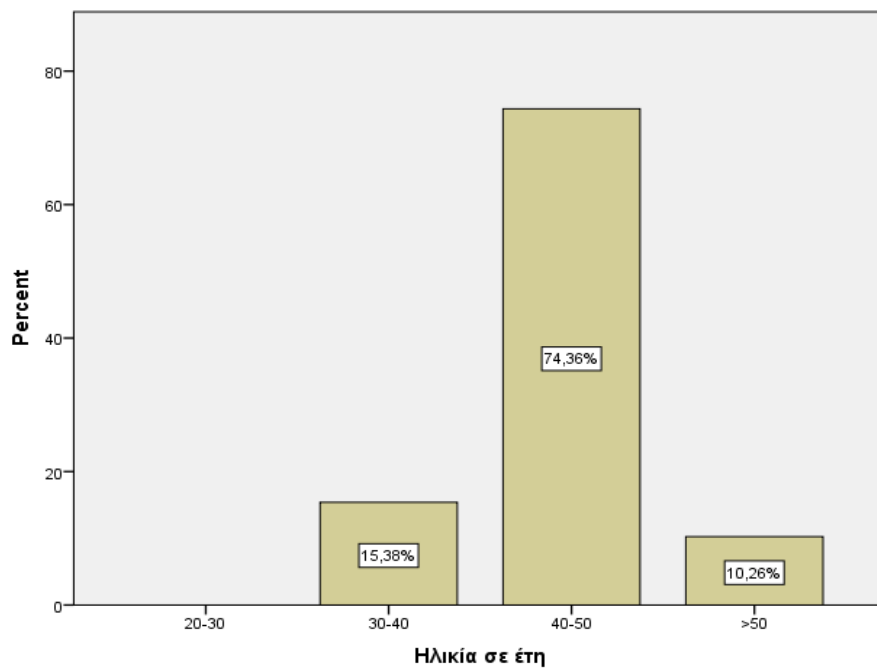
Δημογραφικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων (N=39)

Δημογραφικά στοιχεία	Κατηγορίες	Συχνότητα N(%)
Φύλο	Άνδρες	29(74,4%)
	Γυναίκες	10(25,6%)
Ηλικιακή ομάδα	30-40 έτη	6(15,4%)
	40-50 έτη	29(74,4%)
	Άνω των 50 ετών	4(10,3%)
	Πτυχίο ΑΕΙ	1(2,6%)
Επίπεδο μόρφωσης	Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών	36(92,3%)
	Διδακτορικό δίπλωμα	2(5,1%)
	5-10 έτη	11(28,2%)
Εργασιακή εμπειρία	10-20 έτη	20(51,3%)
	Άνω των 20 ετών	8(20,5%)
	Ομόρρυθμη εταιρία	8(20,5%)
Νομική μορφή επιχείρησης	Ετερόρρυθμη εταιρία	5(12,8%)
	Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης	1(2,6%)
	Ανώνυμη εταιρία	25(64,1%)
Εισηγμένη στο ΧΑΑ	Ναι	16(43,2%)
	Όχι	21(56,8%)

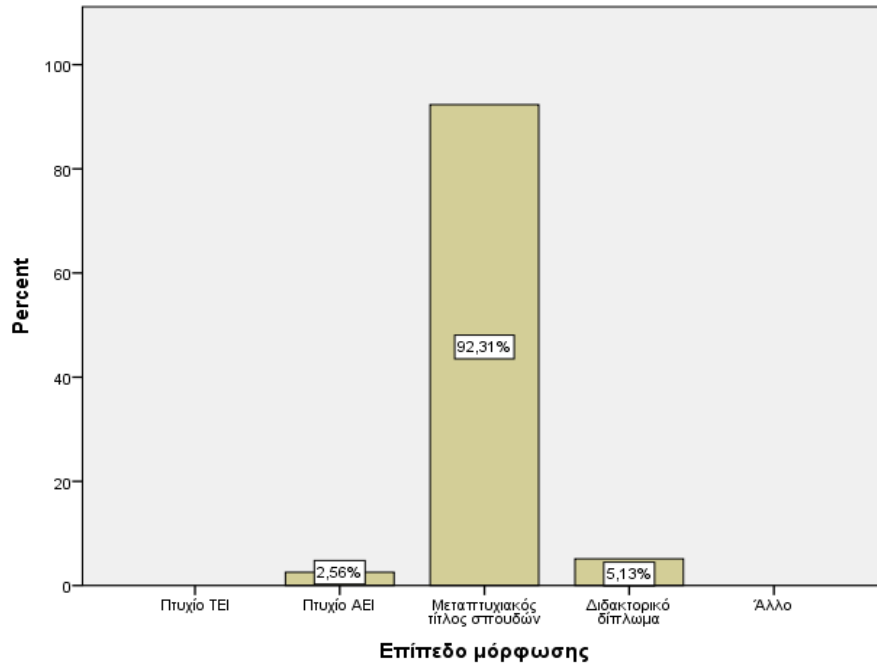
Πίνακας 1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων

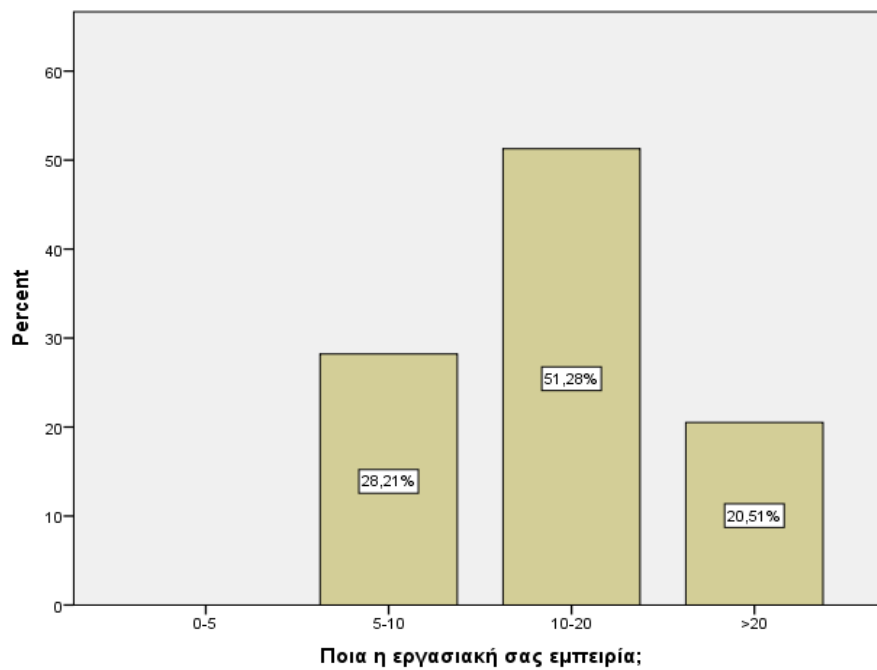
Διάγραμμα Πίτας 1: Φύλο

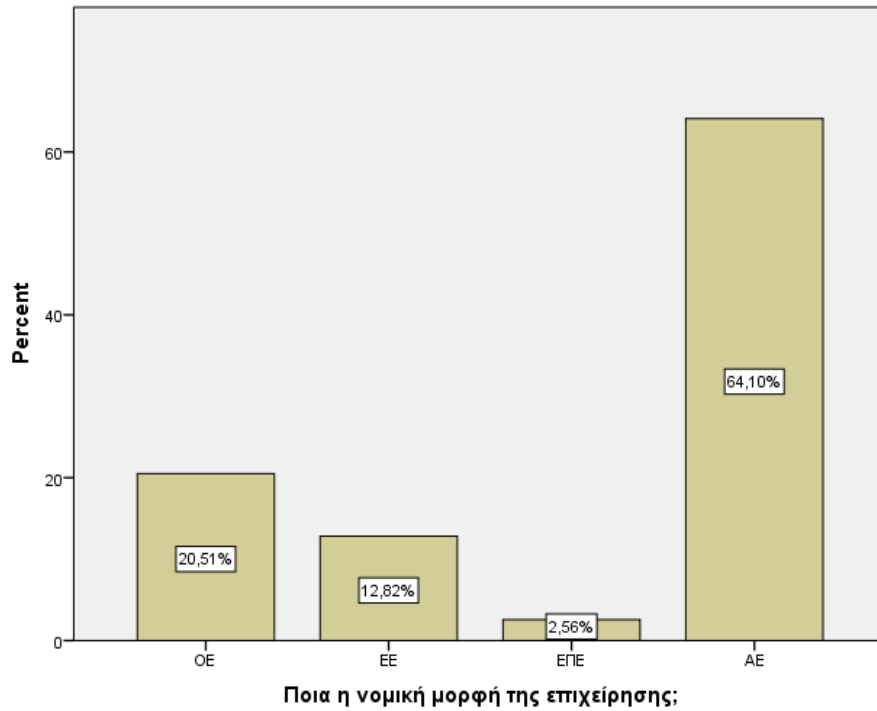
Διάγραμμα 1: Ηλικιακή κατηγορία

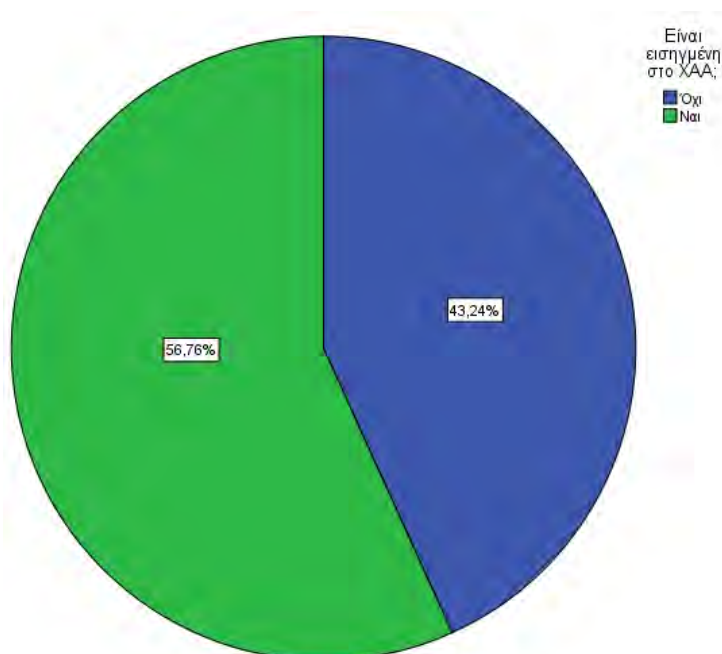
Διάγραμμα 2: Επίπεδο μόρφωσης

Διάγραμμα 3: Εργασιακή εμπειρία

Διάγραμμα 4: Νομική μορφή επιχείρησης

Διάγραμμα πίτας 2: Είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ;

6.1.2 Απαντήσεις στις κύριες ερευνητικές ερωτήσεις

Όπως προαναφέρθηκε, στη μεθοδολογία της έρευνας έχει χρησιμοποιηθεί κλίμακα Likert με διαβάθμιση 1-5. Οι μεταβλητές που επεξεργάστηκαν στο SPSS, κωδικοποιήθηκαν με τον ίδιο τρόπο για όλες τις μεταβλητές που είχαν βαθμολογική κλίμακα από το «Καθόλου» έως το «Πάρα Πολύ», με τον εξής τρόπο:

<u>Κλίμακα</u>	<u>Κωδικοποίηση</u>
Καθόλου	1
Σε μικρή κλίμακα	2
Σε μεσαία κλίμακα	3
Σε μεγάλη κλίμακα	4
Πάρα Πολύ	5

Αρχικά, κρίθηκε σκόπιμο να μελετήσουμε τα περιγραφικά μέτρα των εννοιών που έχουν συμπεριληφθεί στο ερωτηματολόγιο, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για τη διεξαγωγή της παρούσας μελέτης. Για τον λόγο αυτό, υπολογίστηκε ο μέσος όρος της κάθε έννοιας, προκειμένου να αποκτήσουμε μια συνολική εικόνα του δείγματος ανά έννοια και ύστερα ανά ερώτηση. Ο μέσος όρος της βαθμολογία της κάθε έννοιας προέκυψε από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες, στις ερωτήσεις που περιλαμβάνονται στη συγκεκριμένη έννοια, προς το πλήθος των ερωτήσεων. Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα περιγραφικά μέτρα κάθε έννοιας.

<i>Περιγραφικά στοιχεία εννοιών που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο</i>						
Έννοια	Μέσος όρος έννοιας	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση	Διάμεσος	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή
Περιβάλλον ελέγχου	2,75	13,77	14	1,038	12	16
Αξιολόγηση κινδύνου	3,54	10,605	10	2,756	8	19
Έλεγχος δραστηριοτήτων	4,36	8,71	9	0,835	7	10
Πληροφορία και επικοινωνία	3,82	15,297	16	1,412	9	18
Παρακολούθηση	3,69	7,385	7	0,673	6	9

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε ότι η έννοια με τον μικρότερο μέσο όρο βαθμολογίας ήταν το «Περιβάλλον ελέγχου» και αυτή με την μεγαλύτερη ο «Έλεγχος δραστηριοτήτων». Εξάγουμε το συμπέρασμα ότι το περιβάλλον ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρήζει βελτίωσης.

Στη συνέχεια, ακολουθούν ιστογράμματα, που αναπαριστούν την κατανομή των απαντήσεων των συμμετεχόντων, σε κάθε μια από τις ερωτήσεις του κύριου ερευνητικού μέρους, και πίνακες συχνότητας.

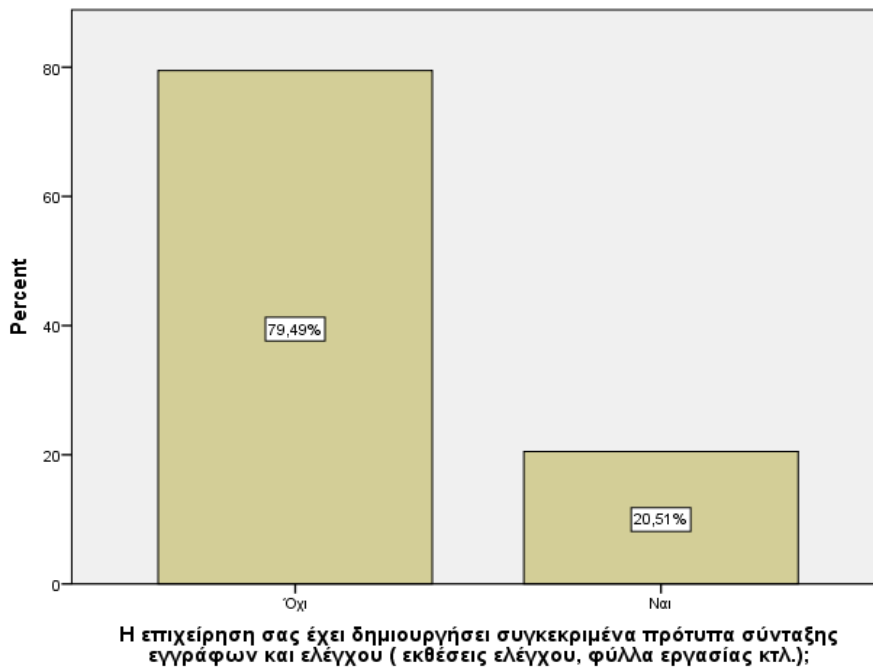
✓ 6.1.2.1 Περιβάλλον ελέγχου

Η πρώτη ερώτηση του ερευνητικού μέρους που κλήθηκαν να απαντήσουν οι συμμετέχοντες, αφορούσε στη δημιουργία πρότυπων σύνταξης εγγράφων και ελέγχου. Παρατηρούμε ότι το 79,5%(N=31) απάντησε καταφατικά ως προς τη δημιουργία, ενώ το 20,5%(N=8) απάντησε αρνητικά.

Η επιχείρησή σας έχει δημιουργήσει συγκεκριμένα πρότυπα σύνταξης εγγράφων και ελέγχου (εκθέσεις ελέγχου, φύλλα εργασίας κτλ.);

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Όχι	31	79,5	79,5	79,5
	Ναι	8	20,5	20,5	100,0
	Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 2: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 1

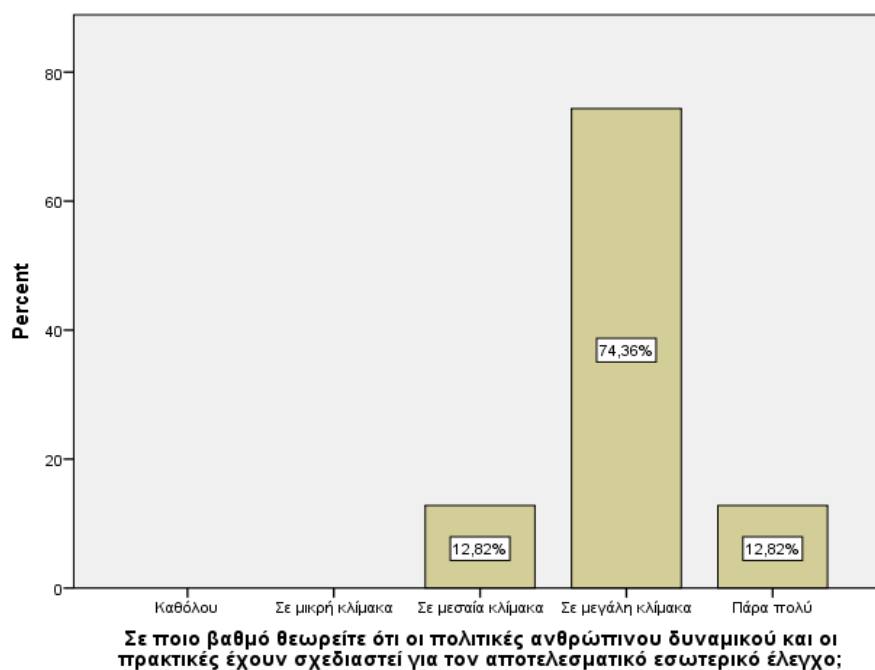
Γράφημα 1: Ιστόγραμμα ερώτησης 1

Στη δεύτερη ερώτηση που αφορά το περιβάλλον εργασίας, διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ατόμων που έλαβαν μέρος στη μελέτη, δηλαδή 74,4%(N=29) απάντησαν ότι θεωρούν «Σε μεγάλη κλίμακα», ότι οι πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και οι πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και οι πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	5	12,8	12,8	12,8
Σε μεγάλη κλίμακα	29	74,4	74,4	87,2
Πάρα πολύ	5	12,8	12,8	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 3: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 2

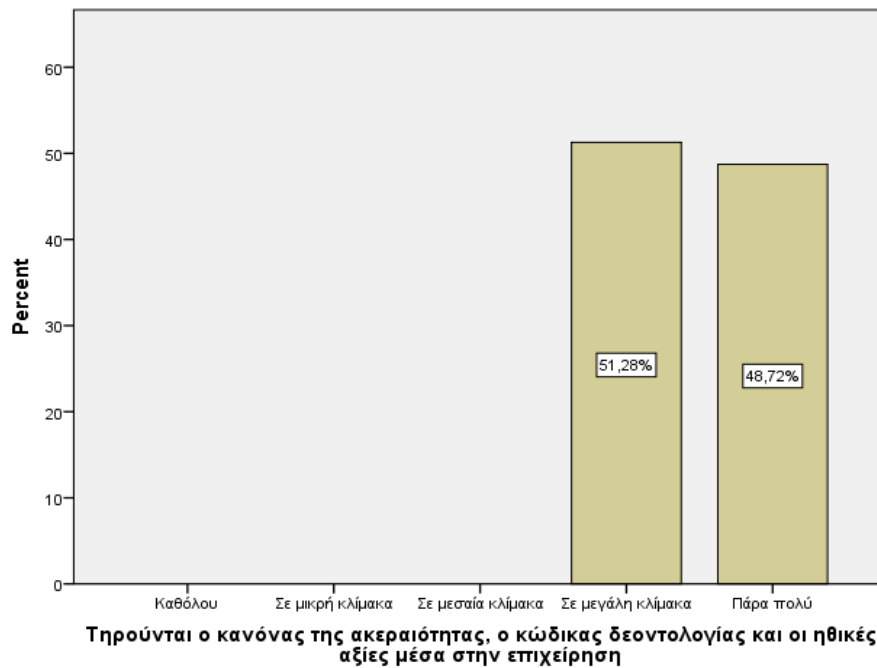
Γράφημα 2: Ιστόγραμμα ερώτησης 2

Στη συνέχεια, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος, δηλαδή 51,3%(N=20), απάντησε ότι «Σε μεγάλη κλίμακα» τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση.

Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην
επιχείρηση;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεγάλη κλίμακα	20	51,3	51,3	51,3
Πάρα πολύ	19	48,7	48,7	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 4: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 3

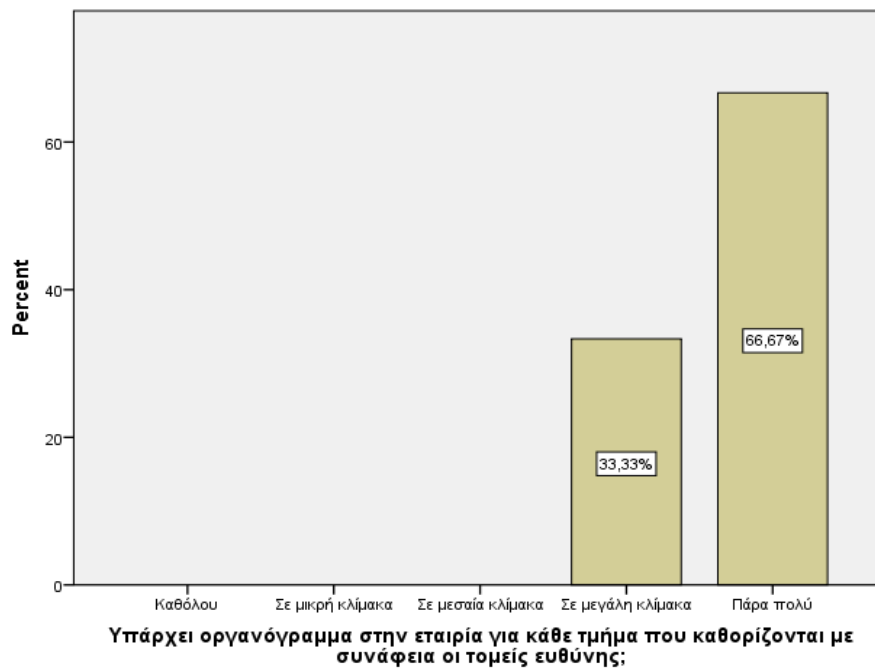
Γράφημα 3: Ιστόγραμμα ερώτησης 3

Επιθυμώντας να διαπιστώσουμε αν υπάρχει οργανόγραμμα στην εταιρία για κάθε τμήμα, όπου καθορίζονται με συνάφεια οι τομείς ευθύνης, μέσω της ανάλυσης, συμπεράναμε ότι το 66,7%(N=26) των ατόμων, υποστήριξε ότι υπάρχει «Πάρα πολύ» ενώ το 33,3%(N=13) απάντησε ότι υπάρχει «Σε μεγάλη κλίμακα». Συνεπώς, η συνολική εικόνα του δείγματος μας, μας επιτρέπει να πούμε ότι υπάρχει οργανόγραμμα για κάθε τμήμα της επιχείρησης.

Υπάρχει οργανόγραμμα στην εταιρία για κάθε τμήμα που καθορίζονται με συνάφεια οι τομείς ευθύνης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεγάλη κλίμακα	13	33,3	33,3	33,3
Πάρα πολύ	26	66,7	66,7	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 5: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 4

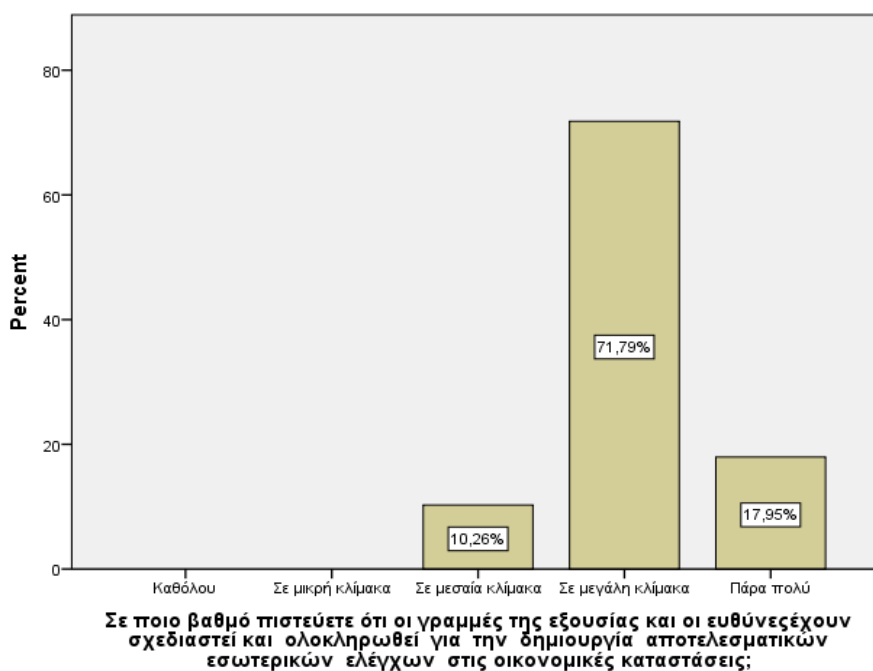
Γράφημα 4: Ιστόγραμμα ερώτησης 4

Στην τελευταία ερώτηση του περιβάλλοντος ελέγχου, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, δηλαδή το 71,8%(N=28), σημείωσε ότι σε «Σε μεγάλη κλίμακα» οι γραμμές της εξουσίας και οι ευθύνες, έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί, για την δημιουργία αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων στις οικονομικές καταστάσεις.

Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι γραμμές της εξουσίας και οι ευθύνες έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για την δημιουργία αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων στις οικονομικές καταστάσεις;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	4	10,3	10,3	10,3
Σε μεγάλη κλίμακα	28	71,8	71,8	82,1
Πάρα πολύ	7	17,9	17,9	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 6: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 5

Γράφημα 5: Ιστόγραμμα ερώτησης 5

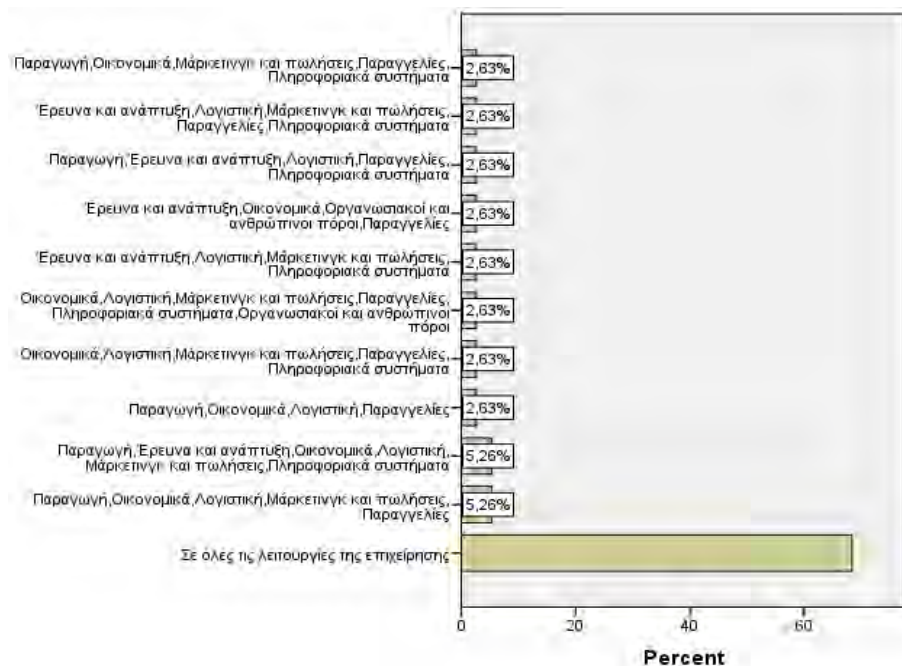
✓ Αξιολόγηση κινδύνου

Η πρώτη ερώτηση της αξιολόγησης κινδύνου αφορά στους τομείς της επιχείρησης που έχει εφαρμοστεί η διαδικασία εκτίμησης κινδύνου. Από το παρακάτω γράφημα, διαπιστώνουμε ότι υπήρχαν ποικίλες απαντήσεις όσον αφορά τους τομείς της επιχείρησης. Η πλειοψηφία των απαντήσεων, δηλαδή το 66,7%(N=26), ισχυρίστηκαν ότι έχει εφαρμοστεί «Σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης».

Σε ποιους τομείς της επιχείρησης έχετε εφαρμόσει την διαδικασία εκτίμησης κινδύνου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης	26	66,7	68,4	68,4
	Παραγωγή,Οικονομικά,Λογιστική,Μάρκετινγκ και πωλήσεις,Παραγγελίες	2	5,1	5,3	73,7
	Παραγωγή,Έρευνα και ανάπτυξη,Οικονομικά,Λογιστική,Μάρκετινγκ και πωλήσεις,Πληροφοριακά συστήματα	2	5,1	5,3	78,9
	Παραγωγή,Οικονομικά,Λογιστική,Παραγγελίες	1	2,6	2,6	81,6
	Οικονομικά,Λογιστική,Μάρκετινγκ και πωλήσεις,Παραγγελίες,Πληροφοριακά συστήματα	1	2,6	2,6	84,2
	Οικονομικά,Λογιστική,Μάρκετινγκ και πωλήσεις,Παραγγελίες,Πληροφοριακά συστήματα,Οργανωσιακοί και ανθρώπινοι πόροι	1	2,6	2,6	86,8
	Έρευνα και ανάπτυξη,Λογιστική,Μάρκετινγκ και πωλήσεις,Πληροφοριακά συστήματα	1	2,6	2,6	89,5
	Έρευνα και ανάπτυξη,Οικονομικά,Οργανωσιακοί και ανθρώπινοι πόροι,Παραγγελίες	1	2,6	2,6	92,1
	Παραγωγή,Έρευνα και ανάπτυξη,Λογιστική,Παραγγελίες,Πληροφοριακά συστήματα	1	2,6	2,6	94,7
	Έρευνα και ανάπτυξη,Λογιστική,Μάρκετινγκ και πωλήσεις,Παραγγελίες,Πληροφοριακά συστήματα	1	2,6	2,6	97,4
	Παραγωγή,Οικονομικά,Μάρκετινγκ και πωλήσεις,Παραγγελίες,Πληροφοριακά συστήματα	1	2,6	2,6	100,0
	Total	38	97,4	100,0	
Missing	System	1	2,6		
	Total	39	100,0		

Πίνακας 7: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 6

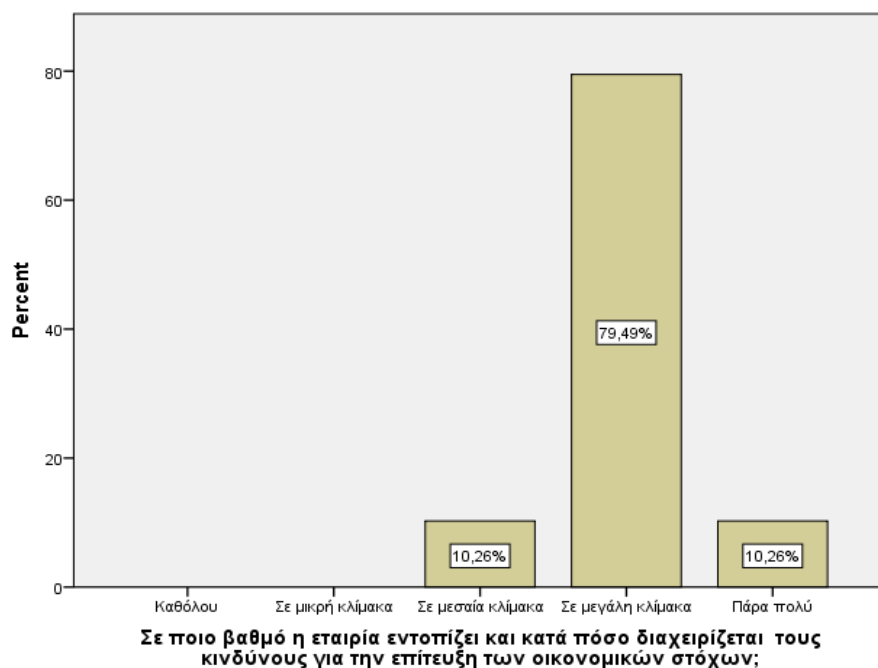
Γράφημα 6: Σε ποιους τομείς της επιχείρησης έχετε εφαρμόσει την διαδικασία εκτίμησης κινδύνου;

Παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες, δηλαδή το 79,5%(N=31), θεωρούν «Σε μεγάλη κλίμακα» ότι η εταιρία εντοπίζει και διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων.

Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	4	10,3	10,3	10,3
Σε μεγάλη κλίμακα	31	79,5	79,5	89,7
Πάρα πολύ	4	10,3	10,3	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 8: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 7

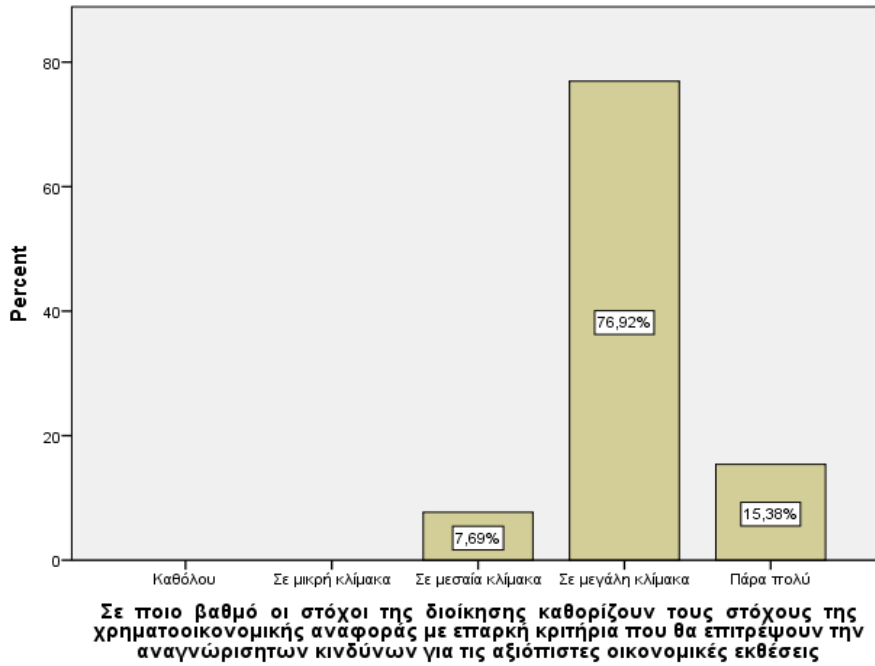
Γράφημα 7: Ιστόγραμμα ερώτησης 7

Ακόμα, το 76,9%(N=30) των ατόμων, πιστεύουν «Σε μεγάλη κλίμακα» ότι οι στόχοι της διοίκησης καθορίζουν τους στόχους της χρηματοοικονομικής αναφοράς με επαρκή κριτήρια που θα επιτρέψουν την αναγνώριση των κινδύνων για τις αξιόπιστες οικονομικές εκθέσεις.

Σε ποιο βαθμό οι στόχοι της διοίκησης καθορίζουν τους στόχους της χρηματοοικονομικής αναφοράς με επαρκή κριτήρια που θα επιτρέψουν την αναγνώριση των κινδύνων για τις αξιόπιστες οικονομικές εκθέσεις;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	3	7,7	7,7	7,7
Σε μεγάλη κλίμακα	30	76,9	76,9	84,6
Πάρα πολύ	6	15,4	15,4	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 9: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 8

Γράφημα 8: Ιστόγραμμα ερώτησης 8

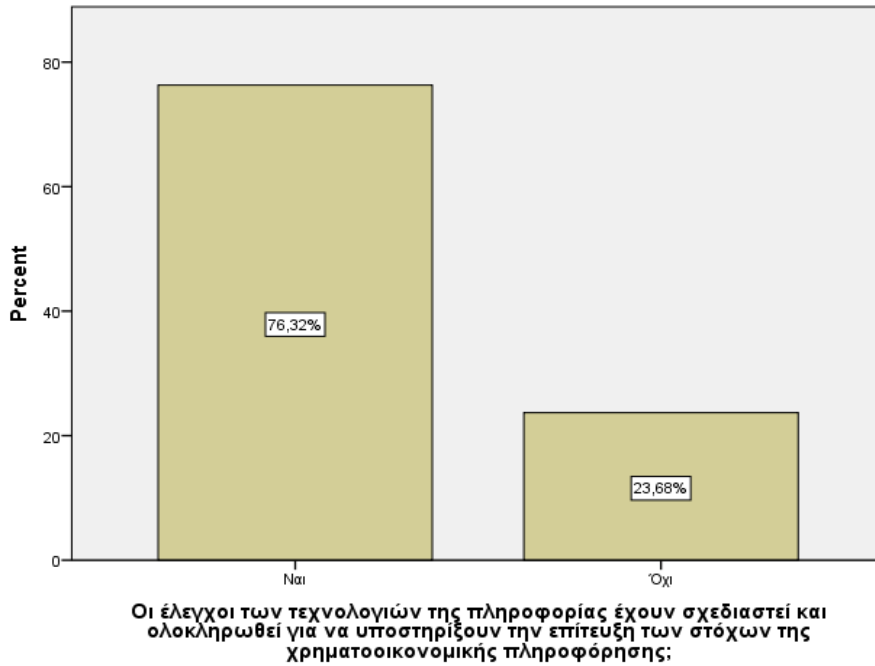
✓ Έλεγχος δραστηριοτήτων

Η πλειοψηφία του δείγματος, δηλαδή το 76,3%(N=29), ισχυρίζεται ότι οι έλεγχοι των τεχνολογιών της πληροφορίας δεν έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για να υποστηρίξουν την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Οι έλεγχοι των τεχνολογιών της πληροφορίας έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για να υποστηρίξουν την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι	29	74,4	76,3	76,3
Ναι	9	23,1	23,7	100,0
Total	38	97,4	100,0	
Missing System	1	2,6		
Total	39	100,0		

Πίνακας 10: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 9

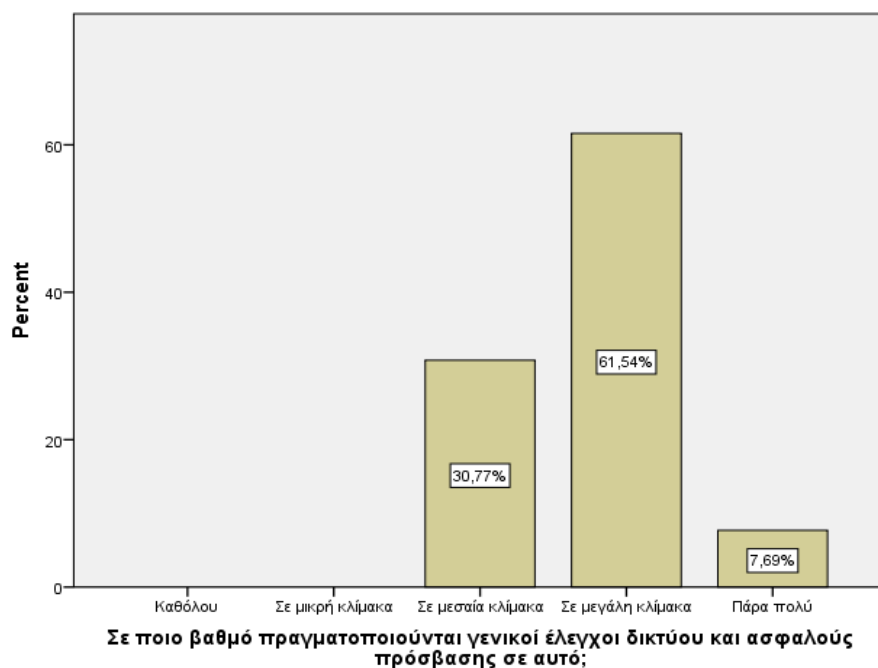
Γράφημα 9: Ιστόγραμμα ερώτησης 9

Εν συνεχεία, οι συμμετέχοντες διερωτήθηκαν αν πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό. Το 61,5%(N=24) των ατόμων αξιολογούν ότι «Σε μεγάλη κλίμακα» πραγματοποιούνται οι απαραίτητοι έλεγχοι.

Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	12	30,8	30,8	30,8
Σε μεγάλη κλίμακα	24	61,5	61,5	92,3
Πάρα πολύ	3	7,7	7,7	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 11: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 10

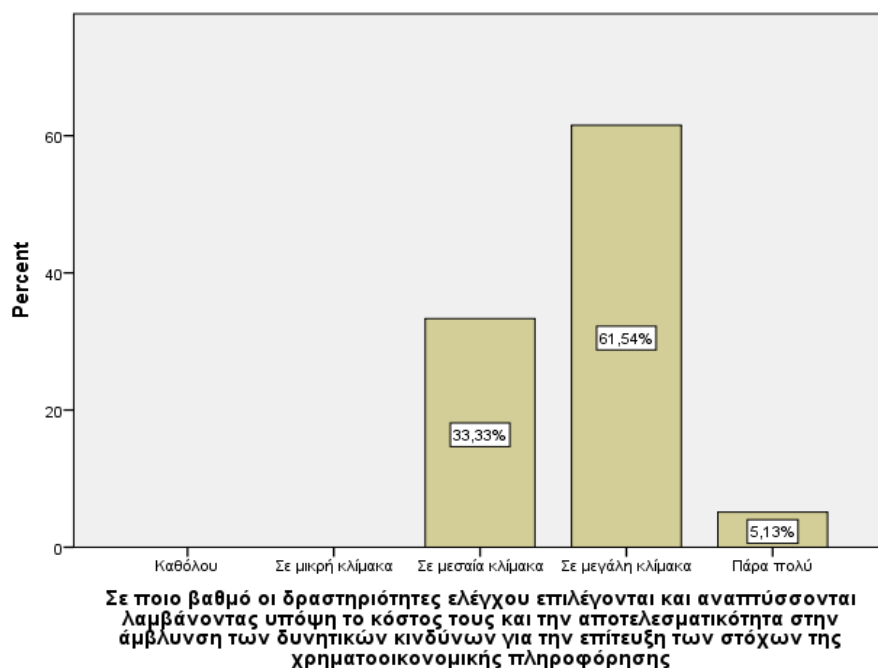
Γράφημα 10: Ιστόγραμμα ερώτησης 10

Έπειτα, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν οι δραστηριότητες ελέγχου επιλέγονται και αναπτύσσονται, λαμβάνοντας υπόψη το κόστος τους και την αποτελεσματικότητα στην άμβλυνση των δυνητικών κινδύνων για την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Το 61,5%(N=24) των ατόμων που έλαβαν μέρος στη μελέτη απάντησαν ότι γίνεται σε «Σε μεγάλη κλίμακα».

Σε ποιο βαθμό οι δραστηριότητες ελέγχου επιλέγονται και αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη το κόστος τους και την αποτελεσματικότητα στην άμβλυνση των δυνητικών κινδύνων για την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	13	33,3	33,3	33,3
Σε μεγάλη κλίμακα	24	61,5	61,5	94,9
Πάρα πολύ	2	5,1	5,1	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 12: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 11

Γράφημα 11: Ιστόγραμμα ερώτησης 11

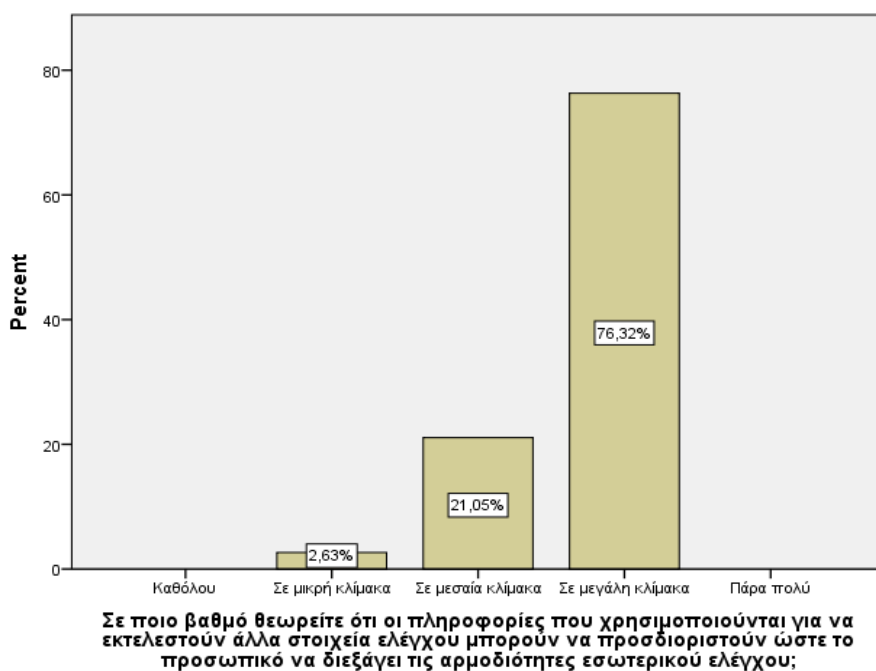
✓ Πληροφορία και επικοινωνία

Οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για να εκτελεστούν άλλα στοιχεία ελέγχου, μπορούν να προσδιοριστούν, ώστε το προσωπικό να διεξάγει τις αρμοδιότητες εσωτερικού ελέγχου, «Σε μεγάλη κλίμακα», σύμφωνα με το 76,3%(N=29) των συμμετεχόντων.

Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για να εκτελεστούν άλλα στοιχεία ελέγχου μπορούν να προσδιοριστούν ώστε το προσωπικό να διεξάγει τις αρμοδιότητες εσωτερικού ελέγχου;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	1	2,6	2,6	2,6
	Σε μεσαία κλίμακα	8	20,5	21,1	23,7
	Σε μεγάλη κλίμακα	29	74,4	76,3	100,0
	Total	38	97,4	100,0	
Missing	System	1	2,6		
	Total	39	100,0		

Πίνακας 13: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 12

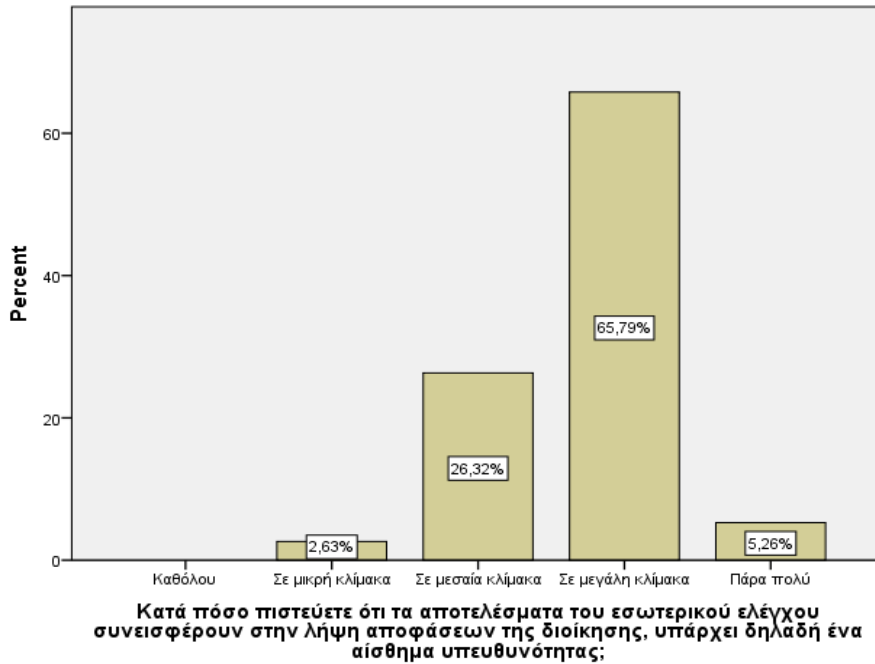
Γράφημα 12: Ιστόγραμμα ερώτησης 12

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων, δηλαδή το 65,8%(N=25), πιστεύουν ότι «Σε μεγάλη κλίμακα», τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου συνεισφέρουν στην λήψη αποφάσεων της διοίκησης, υπάρχει δηλαδή ένα αίσθημα υπευθυνότητας.

Κατά πόσο πιστεύετε ότι τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου συνεισφέρουν στην λήψη αποφάσεων της διοίκησης, υπάρχει δηλαδή ένα αίσθημα υπευθυνότητας;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	1	2,6	2,6	2,6
Σε μεσαία κλίμακα	10	25,6	26,3	28,9
Σε μεγάλη κλίμακα	25	64,1	65,8	94,7
Πάρα πολύ	2	5,1	5,3	100,0
Total	38	97,4	100,0	
Missing System	1	2,6		
Total	39	100,0		

Πίνακας 14: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 13

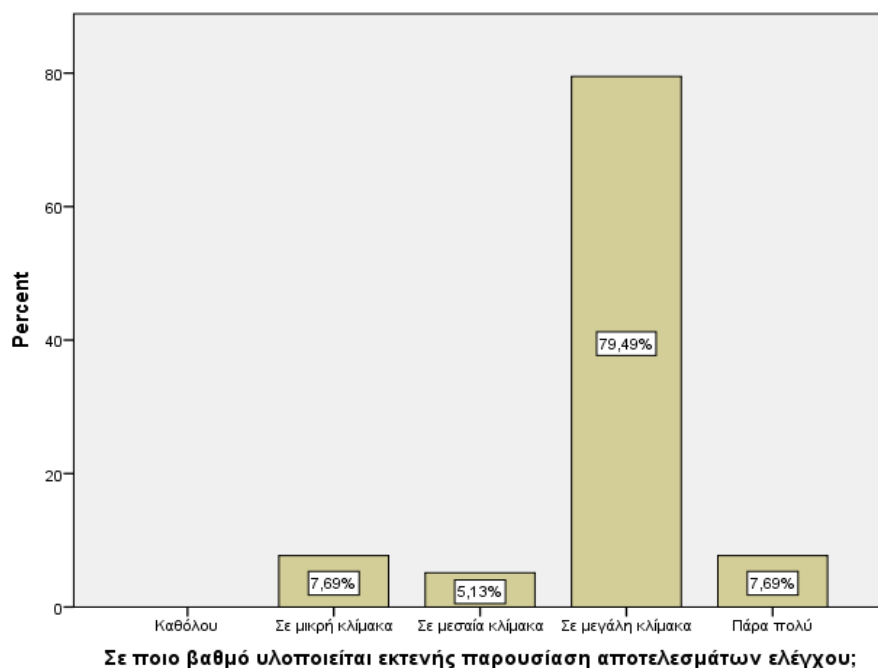
Γράφημα 13: Ιστόγραμμα ερώτησης 13

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν, φαίνεται ότι το 79,5%(N=31) υποστηρίζει ότι «Σε μεγάλη κλίμακα», υλοποιείται εκτενής παρουσίαση αποτελεσμάτων ελέγχου. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό(5,1%), θεωρεί ότι η υλοποίηση της εκτενούς παρουσίασης, γίνεται «Σε μεσαία κλίμακα», υποδεικνύοντας ότι οι ενδιαφερόμενοι ενημερώνονται σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό

Σε ποιο βαθμό υλοποιείται εκτενής παρουσίαση αποτελεσμάτων ελέγχου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	3	7,7	7,7	7,7
Σε μεσαία κλίμακα	2	5,1	5,1	12,8
Σε μεγάλη κλίμακα	31	79,5	79,5	92,3
Πάρα πολύ	3	7,7	7,7	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 15: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 14

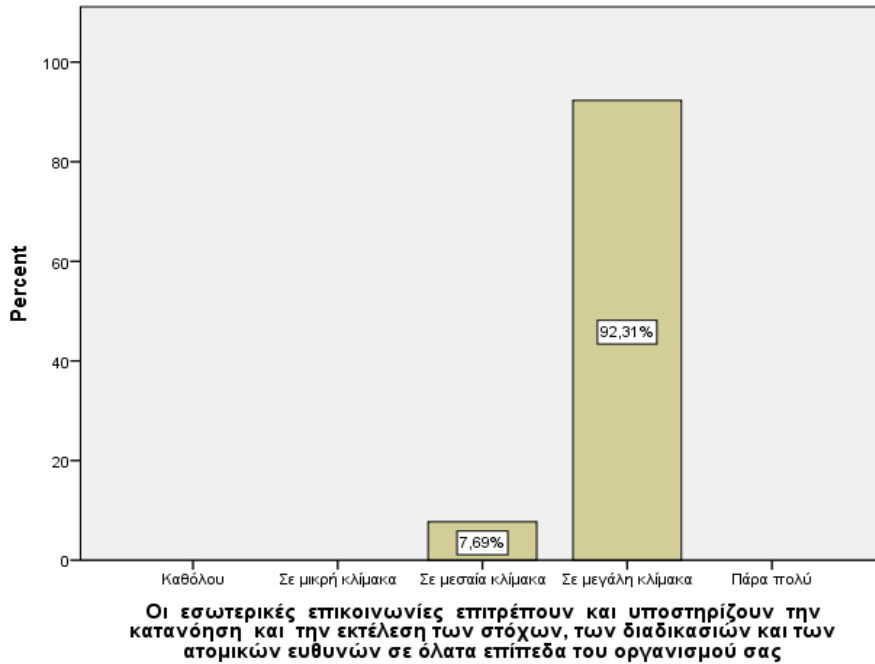
Γράφημα 14: Ιστόγραμμα ερώτησης 14

Από το 92,3%(N=36) του δείγματος, εξάγουμε το συμπέρασμα ότι «Σε μεγάλη κλίμακα» οι εσωτερικές επικοινωνίες, επιτρέπουν και υποστηρίζουν την κατανόηση και την εκτέλεση των στόχων, των διαδικασιών και των ατομικών ευθυνών σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού.

Οι εσωτερικές επικοινωνίες επιτρέπουν και υποστηρίζουν την κατανόηση και την εκτέλεση των στόχων, των διαδικασιών και των ατομικών ευθυνών σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού σας;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	3	7,7	7,7	7,7
Σε μεγάλη κλίμακα	36	92,3	92,3	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 16: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 15

Γράφημα 15: Ιστόγραμμα ερώτησης 15

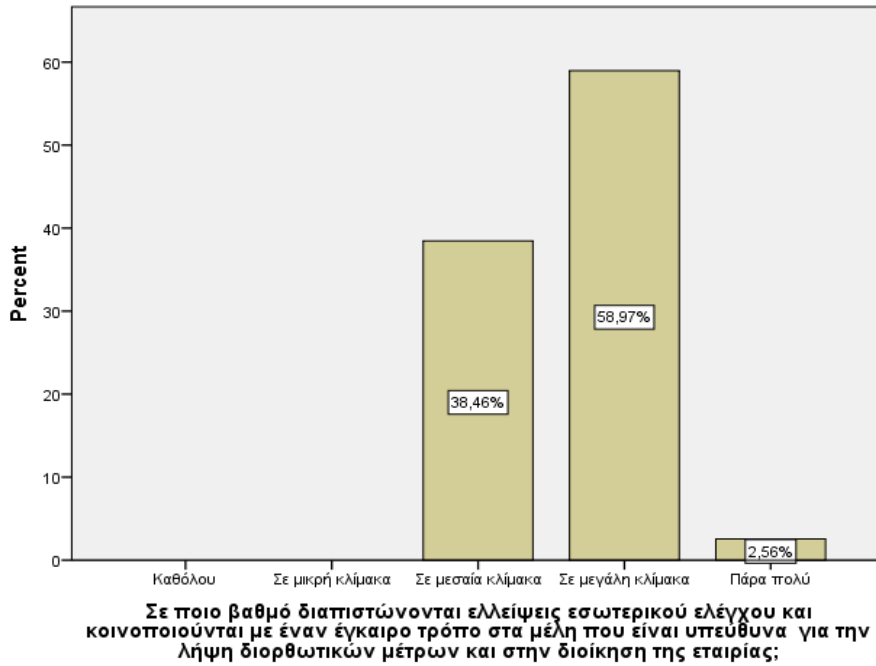
✓ Παρακολούθηση

Εν συνεχεία, παρατηρούμε ότι το 59%(N=23) αξιολογούν ότι «Σε μεγάλη κλίμακα» οι ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου διαπιστώνονται και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο, στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στη διοίκηση της εταιρίας.

Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μεσαία κλίμακα	15	38,5	38,5	38,5
Σε μεγάλη κλίμακα	23	59,0	59,0	97,4
Πάρα πολύ	1	2,6	2,6	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 17: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 16

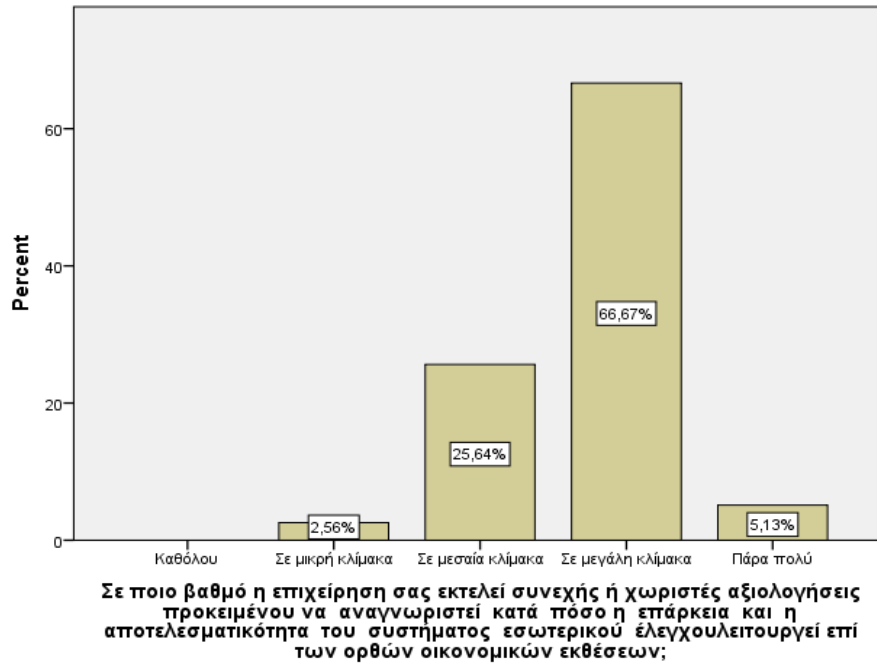
Γράφημα 16: Ιστόγραμμα ερώτησης 16

Τέλος, από την πλειοψηφία του δείγματος της μελέτης, δηλαδή το 66,7%(N=26), φαίνεται ότι «Σε μεγάλη κλίμακα», η επιχείρηση που εργάζονται, εκτελεί συνεχείς ή χωριστές αξιολογήσεις προκειμένου να αναγνωριστεί κατά πόσο η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού έλεγχου, λειτουργεί επί των ορθών οικονομικών εκθέσεων.

Σε ποιο βαθμό η επιχείρηση σας εκτελεί συνεχείς ή χωριστές αξιολογήσεις προκειμένου να αναγνωριστεί κατά πόσο η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού έλεγχου λειτουργεί επί των ορθών οικονομικών εκθέσεων;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	1	2,6	2,6	2,6
Σε μεσαία κλίμακα	10	25,6	25,6	28,2
Σε μεγάλη κλίμακα	26	66,7	66,7	94,9
Πάρα πολύ	2	5,1	5,1	100,0
Total	39	100,0	100,0	

Πίνακας 18: Κατανομή συχνότητας της ερώτησης 17

Γράφημα 17: Ιστόγραμμα ερώτησης 17

6.2 Στατιστικοί έλεγχοι

Στη συνέχεια, εφαρμόζουμε στατιστικούς ελέγχους στις μεταβλητές που έχουν συμπεριληφθεί στο δείγμα, προκειμένου να εντοπίσουμε αν κάποιες από αυτές σχετίζονται μεταξύ τους.

Αρχικά, ελέγχουμε για πιθανές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος και στις ερωτήσεις του ερευνητικού μέρους. Πραγματοποιούνται έλεγχοι για όλους τους δυνατούς συνδυασμούς δημογραφικών - ερωτήσεων κύριου μέρους. Ωστόσο, θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα που είτε είναι στατιστικά σημαντικά, είτε αυτά που παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Σε πρώτο στάδιο, εξετάζουμε αν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ελέγχου χ^2 , και αν δεν πληρούνται, θα προβούμε σε μη παραμετρικό έλεγχο (Fisher's exact).

Οι προϋποθέσεις για να είναι αξιόπιστος ο έλεγχος, είναι οι εξής:

- Καμία αναμενόμενη συχνότητα δε θα πρέπει να είναι μικρότερη του 1 και
- Το ποσοστό των αναμενόμενων συχνοτήτων που είναι μικρότερες από το 5, δε θα πρέπει να υπερβαίνει το 20%.

Οι υποθέσεις που κάνουμε εξ' αρχής είναι οι εξής:

- ✓ H_0 : Οι δύο μεταβλητές δεν σχετίζονται,
- ✓ H_1 : Οι δύο μεταβλητές σχετίζονται

Οι έλεγχοι θα πραγματοποιηθούν σε επίπεδο σημαντικότητας **5%**.

● **Φύλο**

Ελέγχοντας για πιθανές συσχετίσεις ανάμεσα στο φύλο και τις κύριες ερευνητικές ερωτήσεις, παρατηρούμε μόνο ένα στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα. Ειδικότερα, μέσω του ελέγχου Fisher's exact, διαπιστώνουμε ότι η ερώτηση «Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;» σχετίζεται με το φύλο, αφού το $p\text{-value} = 0,031 < 0,05$, δηλαδή υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση των δύο μεταβλητών. Οι άνδρες φαίνεται ότι απαντούν ότι η τήρηση γίνεται «Σε μεγάλη κλίμακα», ενώ οι γυναίκες απαντούν πιο συχνά «Πάρα πολύ». Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα, καθώς δεν αναμέναμε να υπάρχει διαφοροποίηση ως προς την τήρηση του κώδικα δεοντολογίας και των ηθικών αξιών, ανάλογα με το φύλο. Μάλιστα, δεδομένης της τιμής του $p\text{-value}$, δε φαίνεται να είναι ένα τυχαίο αποτέλεσμα (δεν είναι οριακό, δηλαδή κοντά στο 0,05).

Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση; * Φύλο Crosstabulation

			Φύλο		Total
			Άνδρας	Γυναίκα	
Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;	Σε μεγάλη κλίμακα	Count	18	2	20
		Expected Count	14,9	5,1	20,0
	Πάρα πολύ	Count	11	8	19
		Expected Count	14,1	4,9	19,0
Total		Count	29	10	39
		Expected Count	29,0	10,0	39,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	5,267 ^a	1	,022	,031	,026	
Continuity Correction ^b	3,718	1	,054			
Likelihood Ratio	5,536	1	,019	,031	,026	
Fisher's Exact Test				,031	,026	

Linear-by-Linear Association	5,132 ^c	1	,023	,031	,026	,023
N of Valid Cases	39					

● Ηλικιακή κατηγορία

Διερευνώντας για ενδεχόμενες συσχετίσεις ανάμεσα στην ηλικιακή κατηγορία και τις κύριες ερευνητικές ερωτήσεις, παρατηρούμε μόνο ένα στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα. Πιο συγκεκριμένα, μέσω του ελέγχου Fisher's exact, εντοπίζουμε ότι η ερώτηση «Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;» σχετίζεται με την ηλικιακή κατηγορία, αφού το $p\text{-value} = 0,004 < 0,05$, δηλαδή υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση των δύο μεταβλητών.

Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση; * Ηλικία σε έτη Crosstabulation

			Ηλικία σε έτη			Total
			30-40	40-50	>50	
Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;	Σε μεγάλη κλίμακα	Count	0	19	1	20
		Expected Count	3,1	14,9	2,1	20,0
	Πάρα πολύ	Count	6	10	3	19
		Expected Count	2,9	14,1	1,9	19,0
Total		Count	6	29	4	39
		Expected Count	6,0	29,0	4,0	39,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	9,774 ^a	2	,008	,004		
Likelihood Ratio	12,178	2	,002	,004		
Fisher's Exact Test	9,731			,004		

Linear-by-Linear Association	1,617 ^b	1	,204	,228	,170	,115
N of Valid Cases	39					

● Επίπεδο μόρφωσης

Επιθυμώντας να ανιχνεύσουμε πιθανές συσχετίσεις ανάμεσα στο επίπεδο μόρφωσης και τις κύριες ερευνητικές ερωτήσεις, εντοπίζουμε μόνο ένα στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα. Πιο συγκεκριμένα, μέσω του ελέγχου Fisher's exact, διαπιστώνουμε συσχέτιση της ερώτησης «Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;» με το επίπεδο μόρφωσης, αφού το $p\text{-value} = 0,012 < 0,05$, δηλαδή υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση των δύο μεταβλητών. Οι άνθρωποι που έχουν είτε Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, είτε Διδακτορικό δίπλωμα, πιστεύουν ότι «Σε μεγάλη κλίμακα» πραγματοποιούνται έλεγχοι δικτύου.

Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;

*** Επίπεδο μόρφωσης Crosstabulation**

			Επίπεδο μόρφωσης			Total
			Πτυχίο AEI	Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών	Διδακτορικό δίπλωμα	
Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;	Σε μεσαία κλίμακα	Count	0	12	0	12
		Expected Count	,3	11,1	,6	12,0
	Σε μεγάλη κλίμακα	Count	0	23	1	24
		Expected Count	,6	22,2	1,2	24,0
	Πάρα πολύ	Count	1	1	1	3
		Expected Count	,1	2,8	,2	3,0
Total	Count	1	36	2	39	
	Expected Count	1,0	36,0	2,0	39,0	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	18,552 ^a	4	,001	,012		
Likelihood Ratio	10,066	4	,039	,019		
Fisher's Exact Test	10,379			,012		
Linear-by-Linear Association	,053 ^b	1	,819	1,000	,605	,374
N of Valid Cases	39					

● **Επιχείρηση εισηγμένη στο ΧΑΑ**

Ελέγχοντας για πιθανές συσχετίσεις ανάμεσα στην ερώτηση «Η επιχείρηση είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ;» και τις κύριες ερευνητικές ερωτήσεις, παρατηρούμε μόνο ένα στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα. Ειδικότερα, μέσω του ελέγχου Fisher's exact, διαπιστώνουμε συσχέτιση της ερώτησης «Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;» με την ερώτηση «Η επιχείρηση είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ;» , αφού το $p\text{-value} = 0,018 < 0,05$, δηλαδή υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση των δύο μεταβλητών. Το αποτέλεσμα αυτό είναι αναμενόμενο, καθώς όσες επιχειρήσεις είναι εισηγμένες στο ΧΑΑ, φαίνεται να εφαρμόζουν πιο αυστηρά τον εσωτερικό έλεγχο και συνεπώς να κατανοούν εγκαίρως τις ελλείψεις του καθώς επίσης και να λαμβάνουν διορθωτικά μέτρα.

Είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ; * Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας; Crosstabulation

			Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;			Total
			Σε μεσαία κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Πάρα πολύ	
Είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ;	Όχι	Count	3	13	0	16
		Expected Count	6,5	9,1	,4	16,0
	Ναι	Count	12	8	1	21

	Expected Count	8,5	11,9	,6	21,0
Total	Count	15	21	1	37
	Expected Count	15,0	21,0	1,0	37,0

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	7,043 ^a	2	,030	,018		
Likelihood Ratio	7,693	2	,021	,018		
Fisher's Exact Test	6,862			,018		
Linear-by-Linear Association	3,455 ^b	1	,063	,074	,058	,045
N of Valid Cases	37					

Δεν ανευρέθηκαν άλλες συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και τις κύριες ερωτήσεις.

Στη συνέχεια, κρίθηκε σκόπιμο να εξεταστεί αν υπάρχει κάποια συσχέτιση ανάμεσα στις μεταβλητές που έχουν κωδικοποιηθεί σύμφωνα με την κλίμακα Likert, και σε αυτές που οι απαντήσεις τους είναι «Ναι» ή «Όχι», του ερευνητικού μέρους. Ειδικότερα, θα εφαρμόσουμε έλεγχο χ^2 , εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, και αν δεν πληρούνται, θα προβούμε σε μη παραμετρικό έλεγχο (Fisher's exact).

Σε κάθε έλεγχο που πραγματοποιείται ανάμεσα στις μεταβλητές, θα δίνεται ο πίνακας με τις συχνότητες καθώς επίσης και το αποτέλεσμα του ελέγχου.

Οι υποθέσεις που κάνουμε εξ' αρχής είναι οι εξής:

- ✓ H_0 : Οι δύο μεταβλητές δεν σχετίζονται,
- ✓ H_1 : Οι δύο μεταβλητές σχετίζονται

Οι έλεγχοι θα πραγματοποιηθούν σε επίπεδο σημαντικότητας **5%**. Ωστόσο, θα αναφερθούν τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα ή αυτά που παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Ένα οριακά στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα που εντοπίζεται, αφορά τις μεταβλητές «Οι έλεγχοι των τεχνολογιών της πληροφορίας έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για να υποστηρίξουν την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;», « Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό; ». Παρατηρούμε ότι από τον έλεγχο Fisher's exact, η τιμή του p-value = 0,049 < 0,05, δηλαδή οριακά οι δύο κατηγορίες φαίνεται να σχετίζονται. Σε αυτή την περίπτωση, ίσως ένα

μεγαλύτερο δείγμα να μας διασαφήνιζε αν όντως αυτή η σχέση υπάρχει ή αν προέκυψε στην τύχη.

Count

		Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;			Total
		Σε μεσαία κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Πάρα πολύ	
Οι έλεγχοι των τεχνολογιών της πληροφορίας έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για να υποστηρίξουν την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;	Όχι	6	20	3	29
	Ναι	6	3	0	9
Total		12	23	3	38

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	6,970 ^a	2	,031	,040		
Likelihood Ratio	7,156	2	,028	,049		
Fisher's Exact Test	5,867			,049		
Linear-by-Linear Association	6,265 ^b	1	,012	,019	,012	,010
N of Valid Cases	38					

Έπειτα, παρατηρήθηκε σχέση μεταξύ των μεταβλητών «Η επιχείρησή σας έχει δημιουργήσει συγκεκριμένα πρότυπα σύνταξης εγγράφων και ελέγχου (εκθέσεις ελέγχου, φύλλα εργασίας κτλ.);» και « Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;». Από τον έλεγχο Fisher's exact, η τιμή του p-value = 0,044 < 0,05, υποδηλώνοντας ότι οι μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες. Αντιλαμβανόμαστε ότι όσο καλύτερη οργάνωση έχει το τμήμα εσωτερικού ελέγχου, τόσο πιο έγκαιρα μπορεί να αναγνωρίζει τους κινδύνους και να τους αντιμετωπίζει.

		Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;			Total
		Σε μεσαία κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Πάρα πολύ	
Η επιχείρησή σας έχει δημιουργήσει συγκεκριμένα πρότυπα σύνταξης εγγράφων και ελέγχου (εκθέσεις ελέγχου, φύλλα εργασίας κτλ.);	Όχι	4	26	1	31
	Ναι	0	5	3	8
Total		4	31	4	39

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	8,681 ^a	2	,013	,027		
Likelihood Ratio	7,689	2	,021	,027		
Fisher's Exact Test	6,420			,044		
Linear-by-Linear Association	6,723 ^b	1	,010	,024	,012	,011
N of Valid Cases	39					

Εν συνεχεία, πραγματοποιήθηκε έλεγχος για τις μεταβλητές «Οι έλεγχοι των τεχνολογιών της πληροφορίας έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για να υποστηρίξουν την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;» και « Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και οι πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για τον αποτελεσματικό

εσωτερικό έλεγχο;». Εφαρμόζοντας έλεγχο Fisher's exact, η τιμή του p-value = 0,051<0,05, δηλαδή για ακόμα μια φορά έχουμε ένα οριακά μη στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα, το οποίο χρειάζεται περισσότερο διερεύνηση προκειμένου να διαπιστωθεί αν όντως οι μεταβλητές σχετίζονται ή όχι.

		Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και οι πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο;			Total
		Σε μεσαία κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Πάρα πολύ	
Οι έλεγχοι των τεχνολογιών της πληροφορίας έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για να υποστηρίξουν την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;	Όχι	4	24	1	29
	Ναι	1	5	3	9
Total		5	29	4	38

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	6,531 ^a	2	,038	,051		
Likelihood Ratio	5,438	2	,066	,112		
Fisher's Exact Test	5,478			,051		
Linear-by-Linear Association	3,004 ^b	1	,083	,121	,085	,072
N of Valid Cases	38					

Στη συνέχεια της ανάλυσης, θεωρήθηκε σημαντικό να γίνει έλεγχος γραμμικής συσχέτισης των ερωτήσεων του ερευνητικού μέρους, στις οποίες χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert. Με σκοπό να εφαρμοστεί ο κατάλληλος έλεγχος για τη γραμμική συσχέτιση, πρώτο μέλημα μας ήταν να εξετάσουμε αν οι ερωτήσεις αυτές, ακολουθούν κανονική κατανομή. Οι έλεγχοι Kolmogorov- Smirnov, Shapiro- Wilk, δείχνουν ότι καμία από τις ερωτήσεις δεν προέρχονται από κανονική κατανομή(Sig<0,001). Συνεπώς, ο καταλληλότερος έλεγχος για να διερευνήσει την ύπαρξη γραμμικής συσχέτισης, είναι ο έλεγχος Spearman.

Για να είναι πιο σαφή και ευανάγνωστα τα αποτελέσματα, οι ερωτήσεις που εντοπίστηκε ότι έχουν γραμμική συσχέτιση με άλλες ερωτήσεις, αριθμήθηκαν από 1-11, και η αρίθμηση τους φαίνεται αναλυτικά παρακάτω.

Ερώτηση 1: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και οι πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο;

Ερώτηση 2: Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;

Ερώτηση 3: Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι γραμμές της εξουσίας και οι ευθύνες έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για την δημιουργία αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων στις οικονομικές καταστάσεις;

Ερώτηση 4: Σε ποιους τομείς της επιχείρησης έχετε εφαρμόσει την διαδικασία εκτίμησης κινδύνου;

Ερώτηση 5: Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;

Ερώτηση 6: Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;

Ερώτηση 7: Σε ποιο βαθμό οι δραστηριότητες ελέγχου επιλέγονται και αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη το κόστος τους και την αποτελεσματικότητα στην άμβλυνση των δυνητικών κινδύνων για την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;

Ερώτηση 8: Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για να εκτελεστούν άλλα στοιχεία ελέγχου μπορούν να προσδιοριστούν ώστε το προσωπικό να διεξάγει τις αρμοδιότητες εσωτερικού ελέγχου;

Ερώτηση 9: Οι εσωτερικές επικοινωνίες επιτρέπουν και υποστηρίζουν την κατανόηση και την εκτέλεση των στόχων, των διαδικασιών και των ατομικών ευθυνών σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού σας;

Ερώτηση 10: Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;

Ερώτηση 11: Σε ποιο βαθμό η επιχείρηση σας εκτελεί συνεχείς ή χωριστές αξιολογήσεις προκειμένου να αναγνωριστεί κατά πόσο η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί επί των ορθών οικονομικών εκθέσεων;

Τα αποτελέσματα του ελέγχου Spearman, τα οποία είναι στατιστικά σημαντικά, παρουσιάζονται παρακάτω. Επιπλέον, η πρώτη τιμή σε κάθε συμπληρωμένο κελί του πίνακα, αφορά την τιμή του συντελεστή Spearman, ενώ η δεύτερη την τιμή του p-value. Το θετικό

πρόσημο στην τιμή του συντελεστή, υποδηλώνει θετική συσχέτιση, ενώ το αρνητικό, αρνητική συσχέτιση, ανάμεσα στις δύο ερωτήσεις.

Συντελεστής συσχέτισης	<i>Ερώτηση 1</i>	<i>Ερώτηση 3</i>	<i>Ερώτηση 5</i>	<i>Ερώτηση 6</i>	<i>Ερώτηση 7</i>	<i>Ερώτηση 8</i>	<i>Ερώτηση 10</i>	<i>Ερώτηση 11</i>
<i>Ερώτηση 2</i>	0,405* 0,010						0,398* 0,012	
<i>Ερώτηση 4</i>			-0,355* 0,029	-0,316* 0,050	-0,327* 0,042			
<i>Ερώτηση 6</i>		-0,362* 0,024						
<i>Ερώτηση 9</i>						0,337* 0,039	0,322* 0,048	
<i>Ερώτηση 10</i>								-0,328* 0,042

Από τον παραπάνω πίνακα, παρατηρούμε ότι η πιο ισχυρή θετική συσχέτιση που εντοπίζεται, αφορά τις ερωτήσεις «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και οι πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο;» και «Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;». Απορρέει εύλογα ότι η τήρηση του κώδικα δεοντολογίας και των ηθικών αξιών αλλά η ορθή εφαρμογή των πολιτικών ανθρώπινου δυναμικού, συμβάλλουν στην εφαρμογή αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, ισχυρή θετική συσχέτιση φαίνεται να έχουν οι ερωτήσεις «Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;» και «Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;». Το αναμενόμενο αποτέλεσμα που προκύπτει, προβάλλει την σημασία της τήρησης των αξιών, των κανόνων και του κώδικα δεοντολογίας μέσα σε μια επιχείρηση, στην διαπίστωση ελλείψεων και στην ανεύρεση διορθωτικών μέσων, μέσω της κοινοποίησης στα αρμόδια μέλη.

Εν συνεχεία, παρατηρούμε αρνητική συσχέτιση της ερώτησης «Σε ποιους τομείς της επιχείρησης έχετε εφαρμόσει την διαδικασία εκτίμησης κινδύνου;» με κάθε μια από τις επόμενες ερωτήσεις : «Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;», «Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;», «Σε ποιο βαθμό οι δραστηριότητες ελέγχου επιλέγονται και αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη το κόστος τους

και την αποτελεσματικότητα στην άμβλυνση των δυνητικών κινδύνων για την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;». Το αρνητικό πρόσημο προκύπτει λόγω της κωδικοποίησης που έχει γίνει στην ερώτηση 4(η τιμή 1 αντιστοιχεί στην απάντηση «Σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης», η οποία ήταν και η πιο συχνή απάντηση). Η εφαρμογή της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου σε όσο το δυνατόν περισσότερους τομείς της επιχείρησης, επηρεάζει τόσο το βαθμό αναγνώρισης των κινδύνων, όσο και την πραγματοποίηση γενικών ελέγχων δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης αυτού, καθώς και την έγκαιρη ανάπτυξη δραστηριοτήτων ελέγχου, που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση δυνητικών κινδύνων.

Επόμενη αρνητική συσχέτιση που εντοπίζεται, αφορά τις ερωτήσεις «Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι γραμμές της εξουσίας και οι ευθύνες έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για την δημιουργία αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων στις οικονομικές καταστάσεις;» και «Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;». Όπως είναι γνωστό, η διοίκηση της επιχείρησης έχει καταλυτικό ρόλο στην ομαλή λειτουργία και την ανάπτυξη της. Αν δεν δίνονται οι σωστές οδηγίες από τη διοίκηση, είναι πολύ πιθανό να μην πραγματοποιούνται οι απαραίτητοι έλεγχοι, όπως είναι οι έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό.

Διαπιστώνουμε ότι υπάρχει θετική συσχέτιση της ερώτησης «Οι εσωτερικές επικοινωνίες επιτρέπουν και υποστηρίζουν την κατανόηση και την εκτέλεση των στόχων, των διαδικασιών και των ατομικών ευθυνών σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού σας;» με κάθε μια από τις επόμενες ερωτήσεις: «Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;», «Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για να εκτελεστούν άλλα στοιχεία ελέγχου μπορούν να προσδιοριστούν ώστε το προσωπικό να διεξάγει τις αρμοδιότητες εσωτερικού ελέγχου;». Όπως είναι αδιαμφισβήτητα γνωστό, η καλή επικοινωνία της διοίκησης και των εσωτερικών ελεγκτών προάγει την εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης και την πιο αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων, που συντελούν στην ορθή εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου.

Τέλος, μια ακόμα αναμενόμενη αρνητική συσχέτιση που συναντάμε, αφορά τις ερωτήσεις «Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;» και «Σε ποιο βαθμό η επιχείρηση σας εκτελεί συνεχείς ή χωριστές αξιολογήσεις προκειμένου να αναγνωριστεί κατά πόσο η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί επί των ορθών οικονομικών εκθέσεων;». Οι συνεχείς αξιολογήσεις αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση

προκειμένου να διαπιστωθούν εγκαίρως οι ελλείψεις και να ανευρεθούν άμεσα τα σωστά διορθωτικά μέτρα.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση μας, θα εφαρμόσουμε ανάλυση ANOVA. Μέσω της ανάλυσης αυτής, θέλουμε να διερευνήσουμε αν οι μέσοι στις υποκατηγορίες μιας μεταβλητής είναι ίσοι. Προκειμένου τα αποτελέσματά μας να είναι αξιόπιστα, πρέπει να εξετάσουμε αν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής της ANOVA. Πιο συγκεκριμένα, τα δείγματα του πληθυσμού θα πρέπει να ακολουθούν κανονική κατανομή και να γίνει έλεγχος ισότητας διασπορών. Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενο στάδιο της μελέτης, καμία από τις μεταβλητές που συμμετέχουν στην ανάλυση, δεν ακολουθεί κανονική κατανομή. Συνεπώς, δεν μπορεί να εφαρμοστεί ANOVA. Έτσι, προβαίνουμε σε μη παραμετρικό έλεγχο και συγκεκριμένα τον έλεγχο Kruskal Wallis, για όλες τις υποθέσεις που θέλουμε να διερευνήσουμε παρακάτω. Εφαρμόζουμε τον έλεγχο αυτό σε κάποιες ερωτήσεις του κύριου ερευνητικού μέρους και των δημογραφικών στοιχείων, για να δούμε αν υπάρχει κάποια διαφοροποίηση ανάμεσα στις υποκατηγορίες των μεταβλητών. Παρακάτω θα αναφερθούν κάποια ενδεικτικά και ενδιαφέροντα αποτελέσματα.

Ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα προκύπτει όταν εξετάζουμε αν η απάντηση στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό υλοποιείται εκτενής παρουσίαση αποτελεσμάτων ελέγχου;» διαφοροποιείται ανάλογα με το επίπεδο μόρφωσης. Από τον έλεγχο Kruskal Wallis, βρίσκουμε $p\text{-value} = 0,074 > 0,05$ και άρα έχουμε μη στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα. Ειδικότερα, δε διαφέρουν οι υποκατηγορίες του επιπέδου μόρφωσης ως προς τη διάμεση τιμή τους. Θα αναμέναμε να υλοποιείται σε μεγάλο βαθμό η εκτενής παρουσίαση των αποτελεσμάτων ελέγχου όταν το επίπεδο μόρφωσης είναι πιο υψηλό. Αντίστοιχα, θα αναμέναμε η ερώτηση «Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;» να σχετίζεται με το επίπεδο μόρφωσης, καθώς όσο καλύτερο μορφωτικό επίπεδο έχει ένας εσωτερικός ελεγκτής, τόσο καλύτερα μπορεί να εντοπίζει και να διαχειρίζεται τους κινδύνους. Ωστόσο, αυτό αναιρείται από τα αποτελέσματα ελέγχου, καθώς το $p\text{-value}$ του ελέγχου είναι ίσο με $0,087 > 0,05$. Επίσης, θεωρήθηκε πιθανό οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση, να σχετίζονται με την εργασιακή εμπειρία του ελεγκτή. Για τον λόγο αυτό, εφαρμόσαμε τον έλεγχο Kruskal Wallis, και σύμφωνα με την τιμή του $p\text{-value}$, που είναι ίση με $0,108 > 0,05$, απορρίπτεται η αρχική μας σκέψη για το συγκεκριμένο δείγμα που λάβαμε.

Ένα εύρημα που επιβεβαιώνει την αρχική εκτίμηση μας, μέσω της στατιστικής ανάλυσης, είναι ότι η απάντηση στην ερώτηση «Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;» σχετίζεται με την ηλικία των ελεγκτών. Όπως είναι ευρέως γνωστό, οι ηθικές αξίες και ο βαθμός που τηρείται ο κώδικας δεοντολογίας, επηρεάζονται από την ηλικία του εργαζόμενου. Η τιμή του $p\text{-value}$, ίση με

$0,009 < 0,05$, επιβεβαιώνει τη θεωρία αυτή και μάλιστα μας δείχνει ότι έχουμε ένα πολύ στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα.

Τέλος, ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα που προκύπτει αφορά τις ερωτήσεις «Σε ποιο βαθμό η επιχείρησή σας εκτελεί συνεχείς ή χωριστές αξιολογήσεις προκειμένου να αναγνωριστεί κατά πόσο η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού έλεγχου λειτουργεί επί των ορθών οικονομικών εκθέσεων; » και «Είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ;». Η αρχική εκτίμηση που είχαμε κάνει ήταν ότι μια επιχείρηση εισηγμένη στο ΧΑΑ, θα εκτελούσε πιο συχνά αξιολογήσεις για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του συστήματος ελέγχου. Ωστόσο, αυτό η εκτίμηση αυτή δεν φαίνεται να είναι ορθή σύμφωνα με τις απαντήσεις που συλλέξαμε. Ειδικότερα, από τον έλεγχο Mann-Whitney U, παρατηρούμε ότι το $p\text{-value} = 0,333 > 0,05$ και άρα προκύπτει μη στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα. Κρίνεται σκόπιμο να επισημάνουμε ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση, εφαρμόσαμε έλεγχο Mann-Whitney U, διότι η ερώτηση «Είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ;», έχει δύο υποκατηγορίες.

Κεφάλαιο 7

7.1 Συμπεράσματα

Όπως είναι ευρέως γνωστό, η οικονομική κρίση έχει επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στον επιχειρηματικό κλάδο. Ειδικότερα, λόγω της παγκόσμιας κρίσης, οι επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν ποικίλους κινδύνους, που μπορεί να είναι καθοριστικοί για την εξέλιξη της πορείας της επιχείρησης. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται επιτακτική τόσο η αναγνώριση των κινδύνων αλλά και η ορθή και έγκαιρη αντιμετώπιση τους. Ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να συντελέσει στη διαχείριση των κινδύνων που ελλοχεύουν, καθώς αποσκοπεί στη βελτίωση των λειτουργιών μιας επιχείρησης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η οικονομία μιας χώρας είναι ιδιαίτερος ευμετάβλητη, κρίνεται αναγκαία τόσο η ύπαρξη εσωτερικού ελέγχου, αλλά και η προσαρμογή του στα σύγχρονα δεδομένα, προκειμένου να επιτελέσει τον σκοπό για τον οποίο εισήχθη στις επιχειρήσεις.

Τα οφέλη που απορρέουν από την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου είναι ποικίλα και ιδιαίτερος σημαντικά. Πιο συγκεκριμένα, η ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία της διοίκησης, η έγκαιρη αναγνώριση ενδεχόμενων κινδύνων και η άμεση αντιμετώπιση τους, καθώς επίσης και η ανεύρεση τρόπων πρόληψης ανεπιθύμητων διενεργειών, συμπεριλαμβάνονται στα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου. Βασική προϋπόθεση αποτελεσματικής λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, δεν είναι μόνο η ύπαρξη του αρμόδιου τμήματος ελέγχου στις επιχειρήσεις, αλλά και η πρόσληψη ατόμων, όπου θα έχουν τα κατάλληλα προσόντα, αναπτυγμένες ικανότητες και την απαραίτητη μόρφωση, προκειμένου να στελεχώσουν το αρμόδιο τμήμα.

Η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων είναι αδιαμφισβήτητη. Για τον λόγο αυτό, σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνήσει αν εφαρμόζεται ο έλεγχος σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι, πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα, όπου διανεμήθηκαν ερωτηματολόγια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις του Νομού Λάρισας. Από το σύνολο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Λάρισα, 39 επιχειρήσεις είχαν τμήμα εσωτερικού ελέγχου και συνεπώς διέθεταν εσωτερικό ελεγκτή. Στοχεύοντας στη λήψη ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος, τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από εσωτερικούς ελεγκτές που εργάζονταν σε Μικρομεσαίες επιχειρήσεις ποικίλων νομικών μορφών, ενώ κάποιες από αυτές ήταν εισηγμένες στο ΧΑΑ. Επίσης, έγινε προσπάθεια να συμπεριληφθούν άτομα από όλες τις ηλικιακές κατηγορίες και κατ' επέκταση με διαφορετική εργασιακή εμπειρία, ενώ επιπλέον, κρίθηκε σκόπιμο να καταγραφεί το επίπεδο μόρφωσης. Για την ορθή και ολοκληρωμένη σύνταξη των ερωτηματολογίων, έγινε χρήση του μοντέλου COSO, που αποτελείται από τα πέντε συστατικά μέρη, που είναι το

Περιβάλλον Ελέγχου, η Αξιολόγηση Κινδύνων, οι Δραστηριότητες Ελέγχου, η Πληροφορία και Επικοινωνία και τέλος η Παρακολούθηση.

Έπειτα από την συλλογή των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων, ακολούθησε η στατιστική ανάλυση τους, με σκοπό να διερευνηθεί η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Μέσω των διαφόρων ελέγχων που έγιναν στις δημογραφικές και ερευνητικές ερωτήσεις, προέκυψαν ενδιαφέροντα συμπεράσματα, που αναφέρονται στη συνέχεια.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης, η πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (56,76%) φαίνεται να έχουν εισαχθεί στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Λαμβάνοντας υπόψη, ότι όσες επιχειρήσεις είναι εισηγμένες στο ΧΑΑ, είναι υποχρεωμένες όχι μόνο να διαθέτουν τμήμα εσωτερικού ελέγχου, αλλά και να διευθετούν για την σωστή εφαρμογή του και γενικότερα για την ορθή οργάνωση του αρμόδιου τμήματος, μας προδιαθέτει θετικά ως προς το βαθμό που εφαρμόζεται ο εσωτερικός έλεγχος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Επιπλέον, όσον αφορά την ερώτηση που κλήθηκαν να απαντήσουν οι συμμετέχοντες σχετικά με τη δημιουργία πρότυπων σύνταξης εγγράφων και ελέγχου, το 79,5% των ατόμων απάντησαν θετικά. Τα αποτελέσματα μας δείχνουν ότι φαίνεται να υπάρχει μια καλή οργάνωση στο τμήμα εσωτερικού ελέγχου, κάτι το οποίο συμβάλλει σημαντικά στην σωστή εφαρμογή του. Ακόμα, όσον αφορά την ύπαρξη οργανογράμματος όπου καθορίζονται με σαφήνεια οι τομείς ευθύνης, το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων(66,7%) αποκρίθηκε θετικά. Ωστόσο, δεδομένης της σημασίας του οργανογράμματος στην ύπαρξη οργάνωσης, εξάγουμε το συμπέρασμα ότι χρήζει βελτίωσης ο βαθμός ύπαρξης του στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Στη συνέχεια, σχετικά με την τήρηση της ακεραιότητας, του κώδικα δεοντολογίας και των ηθικών αξιών, παρατηρούμε πολύ θετικά αποτελέσματα, καθώς το 51,3% απάντησαν ότι αυτό γίνεται «Σε μεγάλη κλίμακα» και το 48,7% απάντησε «Πάρα πολύ». Με βάση τις απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση, εξάγουμε ένα ιδιαίτερος ενδιαφέρον συμπέρασμα. Ειδικότερα, φαίνεται να υπάρχει διαφοροποίηση της τήρησης των αξιών και του κώδικα δεοντολογίας, ανάλογα με το φύλο των εσωτερικών ελεγκτών. Οι γυναίκες θεωρούν ότι υπάρχει η αναφερόμενη τήρηση σε βαθμό «Πάρα πολύ», ενώ οι άντρες πιο συχνά απαντούσαν ότι η τήρηση γίνεται «Σε μεγάλη κλίμακα».

Ένα ακόμα ενθαρρυντικό αποτέλεσμα σχετίζεται με τους τομείς της επιχείρησης όπου έχει εφαρμοστεί η διαδικασία εκτίμησης κινδύνου. Συγκεκριμένα, το 68,4% των ατόμων απάντησε ότι έχει εφαρμοστεί σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης, ενώ οι υπόλοιποι συμμετέχοντες έδωσαν ποικιλία απαντήσεων που παρουσιάζονται αναλυτικά σε προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης. Δεδομένης της σημασίας της διαδικασίας εκτίμησης κινδύνου, λαμβάνουμε αρκετά θετικά αποτελέσματα τα οποία ωστόσο, θα μπορούσαν να βελτιωθούν.

Ένα αποτέλεσμα που χρήζει βελτίωσης αφορά την ερώτηση που σχετίζεται με τον βαθμό πραγματοποίησης γενικών ελέγχων δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό. Ειδικότερα, η πλειοψηφία των ατόμων αποκρίθηκε ότι αυτό γίνεται «Σε μεγάλη κλίμακα», ενώ το αμέσως μεγαλύτερο ποσοστό(30,8%), θεωρεί ότι γίνεται «Σε μεσαία κλίμακα». Η πραγματοποίηση ελέγχων δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό είναι αναντίρρητα πολύ σημαντική προκειμένου να αποτραπεί η υποκλοπή δεδομένων της επιχείρησης και άλλων ανεπιθύμητων ενεργειών.

Επιπροσθέτως, σχετικά με την ερώτηση που αξιολογεί τον βαθμό που υλοποιείται εκτενής παρουσίαση αποτελεσμάτων ελέγχου, η πλειοψηφία(79,49%) απάντησε ότι γίνεται «Σε μεγάλη κλίμακα». Ωστόσο, διαπιστώσαμε ποσοστό ατόμων που απάντησε «Σε μικρή κλίμακα»(7,69%) και «Σε μεσαία κλίμακα» (5,13%). Όπως απορρέει εύλογα, η ενδελεχής παρουσίαση συντελεί στην αναγνώριση των δυνητικών κινδύνων και στην έγκαιρη αντιμετώπιση τους, καθώς και στην ανάληψη ευθυνών από τους εργαζομένους, στον τομέα που είναι υπεύθυνοι. Όσο πιο εκτενής είναι η παρουσίαση, τόσο πιο εύκολα δύναται να διαχειριστούν προβλήματα που αφορούν την επιχείρηση. Συνεπώς, αντιλαμβανόμαστε ότι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων ελέγχου, χρήζει βελτίωσης, με απώτερο σκοπό την εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης.

Επιπλέον, σε ποσοστό 59% φαίνεται να διαπιστώνονται οι ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου «Σε μεγάλη κλίμακα», και σε ποσοστό 2,6% «Πάρα πολύ» και να κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι αρμόδια για την λήψη διορθωτικών μέτρων, αλλά και στη διοίκηση της επιχείρησης. Αυτό είναι ένα πολύ ενθαρρυντικό αποτέλεσμα που μας επιτρέπει να θεωρήσουμε ότι ακόμα και αν υπάρχουν ελλείψεις στην εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου, μπορούν να γίνουν άμεσα αντιληπτές και να διορθωθούν. Ακόμα, φαίνεται να υπάρχει καλή επικοινωνία μεταξύ των εργαζομένων και της διοίκησης, που αμφότεροι στοχεύουν στην ανάπτυξη της επιχείρησης.

Ένα πολύ στατιστικά σημαντικό εύρημα που διαπιστώσαμε, είναι ότι η πραγματοποίηση γενικών ελέγχων και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό σχετίζεται με το μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων. Συγκεκριμένα, όσοι εσωτερικοί ελεγκτές κατείχαν Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών ή Διδακτορικό δίπλωμα, φαίνεται να θεωρούν ότι πραγματοποιούνται έλεγχοι δικτύου «Σε μεγάλη κλίμακα». Μολονότι είναι προφανές ότι όσο καλύτερο είναι το μορφωτικό επίπεδο του εργαζομένου, τόσο θα πραγματοποιούνται πιο συχνά έλεγχοι δικτύου, επειδή η πλειοψηφία του δείγματος(92,3%) κατείχε Μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, δεν είμαστε σίγουροι αν αυτό το αποτέλεσμα οφείλεται στην τύχη.

Ακόμα, εντοπίσαμε σχέση μεταξύ των ερωτήσεων «Η επιχείρηση σας έχει δημιουργήσει συγκεκριμένα πρότυπα σύνταξης εγγράφων και ελέγχου (εκθέσεις ελέγχου, φύλλα εργασίας κτλ.);» και « Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους

για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;». Μολονότι το αποτέλεσμα είναι οριακά στατιστικά σημαντικό ($p\text{-value} = 0,044 < 0,05$), κρίνεται ορθό να υφίσταται συσχέτιση των δύο ερωτήσεων, καθώς όσο πιο οργανωμένο είναι το τμήμα εσωτερικού ελέγχου σε μια μικρομεσαία επιχείρηση, τόσο πιο έγκαιρα δύναται να γίνει η αναγνώριση και η αντιμετώπιση των κινδύνων, προκειμένου να μην παρεμποδιστεί η οικονομική ανάπτυξη της επιχείρησης.

Τέλος, κρίθηκε σκόπιμο να δούμε τον μέσο όρο της βαθμολογίας που έχει συγκεντρώσει η κάθε μια από τις 5 έννοιες για να διαπιστώσουμε ποια έννοια έχει τη μικρότερη βαθμολογία και συνεπώς χρήζει βελτίωσης. Παρατηρούμε ότι τα καλύτερα αποτελέσματα δίνονται στη «Έλεγχος δραστηριοτήτων», ενώ αυτή που κρίνεται επιτακτικό να βελτιωθεί, είναι το «Περιβάλλον ελέγχου».

Συμπεραίνοντας, τα αποτελέσματα που λαμβάνουμε από την μελέτη είναι αρκετά ικανοποιητικά σχετικά με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την καθοριστική συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην οικονομική ευημερία της επιχείρησης, η βελτίωση σε όλους τους τομείς καθίσταται αναγκαία. Η παροχή επιμορφωτικών σεμιναρίων στους ελεγκτές, δύναται να συντελέσει στην ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου, ώστε να ανιχνεύονται έγκαιρα οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν και να αντιμετωπίζονται με τον βέλτιστο τρόπο. Ακόμα, κρίνεται επιτακτική η πιο ουσιαστική επικοινωνία της διοίκησης και των εσωτερικών ελεγκτών, με απώτερο σκοπό την έγκαιρη ανεύρεση διορθωτικών μέτρων ή μέτρων αποφυγής ανεπιθύμητων ενεργειών. Η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών και μεθόδων, μπορούν να συμβάλλουν στην εφαρμογή πιο σύγχρονων ελέγχων δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό.

Τέλος, σε περιόδους οικονομικής κρίσης, θα ήταν ενδιαφέρον να διεξαχθεί μια ερευνητική μελέτη με μεγαλύτερο μέγεθος δείγματος, προκειμένου να αξιολογήσει την συνεισφορά του εσωτερικού ελέγχου, στην αποφυγή των επιπτώσεων της κρίσης και στην εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης.

7.2 Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Ashbaugh-Skaife, H., Collins, DW., & Kinney WR (2007), The discovery and reporting of internal control deficiencies prior to SOX-mandated audits, *Journal of Accounting and Economics*, Volume 44, Issues 1–2, pp. 166-192.
- Azzali, S. and Mazza, T., 2018. Effect of European audit firms on cost of debt and earnings management in private clients audit market segment. *African Journal of Business Management*, 12(11), pp.294-315.
- Annamalai C, - Ramayah T., 2011 “ Enterprise resource planning (ERP) benefits survey of Indian manufacturing firms: An empirical analysis of SAP versus Oracle package”, *Business Process Management Journal*, Vol. 17 Issue: 3, pp. 495-509
- Brown, NC ., Pott, C, & Wömpener, A. (2014), The effect of internal control and risk management regulation on earnings quality: Evidence from Germany, *Journal of Accounting and Public Policy*, Volume 33, pp. 1-31.
- Brown, T. and Fanning, K., 2018. The Joint Effects of Internal Auditors' Approach and Persuasion Tactics on Managers' Responses to Internal Audit Advice. *The Accounting Review*.
- Badara, M.S. and Saidin, S.Z. (2013). Impact of effective internal control system on the internal audit effectiveness at local government level. *Journal of Social and Development Sciences*, 4(1), 16-23
- Cohen, A., & Sayag, G. (2010), The Effectiveness of Internal Auditing: An Empirical Examination of its Determinants in Israeli Organisations, *Australian Accounting Review*, Volume20, Issue 3, pp. 296-307.
- Collier, PM., Berry, AJ ., & Burke, GTT. (2006). *Risk and Management Accounting: Best practice guidelines for Enterprise-Wide Internal Control Procedures*, Elsevier Ltd Editions, Great Britain.
- Cheng, M., Dhaliwal, D., & Zhang, Y. (2013), Does investment efficiency improve after the disclosure of material weaknesses in internal control over financial reporting?, *Journal of Accounting and Economics*, Volume 56, Issue 1, pp. 1-18.
- Cheung T.C. & Qiang C 1997, Internal Audit at Guangdong Nuclear Power Joint Venture Company Limited, *Managerial Auditing Jurnal*, Vol 12, No 4, pp 219-227.
- Doyle, J., Ge, W., & McVay, S. (2006), Determinants of weaknesses in internal control over financial reporting, *Journal of Accounting and Economics* 44 pp. 193–223.
- Deakins, D. & Freel, M.(2007), *Επιχειρηματικότητα.*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

- Drogalas, G., Karagiorgos, th., Arampatzis, K. (2015). Factors associated with internal Audit effectiveness: evidence from Greece, *Journal of Accounting and Taxation*, 7(7), pp. 113-122. Doi:10.5897/Jat2015.0182
- Eramilli, M.K and D' Souza, D/E (1993), "Venturing into Foreign Markets: The case of the Small Service Firm", *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol.17, No.4, 29-41
- Freeman, S., Edwards, R. and Schroder, B. (2006), "How small Born-Global Firms Use Networks and Alliances to Overcome Constraints to Rapid Internationalization", *Journal of International Marketing*, Vol.14, No.3, 33-63.
- Feng, M., Li, C, & McVay, S. (2009), Internal control and management guidance, *Journal of Accounting and Economics*, Volume 48, Issues 2–3, pp. 190-209.
- Goodwin-Stewart J., Kent P. (2006), Relation between external audit fees, audit committee characteristics and internal audit, *Volume46, Issue 3*, pp. 387-404
- Haahti, A., Madupu, V., Yavas, U. (2005), "Cooperative Strategy, Knowledge Intensity and Export Performance of Small and Medium Sized Enterprises", *Journal of World Business, Elsevier Inc.*, Vol.40, 124-38
- Hogan, CE ., & Wilkins, MS. (2008), Evidence on the Audit Risk Model: Do Auditors Increase Audit Fees in the Presence of Internal Control Deficiencies?*, *School of Business Faculty Research*, Volume 25, Issue1, pp. 219-242.
- Hany Elbardan, - Mages Ali, Brunel 2011, Enterprise Resource Planning (ERP) Systems Implementation and Internal Audit Function Change, *ECIS Proceedings*, Vol IX. No 2, p.p. 578-586
- Jawad, F.A. and Xia, X. (2015), "International financial reporting standards and moral hazard of creative accounting on hedging", *International Journal of Finance and Accounting*, Vol. 4, Issue 1, pp. 66-70.
- Jiang, L., (2010). Discussions on the Improvement of the Internal Control in SMEs. *International Journal of Business and Management*, September, Issue vol 5.pp 214-216
- Krishnan, J. (2005), Audit Committee Quality and Internal Control: An Empirical Analysis, *The Accounting Review*: Vol. 80, No. 2, pp. 649-675.
- Katsikeas, C.S., Deng, S.L and Wortzel, L.H (1997), " Perceived Exprort Success Factors of Small and Medium-SIZED Canadian Firms", *Journal of International Marketing*, Vol.5, No.4, 53-72.
- Karagiorgos, T., Drogalas, G., Gotzamanis, E. and Tampakoudis, I., 2010. Internal auditing as an effective tool for corporate governance. *Journal of Business Management*, 2(1), pp.15-23.
- Liargovas P., (2010). Σύγχρονα Θέματα της Ελληνικής και Διεθνούς οικονομίας
- Magaisa, G.M. and Matipira, L., 2017. Strategy evaluation and control for small and medium enterprises in Zimbabwe-TI Journals. *International Journal of Economy, Management and Social Sciences*.

- Maldifassi, J.O. and Caorsi, J. Ch. (2014), "Export Success Factors of small-and Medium-SIZED Firms in Chile", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, Emerald Group Publishing Limited, Vol.21, No.3, 450-69.
- Nyakundi, D.O., Nyamita, M.O. and Tinega, T.M., 2014. Effect of internal control systems on financial performance of small and medium scale business enterprises in Kisumu City, Kenya. *International Journal of Social Sciences and Entrepreneurship*, 1(11), pp.719-734.
- Onumah, J. M.&Krah, R.Y. (2016). *Barriers and Catalysts to Effective Internal Audit in the Ghanaian Public Sector*. Emerald Group publishing Limited, 177-207.
- Pforsich, H., Peterson Kramer, B., & Just, R. (2008). Establishing an Internal Audit Department. *Global Perspectives on Accounting Education*, 5, pp 1-16
- Pilcher, R. (2014). Role of internal Audit in Australian Local Government Governance: A step in the Right Direction. *Financial Accountability & Management*, 30(2), 206-237.
- Pickett, S. (2005). *The essential handbook of internal auditing*. Chichester, West Sussex: John Wiley & song
- Renard, J. (2010). *Theorie et pratique de l'audit interne*. Paris: Eyrolles
- Storey, D.J.,(1994), *Understanding the Small Business Sector*. 1st Edn., Routledge, London
- Subramaniam, N., Ng, C. and Carey, P., 2004. Outsourcing internal audit services: Anempirical study on Queensland public-sector entities. *Australian Accounting Review*, 14(34), pp.86-95.
- Shanmugam, J.K., Ali, A. and Haat, M.H.C., 2012. Internal control, risk management and fraud prevention measures on SMEs: reliability and validity of research instrument. *Small*, 100, pp.18-2.
- Shuying, Z. and Mei, Z., 2014. Theory of SMEs financial risk prevention and control. In *International Conference on Education, Management and Computing Technology (ICEMCT 2014)* (Vol. 514517).
- Selim , G., Yiannakas, A. (2000). Outsourcing the internal Audit Function: A survey of the UK public and Private Sectors. *International Journal of Auditing*, 4, pp.213-226
- Stanciou, V. (2016), «Trends and priorities in internal audit» , *audit financial journal*, vol. XIV, no. 9(141)/2016, pp. 1003-1008.
- Sarens, G., & De Beelde, I., (2006) "Internal auditors' perception about their role in risk management: A comparison between US and Belgian companies", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21 Issue: 1, pp.63-80.

- Shanmugam, JK., Haat, MHC., & Ali A., (2012), An Exploratory Study of Internal Control and Fraud Prevention Measures in SMEs, International Journal of Business Research and Management (IJBRM), Volume 3 : Issue 2.
- Vijayakumar, A. N., & Nagaraja, N. (2012), Internal Control Systems: Effectiveness of Internal Audit in Risk Management at Public Sector Enterprises., BVIMR Management Edge, Vol. 5 Issue 1, pp.1-8.
- Worthington, I. & Britton, C.(2007),The business environment, ErgoBooks, Richmond.
- Zacharakis, A.L. (1997), “Entrepreneurial Entry into Foreign Markets: A Transaction Cost Perspective”, Entrepreneurship Theory and Practice, VOL.21, No.3, 23-39.
- Zhang, J., & Gao, S. (2012), How Do SMEs Build Internal Audit Capabilities? A Grounded Theory Approach, World Review of Business Research, Vol. 2. No. 1., pp.98 – 108.
- Zhang Y., Zhou J., & Zhou N. (2007), Audit committee quality, auditor independence, and internal control weaknesses, Journal of Accounting and Public Policy, Volume 26, Issue 3, pp. 300-327.
- Zhang, J., & Gao, S. (2012), How Do SMEs Build Internal Audit Capabilities? A Grounded Theory Approach, World Review of Business Research, Vol. 2. No. 1., pp.98 – 108.

Ελληνική βιβλιογραφία

- Βασίλειος Λουμιώτης 2015, Διαχείριση Κινδύνων και εσωτερικός έλεγχος, Ινστιτούτο Εκπαίδευσης Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών, σελ. 19-28
- Δατσέρης, Γ. (2014), Παραποίηση Οικονομικών Καταστάσεων και Έλεγχος Ορκωτών Ελεγκτών, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Λογιστική και Ελεγκτική», ΤΕΙ Κρήτης, Ηράκλειο
- Ελληνικό ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (2012), Σελ.79
- Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών «Το πλαίσιο της Επαγγελματικής Εφαρμογής»,(2008) - Έκδοση του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών – Μεταφρασμένο από το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών
- Ινστιτούτο μικρών επιχειρήσεων (IM ΓΣΕΒΕΕ) (2014), Έρευνα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα, ΕΣΕΕ, Αθήνα.
- Καζαντζής, Χ., Ι. (2006). Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Πειραιάς 2006, Εκδόσεις Business Plan A.E.
- Καζαντζής, Ι.Χ. (2006) «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών,. Αρχών και Προτύπων», εκδόσεις Business Plus A.E.
- Χρήστος Ι. Νεγκάκης –Παναγιώτης Ταχυνάκης 2013, «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία, σελ. 102-104.
- Νεγκάκης & Ταχυνάκης (2013), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου: Συμφωνία με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία

- Νεγκάκης, Χ. και Ταχυνάκης, Π. (2017). «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου», εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική
- Πασχαλίδης Νίκος- Διευθύνων Σύμβουλος της QUALITY & RELIABILITY
- Παπαστάθης Π. (2014), «ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος και η Πρακτική Εφαρμογή του», Αθήνα 2004
- Παπιάς Α. (2003), «Εισαγωγή στην Ελεγκτική», εκδόσεις Μπένου Γ. – Αθήνα 2003
- Ρεβάνογλου Ανδρέας- Γεωργόπουλος Ιωάννης 2014, Γενική Λογιστική με ΕΓΛΣ, Εκδόσεις Σίγμα, σελ. 24-26
- Σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής, όπως δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 124 της 20ής Μαΐου 2003, σ. 36
- Τζέμος, Β. (2014) Η μεταρρύθμιση του συνηγόρου του πολίτη. Στο Ακρίβος, Χ. και συν. Μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση: δυνατότητες, προοπτικές, αδυναμίες. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε. (σ σ. 293-310)
- Χαριτοπούλου, Ε. (2010). Εσωτερικός Έλεγχος Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης- Πρακτική Εφαρμογή Ανάλυσης, η περίπτωση του Δήμου Πειραιά, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δ' Εκπαιδευτική Σειρά, Τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης.

Ηλεκτρονικές πηγές

- Ηλεκτρονική σελίδα Ινστιτούτο μικρών επιχειρήσεων
<http://www.imegsevee.gr/arhtrografia/221-orismos>
- Πηγή εικόνας εξωφύλλου:
<https://greenagenda.gr/31705/>

7.3 ερωτηματολόγιο Διπλωματικής

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Διδρυματικό μεταπτυχιακό

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας - Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

ΤΕΙ Θεσσαλίας - Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής

Λογιστική/ελεγκτική

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**Τμήμα Οικονομικών Επιστημών-Τμήμα Λογιστικής και
Χρηματοοικονομικής**

ΠΜΣ Ελεγκτική Λογιστική

**Θέμα Διπλωματικής: Ο Εσωτερικός Έλεγχος στις Μικρομεσαίες
Επιχειρήσεις.**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

-Επιβλέπων καθηγητής: **κ. Κουτούπης Ανδρέας**

-Υπεύθυνος έρευνας :**Καραγκόγκου Γεωργία,**

-Τηλ. επικ.: 6978538995

-Email: Georkara96@hotmail.com

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση ή πληροφορία επικοινωνήστε μαζί μου.

Αξιότιμοι Κύριοι/κυρίες,

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αναφέρεται σε έρευνα που έχει σχέση **με τον εσωτερικό έλεγχο στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις** και υλοποιείται στα πλαίσια διπλωματικής εργασίας στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Λογιστική & Ελεγκτική» του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Στο παρόν ερωτηματολόγιο θα επιχειρηθεί μια προσπάθεια να ερευνηθεί ο βαθμός εφαρμογής του εσωτερικού έλεγχου ή των συστημάτων του εσωτερικού ελέγχου στις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις μέσα από το παρόν ερωτηματολόγιο.

Ευελπιστώ ότι το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο είναι ενδιαφέρον. Έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να απαιτήσει όσο το δυνατό το λιγότερο από το χρόνο σας. Δώστε μου την άδεια να σας τονίσω ότι η συμπλήρωση του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου δεν είναι υποχρεωτική ωστόσο, καθίσταται **απαραίτητη και σημαντική για την πετυχημένη υλοποίηση της διπλωματικής εργασίας**. Σας διαβεβαιώνω ότι, τα αποτελέσματα δεν πρόκειται να παρουσιαστούν χωριστά ανά επιχείρηση αλλά συνολικά. Τέλος, τα στοιχεία που θα μου αποδώσετε είναι εμπιστευτικά και θα χρησιμοποιηθούν συγκεντρωτικά για στατιστικό και μόνο σκοπό.

Θα είμαι ιδιαίτερα ευγνώμων αν διαθέτατε ελάχιστο από το χρόνο σας για την συμπλήρωση του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την προθυμία σας να βοηθήσετε στην παρούσα έρευνα.

Με εκτίμηση,
Καραγκόγκου Γεωργία

Ενότητα 1: Γενικές Δημογραφικές Ερωτήσεις Στοιχεία Εσωτερικού Ελεγκτή

1. Φύλο

Γυναίκα

Άνδρας

2. Ηλικία

20-30

30-40

40-50

>50

3. Επίπεδο μόρφωσης

- Πτυχίο ΤΕΙ Πτυχίο ΑΕΙ
- Μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών Διδακτορικό δίπλωμα
- Άλλο

4. Ποια η εργασιακή σας εμπειρία;

- 0-5 έτη
- 5-10 έτη
- 10-20 έτη
- >20 έτη

Στοιχεία Επιχείρησης

5. Ποια η νομική μορφή της επιχείρησης

- ΟΕ
- ΕΕ
- ΕΠΕ
- ΑΕ

6. Είναι εισηγμένη στο ΧΑΑ

- Ναι
- Όχι

Ενότητα 2: Ερωτήσεις Εσωτερικού Ελέγχου

2.1 Περιβάλλον Ελέγχου

7. Η επιχείρηση σας έχει δημιουργήσει συγκεκριμένα πρότυπα σύνταξης εγγράφων και ελέγχου (εκθέσεις ελέγχου, φύλλα εργασίας κτλ.);

- Ναι Όχι

8. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πολιτικές ανθρώπινου δυναμικού και οι πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

9. Τηρούνται ο κανόνας της ακεραιότητας, ο κώδικας δεοντολογίας και οι ηθικές αξίες μέσα στην επιχείρηση;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

10. Υπάρχει οργανόγραμμα στην εταιρία για κάθε τμήμα που καθορίζονται με συνάφεια οι τομείς ευθύνης;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

11. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι γραμμές της εξουσίας και οι ευθύνες έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για την δημιουργία αποτελεσματικών εσωτερικών ελέγχων στις οικονομικές καταστάσεις;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα

- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

2.2 Αξιολόγηση Κινδύνου

12. Σε ποιους τομής της επιχειρήσεις έχετε εφαρμόσει την διαδικασία εκτίμησης κινδύνου;

1.	Σε όλες τις λειτουργίες τις επιχείρησης	
2.	Παραγωγή	
3.	Έρευνα και ανάπτυξη	
4.	Οικονομικά	
5.	Λογιστική	
6.	Οργανωτικοί και ανθρώπινοι πόροι	
7.	Μάρκετινγκ και πωλήσεις	
8.	Παραγγελίες	
9.	Πληροφοριακά συστήματα	
10.	Άλλος τομέας (παρακαλώ διευκρινίστε)	

13. Σε ποιο βαθμό η εταιρία εντοπίζει και κατά πόσο διαχειρίζεται τους κινδύνους για την επίτευξη των οικονομικών στόχων;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

14. Σε ποιο βαθμό οι στόχοι της διοίκησης καθορίζουν τους στόχους της χρηματοοικονομικής αναφοράς με επαρκή κριτήρια που θα επιτρέψουν την αναγνώριση των κινδύνων για τις αξιόπιστες οικονομικές εκθέσεις

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα

Πάρα πολύ

2.3 Έλεγχος Δραστηριοτήτων

15. Οι έλεγχοι των τεχνολογιών της πληροφορίας έχουν σχεδιαστεί και ολοκληρωθεί για να υποστηρίξουν την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;

Ναι

Όχι

16. Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται γενικοί έλεγχοι δικτύου και ασφαλούς πρόσβασης σε αυτό;

Καθόλου

Σε μικρή κλίμακα

Σε μεσαία κλίμακα

Σε μεγάλη κλίμακα

Πάρα πολύ

17. Σε ποιο βαθμό οι δραστηριότητες ελέγχου επιλέγονται και αναπτύσσονται λαμβάνοντας υπόψη το κόστος τους και την αποτελεσματικότητα στην άμβλυνση των δυνητικών κινδύνων για την επίτευξη των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης;

Καθόλου

Σε μικρή κλίμακα

Σε μεσαία κλίμακα

Σε μεγάλη κλίμακα

Πάρα πολύ

2.4 Πληροφορία και Επικοινωνία

18. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για να εκτελεστούν άλλα στοιχεία ελέγχου μπορούν να προσδιοριστούν ώστε το προσωπικό να διεξάγει τις αρμοδιότητες εσωτερικού ελέγχου;

Καθόλου

- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

19. Κατά πόσο πιστεύετε ότι τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου συνεισφέρουν στην λήψη αποφάσεων της διοίκησης, υπάρχει δηλαδή ένα αίσθημα υπευθυνότητας;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

20. Σε ποιο βαθμό υλοποιείται εκτενής παρουσίαση αποτελεσμάτων ελέγχου;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα
- Πάρα πολύ

21. Οι εσωτερικές επικοινωνίες επιτρέπουν και υποστηρίζουν την κατανόηση και την εκτέλεση των στόχων, των διαδικασιών και των ατομικών ευθυνών σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού σας;

- Καθόλου
- Σε μικρή κλίμακα
- Σε μεσαία κλίμακα
- Σε μεγάλη κλίμακα

Πάρα πολύ

2.5 Παρακολούθηση

22. Σε ποιο βαθμό διαπιστώνονται ελλείψεις εσωτερικού ελέγχου και κοινοποιούνται με έναν έγκαιρο τρόπο στα μέλη που είναι υπεύθυνα για την λήψη διορθωτικών μέτρων και στην διοίκηση της εταιρίας;

Καθόλου

Σε μικρή κλίμακα

Σε μεσαία κλίμακα

Σε μεγάλη κλίμακα

Πάρα πολύ

23. Σε ποιο βαθμό η επιχείρησή σας εκτελεί συνεχή ή χωριστές αξιολογήσεις προκειμένου να αναγνωριστεί κατά πόσο η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού έλεγχου λειτουργεί επί των ορθών οικονομικών εκθέσεων;

Καθόλου

Σε μικρή κλίμακα

Σε μεσαία κλίμακα

Σε μεγάλη κλίμακα

Πάρα πολύ